

Twente Genealogisch 2024

**Kwartaalblad van de
afdeling Nationaal-Twente
Nummer 1 - 2024**

Hof te Singraven

Tekst en foto's Marieken Scholten-Sijes

Al in 1380 wordt de Hof ten Singraven vermeld in de lijst van leenmannen van het Sticht Utrecht. De naam betekent niets anders dan de "grote graven". Deze moet de Omvloed zijn die als molentocht gegraven is. Deze naam moet al minstens 1000 jaar oud zijn. De hof gaat meerdere keren in andere handen over. Onder andere vanaf 1505 woonden er de "Begijnen van Oldenzaal". In 1515 gaat het bezit al over naar Graaf Everwijn II van Bentheim.

Niet alle nonnen verlieten het huis. Eén van hen was volgens de overlevering te goed bevriend met de dorpeligen. Voor haar gedrag werd ze bestraft met inmetselen in één van de muren van het kasteel. Iedere dag galmde het gejammer en gekrijs door de gangen van het kasteel. Tot haar dood erop volgde. Sindsdien wordt haar geest gezien in het spattende water van de watermolen of achter de ramen van het huis en brengt ze ongeluk aan de bewoners van Singraven.

In het Verpondingsregister 1601/2 Buurschap Denekamp komt Singraven als volgt voor:

1601 Singraven, havezaete, 12 mudde gesiedes 35 koeweiden (. 25 – 0 - 0)

1602 Singraven, 12 mudt seylanndt, und 25 koeweiden.

(N.4.) ANSLACH VAN HET SYNGRAVEN TEGENS 3 PER CENTO				
Meyere	Avestkamp	- Rogge	- 6	Mudde - 12 Rthlr.
	„	Haver	- 2	„ - 2 „
	Schiphorst	- Roggen	- 7	„ - 14 „
	„	- Haver	- 3	„ - 3 „
	Sunderhaus	- Roggen	- 7	„ - 14 „
	„	- Haver	- 6	„ - 6 „
	Lewe	- Haver	- 7½	„ - 7½ „
				58½ Rthlr.
	MOLLE	- Roggen	- 150	Mudden - 300 Rthlr.
	Witteweite	-	2½	„ - 10 „
	Gerst en Molt	-	20	„ - 40 „
	Boeckweite	-	25	„ - 37½ „
	Haveren Mangkoern	-	18	„ - 18 „
				405½ „
	Koeweiden	-	50	„ - 153 „
	De Olie Mölle	-	—	„ - 40 „
	Saeylanden	-	18	„ - 54 „
	Waegen en lyffdanste	-	—	„ - 30 „
	SUMMA			- 741 Rthlr.
	Deese 741 Rthlr. ad 3 per cento facit			24700 Rxdlr.
2189 stuck holtgewass ad			2000	„
Potttegrondt ad			2000	„
Huis, Hoff, Gaerdens, Jachten, Vischerien, Adelicke Gerechtigheit, Vicarij tot Denecamp en waare in Selve marcke			4000	„
SUMMA			32700	Rthlr.

In 1651 werd het huis voor 26.000 (!) Rixdaelers verkocht aan "Jr. Gerhard Sloodt, Landt Rentmeister vann Twente". De waarde berekening staat hier naast.

Meerdere malen werden daarna huis en goed verkocht. Even zovele malen werd aanstonds begonnen met renovatie en uitbreiding van de bezittingen.

De laatste eigenaar was sinds 1922 Willem Frederik Laan. Hij was niet tevreden over het aanzicht van het huis. De voorgevel werd aangepast en in passende stijl werden twee poortwoningen gebouwd. Verder werd het Huis steeds meer ingericht met oude kunst en antiek.

Laan bleef vrijgezel en zocht daarom contact met de Stichting Edwina van Heek om het cultureel erfgoed in stand te houden.

Hij overleed in 1966 en sindsdien zet de Stichting zich in om dit waardevolle erfgoed te behouden voor deze en volgende generaties.

www.drukkerijveltman.nl

drukkerij veltmann bv
UW PARTNER IN DRUKWERK

Sinds 1981 produceren wij een breed pakket drukwerk, van ansichtkaart, affiche, huisstijl tot een fullcolour brochure.

Het vervaardigen van kunstkaarten, artiestenkaarten, ansichtkaarten, uitnodigingen, brochures en posters is onze specialiteit. Van ontwerp tot eindproduct, alles wordt door ons verzorgd. Zowel in kleine als grote oplagen.

Wij drukken met persoonlijke aandacht voor uw drukwerk en geven u advies voor het beste eindresultaat!

 FSC
www.fsc.org
PEFC CC22615

 ISO 9001
BUREAU VERITAS
Certification
01 1422807

 @drukveltmann

 www.facebook.com/drukkerijveltmann

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Twente, 40e jaargang 2024 nr. 1

Inhoudsopgave

Voorwoord	p. 2
HET KADASTER	p. 2
Een 12e-eeuwse "Krijg" beter bekend als "Waterstaatsoorlog"	p. 9
Agenda lezingen in 2024	p. 16
Notulen van de Afdelingsledenvergadering	p. 17
Colofon	p. 18

Voorwoord

Door: Hennie Scholten

Een nieuw jaar is alweer enige tijd bezig Een nieuw omslag is voor dit eerste nummer van 2024 opnieuw gemaakt door Marieken Scholten-Sijses.

Een echt Twentse 'optrekje', Het overbekende Singraven met zijn al even bekende watermolen, dichtbij Denekamp en de grens. Op het binnenblad een toelichting over dit befaamde landhuis.

Verder een artikel over Diepenheim, ook in het vorige nummer hadden we al een artikel van deze schrijver. Henk Huiskes komt met het vervolg op het artikel in het laatste nummer van 2023 over de hoeve de Haer en het kadaster.

Ook zal in april weer een jaarvergadering plaatsvinden. U vindt in dit nummer notulen en agenda.

Leden, graag meepraten over onze afdeling, dus kom!

HET KADASTER

2de deel door Henk Huiskes

Inleiding

In TG 2023-4 heb ik proberen uit te leggen hoe het kadaster in elkaar steekt, hoe het werkt en wat jij ermee kunt doen. In dit tweede deel zal ik een voorbeeld laten zien hoe je met behulp van de informatie in de kadastrale leggers de namen van de eigenaren van een perceel kunt vervolgen vanaf 1832, het begin van het kadaster.

Eigenaren Hoeve de Haar

In het e-boek heb ik een aantal paragrafen opgenomen over boerderijen waar mijn voorouders hebben gewoond. Via meerdere kadastrale leggers en artikelen kon ik de percelen volgen waarop de boerderijen (huis en erf) stonden vanaf 1832 tot zover mogelijk in het heden. Deze vorm van presentatie kun je nergens anders vinden omdat het kadaster ingericht is per eigenaar en hier het huis en erf worden gevolgd.

Hoeve de Haar

familie Huiskes

In de volgende drie sheets worden de opeenvolgende eigenaren van Hoeve de Haar in Deldenerbroek gevolgd. Mijn grootvader en mijn oom hebben deze boerderij gepacht van 1933 tot 1985 van verschillende eigenaren. Momenteel is het een bekend bed en breakfast.

Op de familiefoto staan mijn grootouders met hun vier zonen met aanhang bij de Hoeve de Haar. De open geslagen deuren op de achtergrond zijn van de jachtkamer van de familie Wagener.

Kadaster Hoeve de Haar, Ambt Delden Sectie A (Deldenerbroek)

Artikel/ volgnummer	Per ceel- nr.	Soort Eigen- dom	Grootte	Bel. ink. gebouwd	Omschrij- ving van de veran- dering	Waaruit getrok- ken (artikel/ volgnr.)	Waar overge- bracht (artikel/ volgnr.)
Artikel: 77a. Eigenaar: Henry Civati en mede eigenaar. Woonplaats: den Huize Bakkenhage.							
77a/54	267	huis en erf	0.09.50	12,00	Verkoop 1843	-	586/55

Artikel/ volgnum- mer	Perceel- nr.	Soort Eigen- dom	Grootte	Bel. ink. gebouwd	Omschrij- ving van de veran- dering	Waaruit getrok- ken (artikel/ volgnr.)	Waar overge- bracht (artikel/ volgnr.)
Artikel: 77a. Eigenaar: Henry Civati en mede eigenaar. Woonplaats: den Huize Bakkenhage.							
77a/54	267	huis en erf	0.09.50	12,00	Verkoop 1843	-	586/55
Artikel: 586. Eigenaar: Antony August Dull. Beroep: Rentenier. Woonplaats Amsterdam Ambt Delden. Latere eigenaar: Bernarda Wilterdink en consorten, weduwe van bovenstaande. Beroep: geen. Woonplaats: idem op Bakkenhage.							
586/55 54	267	Weilandhuis en erf	0.09.50	12,00	1853	77a/54	586/224
586/224	634	Weiland	0.09.50	-		586/54	
Artikel: 586. Eigenaar: Bernarda Wilterdink en consorten, weduwe van Antony August Dull. Beroep: rentenier. Woonplaats: Backenhagen, Ambt Delden.							
586/270	747	huis, schuur & erf	0.14.00	100,00	dj 1887 scheiding		1900/107
Artikel: 1900. Eigenaar: Jan Rudolf Dull en consorten. Zonder beroep. Woonplaats: Ambt Delden. Bernarda Wilterdink, weduwe van Anthony August Dull. Beroep: zonder. Woonplaats: Ambt Delden. Aernout Joan Dull. Beroep: grondeigenaar. Woonplaats: idem. Jan Hendrik ter Weele. Beroep: landbouwer. Woonplaats: Deldenerbroek.							
1900/107	747	huis, schuur, erf	0.14.00	100,00	dj 1890 Schatting	586/270	1900/202
1900/202	747	huis, schuur, erf	0.14.00	100,00	dj 1903 ged: slooping	1900/107	1900/215
1900/215	747	schuur & erf	0.14.00	100,00	dj 1903 ged: afgebrand	1900/202	1900/216
1900/216	747	schuur & erf	0.14.00	5,00	dj 1904 Stichting	1900/215	1900/217
1900/217	982	huis schuur + erf	0.22.70	80,00	dj 1906 Verkoop	1900/82 en 216	2298/14

Artikel/ volgnummer	Perceel- nr.	Soort Eigen- dom	Grootte	Bel. ink. gebouwd	Omschrij- ving van de veran- dering	Waaruit getrok- ken (artikel/ volgnr.)	Waar overge- bracht (artikel/ volgnr.)
Artikel: 2298: Eigenaar: Willem Stork. Beroep: fabrikant. Woonplaats: Hengelo							
2298/14	982	huis schuur + erf	0.22.70	80,00	dj 1908 Bijbouw	1900/217	2298/29
2298/29	982	huis schuur en erf	0.22.70	169,00	dj 1909 Bijbouw & redres	2298/14	1900/202
2298/31	1141	huis schuur wei & tuin- land	2.57.10	199,00	dj 1914 Verkoop	2298/ 6, 9, 10, 15 en 29	1900/215
Artikel: 2544. Eigenaar: Landbouwmaatschappij "Boschoord" te Hengelo. Woonplaats in dj 1927 verandert in Ambt Delden C.2.							
2544/24	1141	huis schuur wei & tuin- land	2.57.10	199,00	dj 1921 Bijbouw	2298/31	2544/32
2544/32	1141	huis schuur wei en tuin- land	2.57.10	218,00	dj 1928 Vergrooting enz	2298/24	2544/33
2544/33	1141	huis schuren wei en tuin- land	2.57.10	273,00	dj 1929 Herbouw	2544/32	2544/34
2544/34	1141	huis schuren wei en tuin- land	2.57.10	342,00	dj 1931 Herbouw en vereng [vereniging]	2544/33	2544/35
2544/35	1231	huis schuren wei en tuin- land	16.85.00	342,00	dj 1933 Verkoop	2544/8, 14, 16, 23, 28, 29 en 34	3203/18

Artikel/ volgnummer	Perceel- nr.	Soort Eigen- dom	Grootte	Bel. ink. gebouwd	Omschrij- ving van de veran- dering	Waaruit getrok- ken (artikel/ volgnr.)	Waar overge- bracht (artikel/ volgnr.)
Artikel: 3203. Eigenaar: Abraham Wagener en consorten. Beroep: Koopman. Woonplaats: Enschede. Latere eigenaren: Aleida Catharina Pleij, weduwe van bovengenoemde. Hendrikus Albertus Wagener. Beroep: Koopman. Woonplaats: Enschede. Jan Luchies Nijsingh. Beroep: Employé. Woonplaats: Zwolle. Aleidus Carel Nijsingh. Beroep: Jur. student. Woonplaats: Leiden. Jr. Johannes Nijsingh. Beroep: Rentmeester der staats domeinen.							
3203/18	1231	huis schuren wei en tuin-land	16.85.00	342,00	dj 1962 vereniging	2544/35	3203/21
3203/21	1485	huis schuren erf, bos, wallen gras- land	35.04.00	342,00	dj 1962 Redres grootte	3203/7, 9 à 13, 16 à 18	3203/22
3203/22	1485	huis schuren erf, bos, wallen gras- land	35.59.00	342,00		3203/21	

Aantekeningen bij de hiervoor genoemde kadastrale leggers betreffende Hoeve de Haar.

Alle jaren genoemd in de leggers zijn dienstjaren.
Doorhalingen in bijvoorbeeld de kop van een artikel zijn overgenomen uit de originele documenten.

Bij een aantal gebeurtenissen geef ik enige toelichting.
De originele tekst in het e-boek voert hier te ver. Voor geïnteresseerden wil ik op verzoek wel verdere uitleg geven.

- Artikel 77a. In 1832 is Henry Civati mede-eigenaar van de havezate Backenhagen.
Hoeve de Haar, perceel A 267, volgnummer 54, maakt deel uit van dit landgoed. De grootte van het perceel is 9 aren en 50 centiaren (950 m²). De onroerendgoedbelasting van dit erf is aangeslagen in klasse 10 en bedraagt f 12,00. In Ambt Delden loopt de klassering van klasse 1 (f 390,00) tot klasse 13 (f 3,00). Het betekent dat het een redelijk kleine boerderij is geweest. Het perceel waarop het huis

Backenhagen staat is ingedeeld in klasse 2 en de belasting bedraagt in 1832 f 120,00.

Dit is de eerste inschrijving in het register van het Kadaster in 1832. Daarom staat er niets in de kolom *Waaruit getrokken*.

- Artikel 586. In 1842 koopt Antony August Dull het hele landgoed. Dat de verkoop in 1842 plaats vindt zie je in de kolom *Omschrijving van de verandering* in artikel 77a want daar staat "Verkoop 1843". Dit is dienstjaar 1843. Verder zie je dat de boerderij in 1852 kennelijk is afgebroken want perceel A 267 wordt een ander soort eigendom. Het verandert van huis en erf in weiland. Je kunt niet direct zien waar een nieuwe boerderij komt omdat het kadaster percelen volgt en geen gebouwen. Na enig zoeken in de volgnummers van hetzelfde artikel vond ik het huis en erf onder volgnummer 270 en perceelnummer A 747. Het ontstaan van perceel A 747 is een ingewikkelde zaak omdat een deel van de grond uit de markedeling van de Grote Boermarkte komt en splitsingen en samenvoegingen een rol spelen.

Lijst der Perceelen,

waarin het Landgoed.

„Backenhagen”

Box 17

3.

bestaande in een solied en sterk gebouwd Heerenhuis met Koetshuis, Woning, Stallingen en Bergplaatsen, de Heerenboerderij „Perseverance”, met Woningen, Stalling voor 50 Koeien, Paarde- en Varkensstallen, Schuren en Bergplaatsen, de Boerenplaatsen „Roville”, Lupina of de Haar. Bennink, Pas, Siaghekke en Hazekamp, alle met Huizen, Schuren, Ondergrond en Erven, voorts Moestuinen, Boomgaarden. Bouw-, Wei- en Hooilanden, Broek-, Bosch- en Heidegronden. samen groot 296 hectaren, gelegen aan den straatweg Delden/Almelo, te Ambt-Delden, in het

openbaar zal worden verkocht,

ten overstaan van de Notarissen

VERBEEK te Hengelo en VAN DELDEN te Delden,

op Dinsdag 24 Januari 1905,

in het Café BELTMAN te Delden, bij inzate

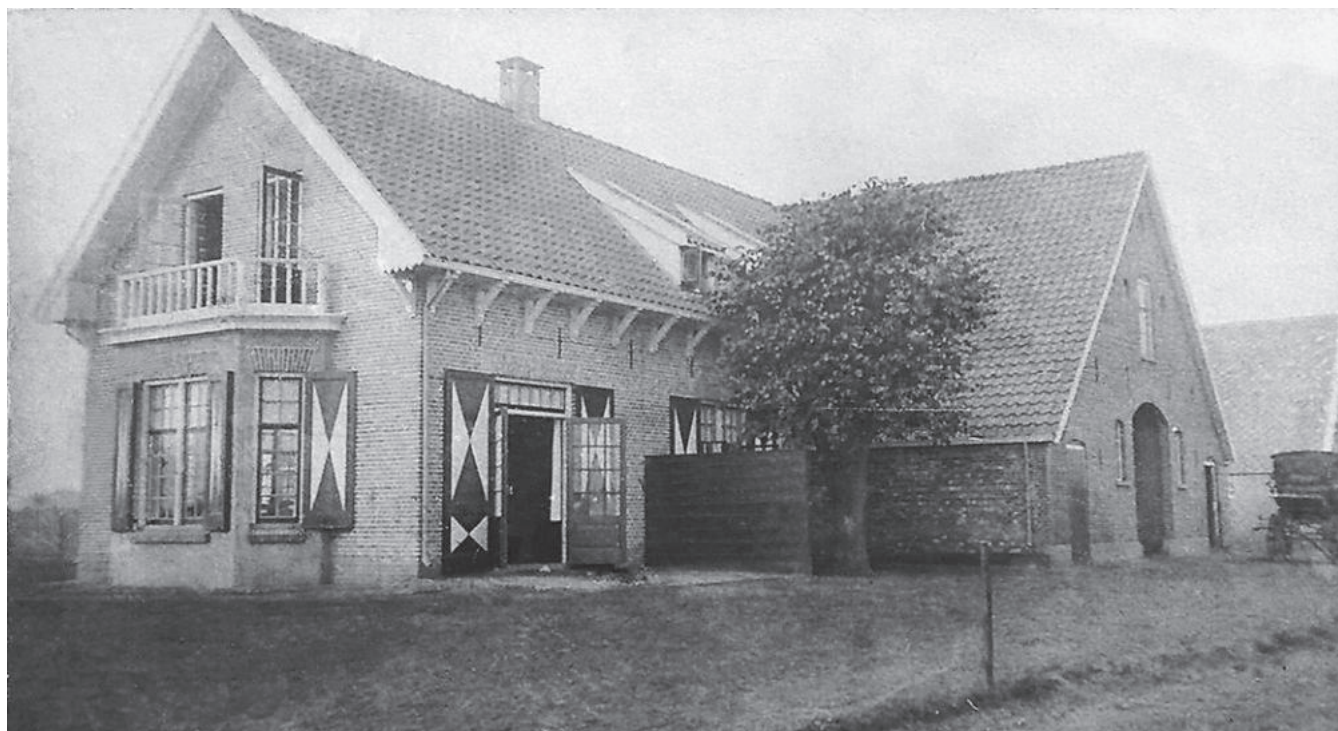
en 7 Februari 1905,

het Hotel „CARELSHAVEN” aldaar bij toeslag,

telkens des namiddags 1 uur.

Twents Streekarchief Delden

- Artikel 2298. In 1905 (dj 1906) wordt Hoeve de Haar verkocht aan Willem Stork. In 1914 heeft Stork Hoeve de Haar opgenomen in de *NV Landbouwmaatschappij Boschoord*. Daarom komt er ook weer een nieuw artikelnummer 2544.
- Artikel 2544. In 1920 en 1927 wordt er weer gebouwd en vergroot. Dat zie je ook aan de belasting die moet worden betaald.
Hoeve de Haar is op 1 juni 1927 verwoest door de “Cycloon van Neede”.
In 1928 wordt Hoeve de Haar weer opgebouwd. Kennelijk gebeurt dat niet in één keer want ook in 1930 wordt er nog herbouwd.

De hoeve vóór 1 juni 1927

In 1932 wordt de Hoeve de Haar weer verkocht. Het perceelnummer A 1141 wordt met zes percelen uitgebreid die al eigendom van Boschoord waren. Dat is zo omdat in de kolom Waaruit getrokken hetzelfde artikelnummer 2544 staat. De persoon die behoort bij artikelnummer 3203 wordt de nieuwe eigenaar. Het nieuwe grotere perceel krijgt een nieuw perceelnummer A 1231. De zoon en kleinzoon van koper Abraham Wagener heb ik nog wel gekend.

Ik sla nu de rest van de artikelen over. Het principe van het volgen van een perceel en de omschrijvingen zal wel wat duidelijker geworden zijn. Na de verandering in 1961 zijn de kadastrale gegevens niet meer vrijelijk toegankelijk. Hoeve de Haar is in 1985 verkocht aan de Stichting Twickel en is omgebouwd tot een bed & breakfast met luxe kamers.

Vraagje: Is de familie Huiskes protestants of rooms-katholiek en waar kun je dat aan zien?

Foto van de Haar ná 1 juni 1927

Een 12e-eeuwse “Krijg” beter bekend als “Waterstaatsoorlog”

Door: Benny Brummelhuis

Inleiding

Het goederenregister van graaf Hendrik van Dale wordt nu meestal “Diepenheimse kroniek” genoemd. Feitelijk is dit een eigendomsregister waarvan de kern teruggaat tot 1188. In de Diepenheimse kroniek komen we een “Krijg” tegen tussen Wolbertus heer van Diepenheim en een niet met name genoemde heer van Goor. In reeds verschenen literatuur over deze “Krijg”, lees conflict, wordt zij meestal aangeduid als “Waterstaatsoorlog”. Blijkbaar heeft Wolbertus heer van Diepenheim, in de 12e eeuw een verandering aangebracht in de waterhuishouding rondom Diepenheim. Dit was aanleiding tot een langdurig conflict tussen de heren van Diepenheim en Goor.

Een gedeelte van de vertaling uit de Diepenheimse kroniek

De Diepenheimse kroniek werd geschreven in het Latijn. Waarschijnlijk is het origineel verloren gegaan. In ieder geval tot op heden niet gevonden. Er zijn wel kopieën en oude vertalingen bewaard gebleven. Uit de vertaling die Hein Jongbloed heeft gepubliceerd volgt hier een citaat: *und is doe ter tijdt een Krijg erresen tuschen Wolbertum und den Heeren van Goer, welcken krijg lang heeft geduijrt, angesien sij twistich waeren wegen des Waeterpass, welcken bij Diepenhem vliet; Die van Goer wolden dat waeter leijden nae haeren willen; daertegens de strijtbare Heldt Wolbertus als doe was resisteerende und ist ten lesten den twist dael gelegd in folgender gestaltdt, dat Wolbertus had getrouwt des Heeren van Goers dochter mit naemen Gysela*¹

Drie beken tussen Diepenheim en Goor die in aanmerking komen

Als eerste wordt de zinsnede “des Waeterpass, welcken bij Diepenhem vliet” onder de loep genomen. Hieruit blijkt dat het conflict te maken had met een beek die langs Diepenheim liep. Alleen is niet duidelijk of deze beek bij het huidige huis Diepenheim lag, of circa anderhalve kilometer oostwaarts. Met andere woorden: had men hier de Regge voor ogen of de Molenbeek. Alsof de verwarring niet groot genoeg is, ligt aan de westkant van Diepenheim de Leidebeek. Deze beek staat in de 17e eeuw als “die Landebecke” te boek.² Verder zien we dat dit conflict was ontstaan tussen Wolbertum, lees Wolbert, en de heer van Goor. Wolbert was destijds heer van Diepenheim. Om deze “Krijg” enigszins te kunnen dateren moeten we dus bij hem zijn.

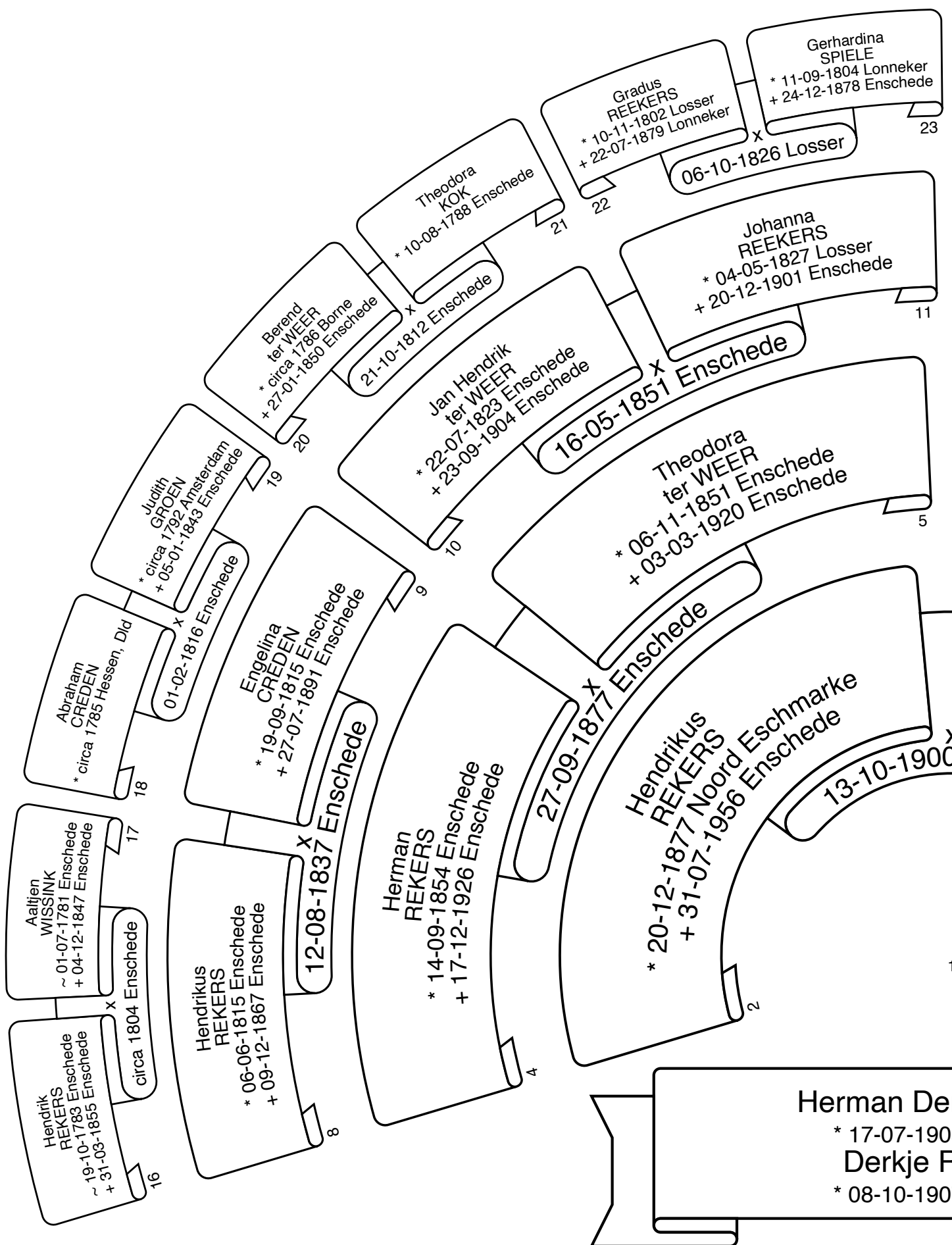
Wolbertum (Wolbert) heer van Diepenheim

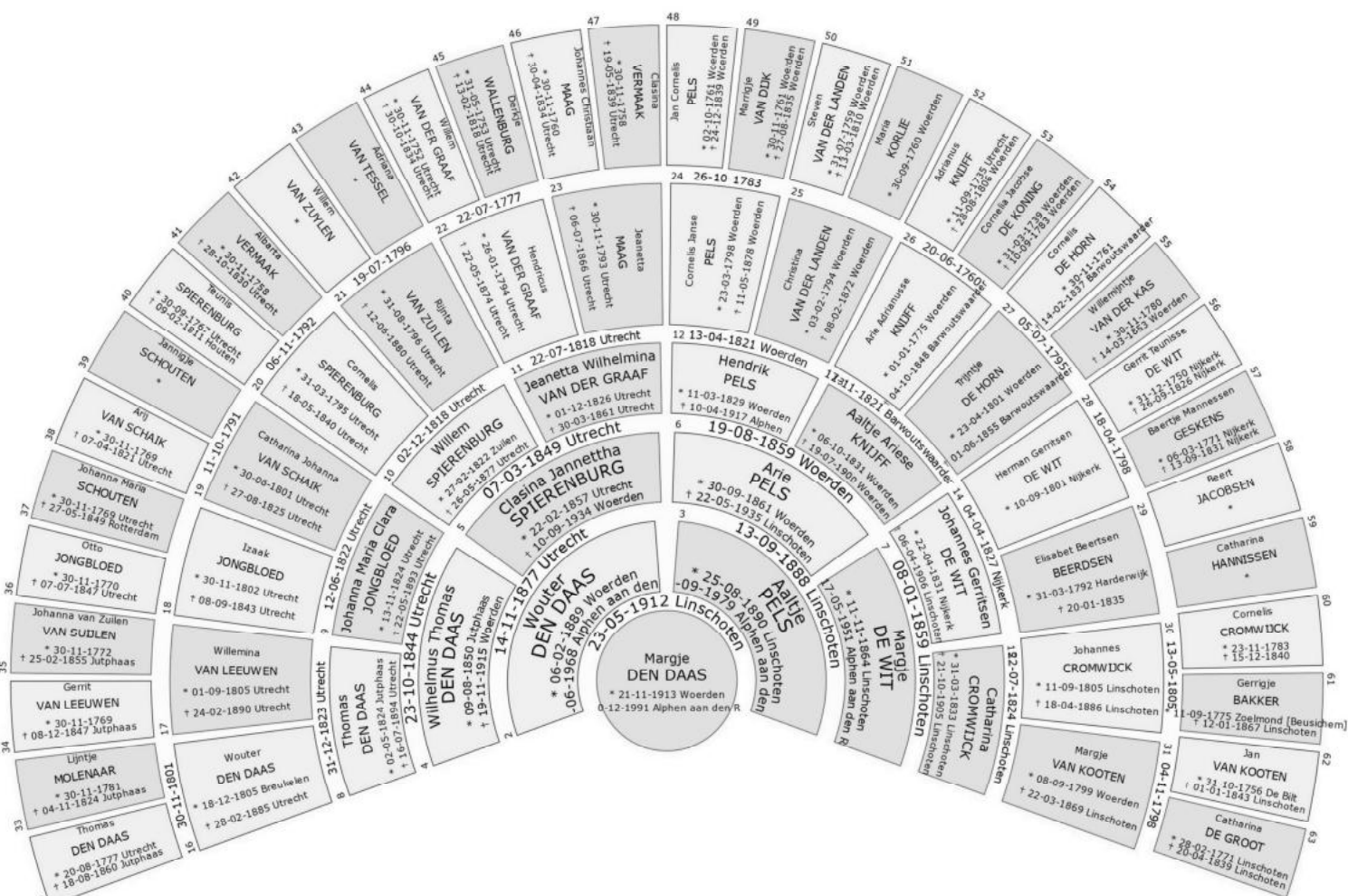
Wolbert was een kleinzoon van Bernhard en een zoon van Franco van Diepenheim. Uit de transcriptie valt op te maken dat Wolbert van Diepenheim, zonder voorafgaand overleg met de graaf van Goor, veranderingen heeft aangebracht in de waterhuishouding bij Diepenheim. Hierdoor is er tussen hen een hardnekkig conflict ontstaan. Blijkbaar zag Wolbert kans dit langdurige conflict te beëindigen door Gysela, de dochter van voornoemde graaf, tot echtgenote te nemen.³ Hoewel er uit dit huwelijk meerdere kinderen werden geboren, wordt alleen de jongste dochter Regenwite vermeld. Zij zou de erfdochter worden. Om het familiebezit veilig te stellen was het niet ongebruikelijk dat er een dochter achter de hand werd gehouden. Mogelijk werd Regenwite om die reden, als reserve erfgename, in een klooster ondergebracht. Nu wordt de aandacht weer gevestigd op Wolbert. In een oorkonde uit het jaar 1169 werd Wolbert van Diepenheim als één van de getuigen expliciet vermeld. Het betrof hier de verkoop van twintig hectare grond aan de bisschop.⁴

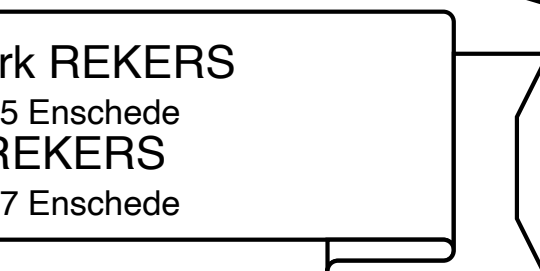
De “Krijg” is slechts bij benadering te dateren

Wolbert had dus een langdurige “Krijg”, lees conflict, met de heer van Goor. Nu rijst de vraag: Wanneer heeft dit conflict plaatsgevonden? Om deze vraag enigszins te kunnen beantwoorden wordt er gekeken naar zijn dochter Regenwite. Over haar leven tasten we nagenoeg in het duister. Haar naam werd voor het eerst vermeld in de Diepenheimse kroniek in het jaar 1188. Volgens meerdere publicaties zou het huwelijk tussen Regenwite en Hendrik van Dale in het jaar 1180 zijn voltrokken.⁵ Hoewel dit jaartal plausibel lijkt, zijn er geen primaire bronnen bekend. Stel dat dit gegeven correct is en vervolgens nemen we aan dat Regenwite op circa 20-jarige leeftijd haar jawoord gaf. Dan betekent dit dat zij omstreeks 1160 werd geboren. Hoewel meisjes destijds op zeer jonge leeftijd in het huwelijk traden, is het onwaarschijnlijk dat zij nog een jeugdige tiener was. Regenwite werd voor dit gearrangeerde huwelijk immers uit het klooster gehaald. Hieruit volgt dat de huwelijksvoltrekking tussen Wolbert en Gysela redelijker wijs voor of omstreeks 1160 zal hebben plaatsgevonden. Hoewel het voorgaande uiterst speculatief is, komt dit niet zomaar uit de lucht vallen. Het jaar waarin Regenwite huwde is weliswaar discutabel, maar dit huwelijk kan een goede aanleiding zijn geweest tot het schrijven van de kroniek. De Heerlijkheid Diepenheim

viel hier immers in “andere” handen. Hoewel de bloedlijn Diepenheim en de goederen uit dit geslacht door het gearrangeerde huwelijk weliswaar werden veiliggesteld, zou de geslachtsnaam opgaan in Van Dale. Everhardus priester en kapelaan te Diepenheim heeft deze lijst van onroerende goederen samengesteld op verzoek van Hendrik van Dale en Regenwite.⁶ Aangezien zij dit verzoek samen deden kan dit een bevestiging zijn dat de huwelijksvoltrekking voor 1188 heeft plaatsgevonden. Zelfs als Hendrik en Regenwite pas in 1188 zijn gehuwd, dan zal de datering slechts acht jaar afwijken. Als we vervolgens aannemen dat het conflict plusminus tien jaar duurde dan betekent dit, dat deze langdurige “Krijg” circa 1150 of mogelijk zelfs iets eerder begon. Kortom: Ondanks meerdere onzekerheden en aannames, is het niet onaanvaardbaar om het ontstaan van deze “Krijg” ergens tegen het midden van de 12e-eeuw te dateren.

Drie mogelijke varianten

Omwille van de leesbaarheid wordt de “Krijg” vanaf nu aangeduid met de huidige gangbare naam de “Waterstaatsoorlog”. Nu het tijdvak waarin de Waterstaatsoorlog zich afspeelde in grote lijnen bekend is, richten we ons op de waterloop. Hiervoor komen er drie beken in aanmerking. Verder is het niet bekend of er in Goor een wateroverschot was ontstaan of juist een watertekort. Bij een ruim overschot betekende dit: het onderlopen van akkers, hooilanden én natte voeten. Een tekort betekende dat de gracht onvoldoende gevoed werd en had men een veiligheidsprobleem.

De laatmiddeleeuwse Regge werd doorsneden en van haar water beroofd

De huidige Boven Regge ligt het meest voor de hand, daarom wordt deze als eerste besproken. Allereerst zetten we enkele zaken op een rij. Uit een eerdere publicatie van ondergetekende is bekend dat voor 1402 de Regge komende vanaf Eibergen, via de Koningsbeek

en het Westerflier/Stokkumerbroek richting Diepenheim stroomde. Een groot deel van het water baande zich via het Westerflier/Stokkumerbroek en de Hunnepe een weg richting Deventer. Het overige water werd via de Regge naar Diepenheim en Goor afgevoerd. Hoewel niet bekend is hoeveel water via Diepenheim naar Goor werd afgevoerd, mag men aannemen dat deze hoeveelheid aanzienlijk was. De reden voor deze aanname is dat Deventer de Regge omstreeks 1402, vrijwel geheel van haar water beroofde. Dit ten behoeve van extra vaarwater op de Schipbeek. Het extra water was onontbeerlijk. De Schipbeek begon destijds bij de Aelsheuvel/Nijenen Essche. Bij essen treft men vaak waterwelen aan. Deze mogelijke waterwel was dus aanvankelijk de bron van de Schipbeek. Zonder extra water van de toenmalige Regge zou de Schipbeek uitsluitend door het grondwater en deze kleine bron worden gevoed. Van circa 1402 tot 1611 was dit, gezien vanuit Deventer, immers het eindpunt van de Schipbeek. De Aelsheuvel/Nijenen Essche lag tussen de Borculoseweg en de Oude Borculoseweg.

Tot 1610 eindigde de Regge abrupt in het Diepenheimse Broek

Cartograaf Nicolaas van Geelkercken bracht omstreeks het midden van de 17e eeuw, de loop van de Schipbeek en Regge deels in kaart. Op deze kaart maakte hij een voor ons zeer interessante aantekening. Bij de Regge in het Diepenheimse Broek plaatste hij de volgende opmerking: gegraven A 1610. In reeds genoemde publicatie is de Regge tussen Diepenheim en Goor uitvoerig beschreven. Hier volgt een korte samenvatting. Uit de aantekening van Nicolaas van Geelkercken kan men afleiden dat er tot 1610 geen bevaarbare beek liep tussen Diepenheim en Goor. Tot voornoemd jaar eindigde de Regge als bevaarbare beek in het Diepenheimsebroek, maar het water stroomde uiteraard gewoon verder richting Goor.⁷

Een waterscheiding nabij het Huis Westerflier

De loop van de middeleeuwse Regge is nu enigszins in kaart gebracht, daarom richten we onze pijlen nu op het gebied nabij het huis Westerflier. In 1648 voltooide Nicolaas ten Have de kaart van Overijssel. Na vele jaren cartografische achterstand, was Overijssel weer geheel bij de tijd. Voornoemde kaart laat zien dat er destijds langs het huis Westerflier een belangrijke handelsweg liep. Deze weg heet nu Deventerdijk. Hier lag van nature een kleine verhoging in het landschap. De bodem van het oorspronkelijke Reggedal bij het Westerflier lag slechts enkele decimeters hoger dan haar omgeving. Dit is onder andere vastgesteld met het waterstromingsprogramma MapMind. Met dit programma kan men het terrein

De beken zijn schematisch weergegeven

digitaal inunderen. Verder zijn er extra controles uitgevoerd met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), aangevuld met boringen ter plekke. Doormiddel van deze boringen is het niveau van het oorspronkelijke dekzand zo goed mogelijk in kaart gebracht. Aan de hand van deze boorresultaten kon de dikte van de cultuur laag worden vastgesteld. Aangevuld met AHN kon de hoogte van het oorspronkelijke maaiveld of anders gezegd het middeleeuwse maaiveld, enigszins worden gereconstrueerd. Een kleine aantekening is hierbij op zijn plaats. Het bepalen van de hoogte van het middeleeuwse maaiveld doormiddel van boringen, is slechts beperkt betrouwbaar. Sinds het begin van de twintigste eeuw heeft hier veel grondverzetwerk plaatsgevonden. Desondanks is een globale reconstructie van het bodemprofiel wel mogelijk gebleken. Uit deze reconstructie valt af te leiden dat de middeleeuwse zandrug relatief breed was. Hoewel deze zandrug slechts een minimale hoogte had, was dit blijkbaar voldoende om juist hier een weg aan te leggen. Bij hoge waterstanden zal de weg ongetwijfeld blank hebben gestaan. Het is aannemelijk dat de weg het overgrote deel van het jaar matig tot redelijk begaanbaar was. Tegenwoordig ligt de Deventerdijk ruim boven haar oorspronkelijke maaiveld.

Een kritische noot

Een kleine kanttekening is hier op zijn plaats. In de bodem is deze waterafscheiding in ruim 75% van haar lengte duidelijk waarneembaar. Over een afstand van minder dan veertig meter wordt de hoogte zeer kritisch. Nu kan dit sinds de middeleeuwen zijn afgegraven. Bijvoorbeeld door plaggensteken voor akkerbemesting. Ook hebben er in dit gebied de afgelopen eeuw de nodige graafwerkzaamheden plaatsgevonden. Het bedoelde gebied ligt ten westen van de huidige Regge. Indien het gebied nooit kunstmatig werd verlaagd, dan is de hoogte weliswaar kritisch, maar nog steeds niet lager dan het Reggedal en het Westerflief/Stokkumerbroek.

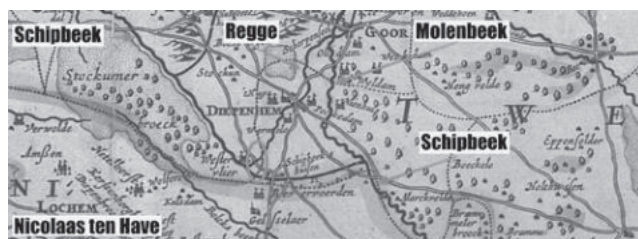
De waterscheiding bij het Westerfier werd doorsneden

Juist deze kleine verhoging in het landschap, van naar schatting maximaal dertig centimeter, zal waarschijnlijk een cruciale rol hebben gespeeld. Zonder menselijk ingrijpen zou het meeste water richting Deventer hebben gestroomd. Dus in noordwestelijke richting. Alleen bij een verhoogde waterstand zal een gedeelte van het water over de natuurlijke rug zijn weg gevonden hebben naar het Reggedal. Dus richting Diepenheim en Goor. Tegen het midden van de 12e eeuw zal Wolbert van Diepenheim deze kleine verhoging hebben doorsneden. Indien er alleen een doorgang werd

gemaakt in deze verhoging, dan zou de graaf van Goor zeker geen commentaar hebben geleverd. Het lijkt er op dat Wolbert hier een beek liet graven. Dit hield in dat het Westerflief/Stokkumerbroek feitelijk werd gedraineerd. De hoeveelheid water dat door deze ingreep het Reggedal instroomde zal daardoor schrikbarend toegenomen zijn.

De ringwalburcht in relatie tot de Regge

Wolbert zal ongetwijfeld een goede reden hebben gehad om deze beek te graven. Het huis Diepenheim en haar middeleeuwse voorganger de ringwalburcht, lag en ligt op een verhoging in een dal omringt door grachten. i Getuige een foto werden de huidige grachten in de eerste helft van de 20e-eeuw gegraven of vergraven. Tegenwoordig wordt het water in de grachten met behulp van een waterpomp bij de Regge op peil gehouden. Door waterbeheersing in het Reggedal, heeft men dit waterpeil kunstmatig verlaagd. Zonder menselijk ingrijpen zou het peil aanzienlijk hoger zijn geweest. Toch is het twijfelachtig of destijds het zonder extra watertoevoer wel hoog genoeg was, om de gracht te vullen. Het Reggedal moest het in feite hebben van de lokale neerslag, aangevuld met een beetje water dat over de natuurlijke dam stroomde. Dit betekent dat de gracht rondom de ringwalburcht waarschijnlijk slecht of vrijwel niet gevuld kon worden. Door het graven van de Regge werd dit probleem opgelost. Blijkbaar heeft men de Regge in het Reggedal bewust opgeleid. Dit betekent dat men de Regge heeft gegraven in een hoger gelegen deel van het dal. Hierdoor was het mogelijk bij Diepenheim een kunstmatig verval te creëren. Door dit hoogteverschil zal men in staat zijn geweest het waterpeil in de gracht te reguleren. Middels boringen is aangetoond, dat er ter hoogte van de voormalige stadsgracht ooit een grote kolk lag. Deze voormalige kolk lag in de tuin achter het pand aan de Grotestraat nummer 12. Tevens is middels boringen vastgesteld, dat de huidige Regge ten zuiden van de kolk nog redelijk in haar oorspronkelijk bedding ligt. Uit de samenstelling van het bodemprofiel van deze voormalige kolk blijkt, dat er in het verleden waarschijnlijk een stuw gelegen heeft. Onder een pakket van circa anderhalve meter zwarte aarde, lag ogenscheinlijk geel dekzand. De

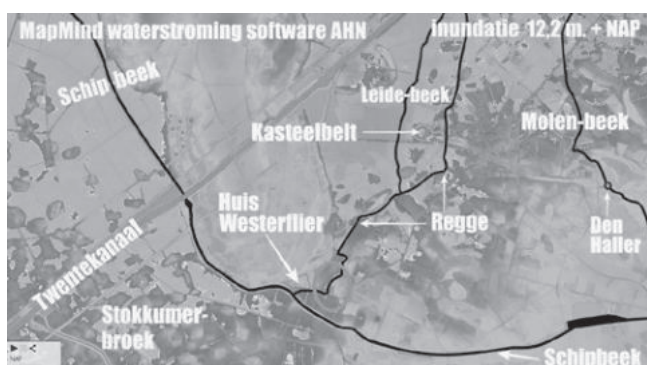

De waterscheiding bevindt zich binnen het ovaal

praktijk leert dat dekzand in een waterhoudende zuurstofarme laag blauwachtig verkleurt. Dit was hier niet het geval. Daarom werd er dieper geboord. Wat bleek: onder dit ogenschijnlijke dekzand zat een donkere zeer humusrijke laag. Hieronder lag wel het verwachte blauwkleurige dekzand. Kortom: hier lag waarschijnlijk ooit een kolk die met dekzand uit de bovenloop van de Regge verzandde. Het lijkt er dus op dat hier ooit een stuw lag, waarmee het water in de gracht gereguleerd werd. De grondwaterstand door het drainage effect van de huidige Regge is bijzonder laag. Hierdoor is het hout van de mogelijke stuw vergaan en is het voorgaande moeilijk te bewijzen. Feit is wel dat er ooit een kolk lag die behoorlijk was verzandt. Ook moet deze verzanding hebben plaatsgevonden in een relatief kort tijdsbestek, want dit ingespoelde dekzand was amper verontreinigd. Verder is er vanuit de kolk een waterloop geconstateerd richting het huis Diepenheim. Nu rijst er een vraag: kan dit een restant zijn van een oude molenkolk? Als dat zo is, dan krijgt de voormalige ringwalburcht een geheel andere dimensie.

Mogelijk verzandde de kolk in een relatief korte tijd.

Deze verzanding is mogelijk te verklaren doordat er na het doorsnijden van de waterscheiding relatief veel water werd aangevoerd. Verder viel dit samen met het middeleeuwse Klimaatoptimum. Het zogenaamde middeleeuwse Klimaatoptimum was een periode van opwarming waardoor het weer, de waterhuishouding en temperatuur veranderden.⁹ Deze hogere temperaturen en daardoor onregelmatige neerslag zullen mogelijk invloed hebben gehad op de bodem. In korte tijd sterk toenemende afvoer van lokaal regenwater zal het verzandingsproces ongetwijfeld hebben versterkt. Als we aannemen dat deze kolk een molenkolk was, dan hebben we gelijk een goede reden, waarom de veronderstelde watermolen werd verplaatst.

De waterscheiding bevindt zich binnen het ovaal

De Molenbeek

Als het voorgaande juist is, dan moest de watermolen worden verplaatst en komt men automatisch uit bij erva Nijhof. Hier ligt de Diepenheimse watermolen, die nu Den Haller wordt genoemd. Zij werd reeds in 1224 vermeld.¹⁰ Als de molen werd verplaatst, zoals verondersteld, dan moest er een nieuwe beek worden gegraven om de molen maalwater te geven. Deze beek wordt nu Molenbeek genoemd en werd gevoed door de toenmalige Markvelderbeek, die nu als Buurserbeek te boek staat. Zij stond destijds nog niet in verbinding met haar huidige bronnen. Haar bronnen lagen ten zuiden en oosten van Rietmolen. De oostflank van de hoogte bij Mallum waterde af op de Markvelderbeek, alsmede een aanzienlijk deel van het gebied dat nu onder landgoed Het Lankheet valt. Dit water vloeiده ook zonder de Molenbeek richting Goor en kan dus nauwelijks van invloed zijn geweest. Hooguit dat tijdens natte perioden het water sneller werd afgevoerd richting Goor. Echter deze snelle afvoer is ook relatief. De watermolen die op deze beek stond zal ongetwijfeld een dempend effect gehad hebben op de snelheid waarmee het water werd afgevoerd.

De Leidebeek

Ten westen van Diepenheim stroomt de Leidebeek. Hoewel deze beek reeds in 1675 genoemd werd, is het zeer onwaarschijnlijk dat dit een middeleeuwse beek is.¹¹ De reden is als volgt: de middeleeuwse walburcht zal bewust zijn aangelegd in een drassig gebied. Hierdoor werd deze burcht aan drie zijden omringt door een moerasachtig landschap. Zij genoot hierdoor een formidabele bescherming. Indien men destijds de Leidebeek gegraven had, dan zou dit hebben betekend dat de omgeving gedraineerd werd. Het voordeel van dit zompige gebied zou dan geheel teniet gedaan zijn. Kortom, de aansluiting van de Regge op het Westerflir/Stokkumerbroek zal ongetwijfeld de aanleiding zijn geweest van de Waterstaatsoorlog. Ongeacht of de Regge al dan niet een watermolen of stuw gehad heeft.

Een tekort aan water is niet waarschijnlijk

Wateroverlast was vrijwel zeker de oorzaak, i.p.v. een tekort aan water. In de 12e en 13e eeuw vonden aanzienlijke ontginningen plaats en waarschijnlijk kwam dit al eerder op gang. Verder werd er veel houtskool geproduceerd, dit i.v.m. lokale ijzerproductie. Dat deze ontginningen hebben plaatsgevonden valt op te maken uit archeologische onderzoeksrapporten. In de omgeving van Haarlo werd tijdens een archeologische opgraving aangetoond, dat hier ooit veel onkruiden van matig voedselrijke akkers groeiden. Een citaat uit het

onderzoekrapport betreffende de Avinkstuw te Haarlo: *“Uit het onderzoek aan de vulling van de oude beek is gebleken dat in de nabije omgeving rogge, boekweit en vlas werd verbouwd.”* Het volgende citaat geeft inzicht in de datering. *“Drie palen en één plank kunnen door middel van een AMS 14C-datering in de 12e t/m de 14e eeuw na Chr. worden geplaatst.”*¹² Dichtbij erva Rikkerink in Haaksbergen, nu Goorsestraat 144, werd een grote hoeveelheid ijzerslakken aangetroffen. Hieruit blijkt dat er in deze omgeving ijzerproductie heeft plaatsgevonden.¹³ Dit vergt grote hoeveelheden houtskool. Om dit mogelijk te maken werden veel bomen gekapt. Dit houdt in dat water sneller afgevoerd werd. Hoewel het bos hierdoor niet geheel verdween, werd het vermogen om water vast te houden wel gereduceerd. Door ontginningen zullen er greppels zijn aangelegd, die dit proces versnelde. Deze greppels of sloten ontwaterden soms ook moerassen en venen. Dit resulteerde dan in nog meer afvoer van water. Het voorgaande in combinatie met onregelmatiger en heviger neerslag door het Klimaatoptimum maakt wateroverlast de meest waarschijnlijke optie.

Het Westerflief

Het Westerflief werd reeds in 1046 vermeld in een oorkonde betreffende de grensbepaling van Hamaland.¹⁴ Hierin werd met geen enkel woord gerept over een huis Westerflief. In het goederenregister van graaf Hendrik van Dale staat in het Latijn vermeld, dat het Westerflief *“siliginis solidos caseos butira”* moest leveren. Vertaald is dit: rogge, vaste kaas en boter. Verder staat er in een voetnoot het volgende opgetekend: *“Ortschaft u[nd]*

Rittergut, Gem. Diepenheim”.¹⁵ Kortom voor 1331 was er sprake van bewoning op het Westerflief en mogelijk al in 1188. Het Westerflief is dus veel ouder dan algemeen wordt aangenomen.

Eindconclusie

Het doorgraven van de waterscheiding in het Westerflief gaf de burcht Diepenheim extra water voor haar bescherming. Het achterland van de burcht Diepenheim, lees het Reggedal, werd hierdoor natter. Door dit water kon de gracht, mogelijk meerdere grachten, rondom de ringwalburcht beter worden gevoed. Dit extra water dat de burcht Diepenheim ontving stroomde uiteindelijk wel richting Goor. Ondanks een dempend effect van het Diepenheimsebroek kreeg Goor te maken met wateroverlast. Zelfs als de hoogte van de waterscheiding aanvankelijk minimaal was, dan nog zou de waterafvoer richting Goor vanwege het graven van een beek sterk toegenomen zijn. Deze beek zou immers een sterk drainage effect hebben veroorzaakt in het Westerflief/Stokkumerbroek. Kortom het doorsnijden van de waterscheiding bij het Westerflief zal vrijwel zeker de aanleiding zijn geweest van de “Krijg” of “Waterstaatsoorlog”. Deze hypothese laat ook zien dat het zeer aannemelijk is dat de ringwalburcht omstreeks het midden van de 12e-eeuw op de huidige plaats lag. Met andere woorden: Diepenheim I en Diepenheim II lagen waarschijnlijk op dezelfde locatie. De hypothese, dat Diepenheim I bij het erva Nijhof lag, komt hiermee sterk onder druk te staan.

- 1 Jongbloed, Overijsselse Historische Bijdragen (OHB) 2014, pag. 43.
- 2 Hof van Twente gemeentearchief, Te Vaarwerk, Oud-archief Diepenheim, Stadsboek 1603 - 1779, inv. nr 1, pag. 141.
- 3 Jongbloed, OHB 2014, pag. 13. / In de Diepenheimse kroniek staat vermeld dat Wolbert de zoon was van Bernard, dus de vader van Franco. Jongbloed corrigeerde de stamboom door te stellen dat Wolbert de zoon was van Franco i.p.v. de vader. Gezien de informatie uit meerdere oorkonden wordt Jongbloed bevestigd. Zie hiervoor o.a. Ter Kuile G.J. Oorkondenboek van Overijssel, oorkonden nummers 55 en 56. Verder Muller S. Fz. en Bouman A.C. Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301 (OBU), oorkonden nummers. 376 en 465.
- 4 Muller S. Fz. en Bouman A.C., (OBU) pag. 416, oorkondennummer 465.
- 5 Ter Kuile G.J., OHB 1968, pag. 19. / Gevers Jhr. A.J. en Mensema A.J. De Havezaten van Twente en hun bewoners, pag. 171.
- 6 Ter Kuile G.J. Oorkondenboek van Overijssel(OBO), oorkondennummer 78.
- 7 Geldersarchief N. van Geelkercken, toegang 0556, kaart 909-0001. / Brummelhuis B., Historische vereniging Old Deep'n 2022 nummer 3, Waterlopen in het Diepenheimse Reggedal.
- 8 Renaud J.G.N. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek ROB Amersfoort. Dit betreft een archeologisch onderzoek op de kasteelbelt achter het huis Diepenheim uitgevoerd in 1960.
- 9 Buisman J. Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen, deel I. / Vogelzang F., Kastelen en het middeleeuws Klimaatoptimum, subtitel: Kastelen en water in tijden van klimaatverandering.
- 10 G.J. ter Kuile, (OBO)I, regesten 124.
- 11 Hof van Twente G.A, Te Vaarwerk, O.A Diepenheim, Stadsboek 1603 - 1779, inv. nr 1, pag. 141. / In de tekst wordt het jaar 1675 vermeld, eventueel is dit 1695. De geschreven “zeven” is namelijk discutabel. Nu kan dit door uitgebreid onderzoek worden ondervangen. Het doet echter niets af aan de strekking van het verhaal, daarom is nader onderzoek achterwege gebleven.
- 12 Groenewoudt, B.J. & M. Groothedde 2008: Zutphen - Baac rapport 00.0068, Houtskoolproductie op de Looërenk. / L.M. Flokstra & H.B.G. Scholte Lubberink, Raap-rapport 2414, Plangebied RWZI-Haarlo, Gemeente Berkelland.
- 13 B.E. Asbreuk, Een boer, zijn familie en zijn land, pagina 117 – 118.
- 14 Muller S. Fz. en Bouman A.C. (OBU) oorkondennummer 202.
- 15 Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap, Deel 25(1904), Das Güterverzeichnis Graf Heinrichs von Dale (1188), Herausgegeben von Dr. F. Philippi und Dr. W.A.F. Bannier, jaargang 1904, pagina 395. (Delpher)

Agenda lezingen in 2024

Op 13 april zal Broer Roorda een lezing geven over:
Het maken van een bewonings geschiedenis met behulp van haardstedenregisters en andere bronnen

Broer Roorda woont sinds 2000 in Assen en is sinds 2023 vrijwilliger bij het Drents Archief. Hij raakte rond zijn 20ste jaar geïnteresseerd in zijn voorouders en die van zijn vrouw. Dat leidde tot een tweetal vroege publicaties in Friesland en Groningen. Als amateur genealoog heeft hij in de loop van de tijd ook anderen aan voorouders geholpen. Na zijn pensionering kreeg ook bewoningsgeschiedenis zijn interesse. Dat heeft geleid tot een tweetal boeken met (bijna) alle bewoners en eigenaren aan twee straten in Assen en enkele artikelen in het Asser Historisch Tijdschrift en het Drentse Genealogisch Jaarboek 2020/2021.

In het boek over de Oostersingel in Assen is de begineschiedenis tot begin 1800 vooral te danken aan de Haardsteden geld registers en rekeningen van de rentmeester van het Convent Assen. Want juist deze registers bieden hulp bij een zoektocht naar het vinden van bewoners van woningen en hun locaties voor 1800. Beide registers zijn een belangrijke bron voor bewoningsgeschiedenis en genealogische en historisch onderzoek. Roorda vertelt hoe we in het kader van bewoningsgeschiedenis bewoners en/of eigenaren van huizen en boerderijen kunnen vinden en geeft een toelichting over de achtergrond van de (Drentse) haardstedengeld registers. Met deze achtergrond ervaring vanuit Drenthe hoopt hij een vertaalslag te kunnen maken naar Overijssel. Daarbij doet hij ook een beroep op kennis en ervaring van aanwezigen met bronnen uit de collectie Overijssel. Er zal gelegenheid zijn voor vragen.

De lezing vindt plaats in de Stefans-Hof in Borne, om 14:00; de zaal is open vanaf 13:30 uur.

De ingang is rechts naast de Stephanus kerk.

Na afloop van de lezing, en een korte pauze, zal om ca. 15.15 u. de Afdelingsledenvergadering gehouden worden.

De voorlopige agenda is:

1. Opening en vaststelling agenda
2. Mededelingen en ingekomen stukken
3. Jaarverslag van de afdeling over 2023
4. Financieel verslag over 2023 (ligt ter inzage)
5. Bestuursverkiezing
6. Benoeming afgevaardigde en plv. afgevaardigde naar de Algemene Vergadering NGV
7. Toelichting op de stukken van de Algemene Vergadering NGV op 20 april 2024
8. Rondvraag en Sluiting

Nadere informatie hierover wordt via de nieuwsbrief verstrekt.

In de herfst van 2024 zijn nog twee lezingen gepland:

- 12 oktober. Spreker en onderwerp zijn nog niet bekend.

- 9 november een Twentse Voorouder Dag (TVD)

Op 11 november 1984 is de afdeling Twente opgericht. Reden voor een klein feestje.

Heb je nog ideeën, of wil je meewerken, laat het ons even weten.

Notulen van de Afdelingsledenvergadering van de NGV afdeling Twente gehouden op zaterdag 11 november 2023 in de Stephanshof te Borne.

Doordat de lezing van deze dag door de, onverwacht, korte lezing al om 14.45 was afgelopen, is de vergadering al begonnen om 15.15. Er zijn geen leden pas om 16.00 gekomen.

1. Opening vergadering en vaststellen agenda

Om 15.15 uur opent Hennie Scholten de afdelingsledenvergadering en heet de aanwezige leden welkom. Er worden geen punten aan de agenda toegevoegd.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

Afwezig met kennisgeving: Ben Lenferink.

Aanwezig zijn 5 bestuursleden en 7 gewone leden.

Er zijn geen mededelingen.

3. Bestuurszaken

Ben Lenferink wil uiterlijk per 1-1-2024 zijn functie als budgethouder neerleggen. Tijdens de vergadering, meldt Tonny Nollen zich als kandidaat voor deze functie.

Er is een afspraak gemaakt met Marieken, om alle werkzaamheden toe te lichten.

4. Verslag van de Afdelingsledenvergadering d.d. 15 april 2023

Het verslag wordt ongewijzigd goedgekeurd, met dank aan de secretaris.

5. Verslag financiën 2023 en begroting 2024

Marieken geeft aan de hand van een aantal spreadsheets uitleg over het gevoerde beleid en de aangevraagde begroting. We sluiten over 2023 met een klein tekort. Voor 2024 is geld begroot voor een TVD in november.

De ingediende begroting is goedgekeurd door het hoofdbestuur. Moet nog in de AV op 18-11-2023 door de afdelingen goedgekeurd worden.

6. Voorbereiding AV van 18 november 2023.

Mandaat gevraagd over:

Henk Huiskes geeft uitleg.

- Notulen AV 22-04-2023

Ze zijn in principe correct. Echter: toegezegd was dat op de ASD-gelden terug gekomen zou worden. Dat is tot op heden niet gebeurd. Er gaat een vraag hierover naar het HB (13-11-2023).

- De contributie wordt in 2024 niet verhoogd, ondanks een verlies op de begroting van 2024 van € 25.000,-

Meestal vindt er onderbesteding van de toegezegde begrotingen van de afdelingen.

- Begroting 2024: het HB gaat uit van een toename van het ledental.

De vergadering stemt e.e.a. toe.

Informatieve gedeelte

- Werkplan / beleidsplan 2024:

Afdelingen wordt gevraagd aan een landelijke dag mee te werken. Het afdelingsbestuur zal wel een TVD organiseren, maar niet landelijk.

- Samenstelling Hoofdbestuur: ziet er goed uit. Aftredende leden zijn herkiesbaar.

- NGV Academy en Educatieplan:

Bv. online cursussen. Ook ontwikkelen voor bv. scholen.

Gevraagd wordt naar een cursus paleologie en genealogie voor beginners.

Helaas heeft de afdeling geen cursusleiders.

7. Rondvraag

Geen

8. Sluiting vergadering

Om 15.48 uur sluit Hennie Scholten de vergadering.

Borne, 13 november 2023

MariekenScholten-Sijsses, secretaris.

Colofon

*Nederlandse Genealogische Vereniging.
Opgericht 1946.*

Correspondentieadres:

NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.
Bibliotheek en andere diensten:
Kosterijland 3, 3981 AJ, Bunnik
Telefoonnummer: 085 - 105 1199

Afdeling-Twente.

Opgericht 1984 (Heropgericht 2021).
Het gebied omvat de volgende gemeenten:
Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede,
Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo,
Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-
Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Dalfsen,
Olst-Wijhe, Raalte en de voormalige gemeente
Bathmen.

Afdelingswebsite:

<https://www.ngv-afdelingen.nl/twe/>

Afdelingsbestuur en functionarissen:

Voorzitter

Vacature

Secretaris

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: secretaris-twe@ngv.nl

Budgethouder

Henny Nollen
Email: henny.nollen@hetnet.nl

Bestuurslid en Genealogisch correspondent

Anton Hilgerink
E-mail: correspondent@home.nl

Bestuurslid en eindredacteur

Twente Genealogisch (TG)
Hennie Scholten
E-mail: hennie.scholten@home.nl

Bestuurslid en coördinator lezingen

Henk Huiskes
E-mail: gen.hbhuiskes@caiway.net

Bestuurslid en verantwoordelijk voor de leestafel

Jan Aaldenberg
E-mail: rails@hetnet.nl

Afgevaardigde naar AV

Henk Huiskes (zie links)

Webmaster

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: webredacteur-twe@ngv.nl

Kopij Twente Genealogisch.

De redactie behoudt zich het recht voor om
bijdragen voor TG in te korten, aan te passen of te
weigeren. Dit geschiedt vanzelfsprekend alleen in/
na overleg met de auteur.

Twente Genealogisch verschijnen.

Bij voldoende kopij verschijnt TG vier keer per jaar
rond het einde van elk kwartaal.

Bezorging Twente Genealogisch

Voor de bezorging van Twente Genealogisch kunt u
contact opnemen met mevrouw Marieken Scholten-
Sijes, zie onder webmaster.

Twente Genealogisch wordt gratis toegezonden aan
de leden van Nationaal Twente en aan leden van
andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap
zijn aangegaan.

Publicatie

Het in dit blad gepubliceerde mag slechts worden
overgenomen met schriftelijke toestemming van de
redactie, de schrijver en vermelding van de bron:
Twente Genealogisch ISSN-138-0787

Wijzigingen

Adreswijzigingen, wijziging e-mailadres, opgave
nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend via het
e-mailadres: ledenadministratie@ngv.nl of per post
naar NGV- ledenadministratie,
Postbus 50, 3989 CB Bunnik

De watermolens

De oorsprong van de tegenwoordige molen gaat terug tot het jaar 1448. In de koopakte van 1505 voor het klooster te Oldenzaal wordt uitdrukkelijk vermeld dat de koren- en oliemolen met de stroom en de gerechtigheid worden verkocht.

1516. Mei 26. † Denekamp - Gerichtelijke koopbrief van het Singraven voor graaf Everwijn II van Bentheim.

de havestede als Erve Kate unde gueth gehieten die Singrave myt der korn unde olij mollen mytten stroem vysscheryen herlicheiden Rechticheiden unde dren koeten als Schiphorst, Overstkamp unde dat Sunderhues, wo sodanige Erve unde gueden vorg. myt allen oren olden unde Nyen tobehoringen, myt heide, weide, holte, torve, twige unde aller slachter nuth, nichts dair van wuthgesceiden,

De oliemolen werd, zo blijkt uit een akte van 1568, eerst door een paard aangedreven. In 1612 is sprake van een koren- en oliemolen. In 1829 werd de houtzaagmolen toegevoegd. De oliemolen werd in 1900 buiten gebruik gesteld. Alleen het rad ervan is nog over. Het middelste rad is van de korenmolen en het oostelijke rad van de houtzaagmolen. Het huidige complex is van 1832 en heeft een natuurstenen onderbouw en een bakstenen bovenbouw.

Bronnen:

- Dingeldein, W.H., Het land van de Dinkel, Denekamp 1948. De watermolen van Singraven P. 81-84
- Dingeldein, W.H., Transcriptie documenten Singrave, Oudheidkamer Twente. OmG 356.44
- Landgoed Singrave, <https://www.singraven.nl/>. Bezocht 30-1-2024
- Kaartje "Het Singrave", TopoTijdReis, <https://www.topotijdreis.nl/>. Bezocht 30-1-2024

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres:
Holthuizenbrink 29
7544 ML Enschede

"Bakspieker Dubbelink landgoed Twickel"

Twente Genealogisch 2024

**Kwartaalblad van de
afdeling Nationaal-Twente
Nummer 2 - 2024**

Hof te Singraven

Tekst en foto's Marieken Scholten-Sijjes

Al in 1380 wordt de Hof ten Singraven vermeld in de lijst van leenmannen van het Sticht Utrecht. De naam betekent niets anders dan de “grote graven”. Deze moet de Omvloed zijn die als molentocht gegraven is. Deze naam moet al minstens 1000 jaar oud zijn. De hof gaat meerdere keren in andere handen Over. Onder andere vanaf 1505 woonden er de “Begijnen van Oldenzaal”. In 1515 gaat het bezit al over naar Graaf Everwijn II van Bentheim.

Niet alle nonnen verlieten het huis. Eén van hen was volgens de overlevering te goed bevriend met de dorpelingen. Voor haar gedrag werd ze bestraft met inmetnelsen in één van de muren van het kasteel. Iedere dag galmde het gejammer en gekrijs door de gangen van het kasteel. Tot haar dood erop volgde. Sindsdien wordt haar geest gezien in het spattende water van de watermolen of achter de ramen van het huis en brengt ze ongeluk aan de bewoners van Singraven.

In het Verpondingsregister 1601/2 Buurschap Denekamp komt Singraven als volgt voor:

- 1601 Singraven, havezaete, 12 mudde gesiedes 35 koeweiden (. 25 – 0 - 0)
- 1602 Singraven, 12 muddt seylanndt, und 25 koeweidenn.

In 1651 werd het huis voor 26.000 (!) Rixdaelers verkocht aan "Jr. Gerhardt Sloodt, LandtRentmeister vann Twente". De waarde berekening staat hier naast.

Meerdere malen werden daarna huis en goed verkocht. Even zovele malen werd aanstonds begonnen met renovatie en uitbreiding van de bezittingen. De laatste eigenaar was sinds 1922 Willem Frederik Laan. Hij was niet tevreden over het aanzicht van het huis. De voorgevel werd aangepast en in passende stijl werden twee poortwoningen gebouwd. Verder werd het Huis steeds meer ingericht met oude kunst en antiek. Laan bleef vrijgezel en zocht daarom contact met de Stichting Edwina van Heek om het cultureel erfgoed in stand te houden. Hij overleed in 1966 en sindsdien zet de Stichting zich in om dit waardevolle erfgoed te behouden voor deze en volgende generaties.

(N.4.) ANSLACH VAN HET SYNGRAVEN TEGENS 3 PER CENTO				
Meyere	Avestkamp	- Rogge	- 6	Mudde - 12 Rthlr.
	„	Haver	- 2	„ - 2 „
	Schiphorst	- Roggen	- 7	„ - 14 „
	„	- Haver	- 3	„ - 3 „
	Sunderhaus	- Roggen	- 7	„ - 14 „
	„	- Haver	- 6	„ - 6 „
	Lewe	- Haver	- 7½	„ - 7½ „
				58½ Rthlr.
	MOLLE	- Roggen	- 150	Mudden - 300 Rthlr.
	Witteweite	-	2½	„ - 10 „
	Gerst en Molt	-	20	„ - 40 „
	Boeckweite	-	25	„ - 37½ „
	Haveren Mangkoern	-	18	„ - 18 „
				405½ „
	Koeweiden	-	50	„ - 153 „
	De Olie Mølle	-	—	„ - 40 „
	Saeylanden	-	18	„ - 54 „
	Waegen en lyffdanste	-	—	„ - 30 „
				SUMMA - 741 Rthlr.
	Deese 741 Rthlr. ad 3 per cento facit			24700 Rxdlr.
2189 stuck holtgewass ad				2000 „
Potttegrondt ad				2000 „
Huis, Hoff, Gaerdens, Jachten, Vischerien, Adelicke Gerechtigheit, Vicarij tot Denecamp en waere in Selve marcke				4000 „
			SUMMA	32700 Rthlr.

www.drukkerijveltmann.nl

drukkerij veltmann bv

UW PARTNER IN DRUKWERK

FSC

www.fsc.org

PEFC-COC-1234

ISO 9001

BUREAU VERITAS

Certification

Sinds 1981 produceren wij een breed pakket drukwerk, van ansichtkaart, affiche, huisstijl tot een fullcolour brochure.

Het vervaardigen van kunstkaarten, artiestenkaarten, ansichtkaarten, uitnodigingen, brochures en posters is onze specialiteit. Van ontwerp tot eindproduct, alles wordt door ons verzorgd. Zowel in kleine als grote oplagen.

Wij drukken met persoonlijke aandacht voor uw drukwerk en geven u advies voor het beste eindresultaat!

twitter

@drukveltmann

f

www.facebook.com/drukkerijveltmann

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Twente, 40e jaargang 2024 nr. 2

Inhoudsopgave

- Voorwoord
- Perikelen rond een weeshuis
- Houtkap op de Hof te Espelo
- Gezocht: het zoeken van sprekers
- Afdelingswebsite
- Afdeling Twente 40 jaar
- Index 2023
- Colofon

- p. 2
- p. 00
- p. 00
- p. 00
- p. 00
- p. 00
- p. 00
- p. 00

Voorwoord

Door: Hennie Scholten

Vakantietijd, periodiek nummer 2 van 2024, mogen we zeggen als u dit nummer onder ogen krijgt.

We gedenken dit jaar een bijzonder moment. Een eenvoudige bijeenkomst, georganiseerd in 1984 door wijlen de eerste voorzitter van de afdeling, de heer Zorn, helaas overleden. In een gebouw in Hengelo op het terrein van Storkfabrieken.

Als er twintig mensen komen, ben ik tevreden, zei hij destijds. Ze hingen met de benen uit het raam, zei hij later vergenoegd, zo groot was de belangstelling.

De afdeling Twente van de NGV bestaat dus veertig jaar. U leest verderop in het blad wat het bestuur heeft uitgedacht. Een oude liefde, altijd druk bezocht voor de coronatijd, toch nog eens weer organiseren:

een voorouderdag in Borne. Voor u en voor eigenlijk iedereen, die geïnteresseerd is in genealogie en er wel meer van wil weten.

Ik zou zeggen: kom vooral. Vele afdelingen en zelfs van over de grens met Duitsland zullen aanwezig zijn met informatie en hulp. We zien u graag in november aanstaande.

Helaas heb ik ook een naar bericht te vermelden: een trouw lid als Gerrit Welberg is helaas overleden in het voorjaar van 2024. Gerrit schreef geregeld een artikel voor ons tijdschrift, waar de redactie blij mee was. Hij werd 81 jaar. We wensen zijn familie veel sterkte toe.

Perikelen rond een weeshuis

Door: Hennie Scholten

Weeshuizen kennen we tegenwoordig niet meer, wel andere tehuizen voor de opvang van de jeugd, maar weeshuizen, dat is iets uit vroegere tijden.

In Twente is een weeshuis nooit echt in zwang geweest. Grote steden kenden we in onze regio niet en de mentaliteit van de mensen was ook anders dan in Amsterdam of andere grote steden. Weeskinderen werden opgenomen in het huis van broers, zusters en eventueel grootouders. Desnoods door de burens.

Rooms katholieke families kenden peters en meters en die zorgden voor de kinderen als de ouders vroeg wegvielen. Dat werd beloofd bij de doop van een kind. Het werd als een schande ervaren als je een weeskind afschoof naar een weeshuis.

Dat werd anders toen de textiel tot bloei in de negentiende eeuw in heel Twente. Uit het hele land kwamen mensen naar Twente en naar de textiel, ook in Almelo.

De mensen die geen familie in deze streken hadden en kinderen die soms alleen op de wereld stonden, wat moest daarmee gebeuren?

In 1854 vond de Diaconie van de Nederlands Hervormde Kerk in Almelo dat er een weeshuis diende te komen, nu de bevolking snel toenam door de opkomende textiel. Een tehuis voor behoeftige wezen van onbesproken gedrag en hervormde afkomst,

stond er in de statuten. Geen katholieken en geen afgescheidenen.

Het gebouw stond aan de Wierdensestraat in Almelo. Het weeshuis heeft niet lang bestaan, nog geen honderd jaar, maar in die relatief korte tijd had het toch een goede naam gekregen.

De jongens leerden een vak, de meisjes werden opgeleid tot nuttige taken als breien, haken en huishoudelijke werkzaamheden.

Na de oorlog 1940-1945 verdween het weeshuis. Tijdens de bevrijding was het in brand geschoten, maar gedurende de bezettingstijd hadden de Duitsers het al ingenomen voor eigen doeleinden.

Ondanks de goede naam van het weeshuis, werd het tehuis in 1903 onderwerp van talloze geruchten. De stad stond bijna op zijn kop en het leek even alsof men verzeild was geraakt in een roman van Charles Dickens.

Wat was er aan de hand?

Het begon toen politie-inspecteur Pover in november 1903 een sigarenwinkel binnenstapte om wat rokertjes te halen.

Twee aanwezige jongemannen hielden hem staande. Ze hadden iets op hun lever en of de agent even tijd had? Er was een knaap overgebracht naar een krankzinnigengesticht vanuit het weeshuis en

Weeshuis Almelo, omstreeks 1920

die knaap was helemaal niet krankzinnig. Hij was misschien wat traag en wat achter bij andere kinderen van zijn leeftijd, maar hij was niet gek.

De twee jongelui waren zelf oud-verpleegden, zoals dat destijds werd genoemd, uit het weeshuis.

En nou ze de aandacht hadden van de inspecteur konden ze zelf ook nog wel iets vertellen over hun eigen jeugd. Die geweldige reputatie van het weeshuis was niet zo geweldig.

Pover hoorde verhalen over opgesloten zitten in onverwarme kamers en niet voor even, maar wekenlang.

Iemand moest zelfs behandeld worden voor wintervoeten. Knapen, die baldadig als jonge jongens zijn, een paar knollen uit een knollenveld trokken tijdens een wandeling, werden bestraft met een afranseling.

De jongeman, die naar het 'gekkenhuis' was gebracht, bleek in bed te hebben geplast en werd er naast gezet met het natte laken over zijn hoofd tot het laken droog was. Kinderen werden tegen elkaar opgezet. Er zat

soms pruimtabak tussen de boterham.

Een kind dat het een en ander aan zijn voogd wilde vertellen, kreeg een pak slaag van de weeshuismoeder. Het kind weerde af, raakte de moeder en vluchtte weg naar zijn voogd, die hem meteen terugbracht.

De straf was opsluiting in de beruchte, ijsskoude regentenkamer. Kreupele kinderen werden bespot door het ouderpaar Piersma, dat het weeshuis leidde en soms was het voedsel bedorven.

Niemand durfde te klagen want de regenten stelden zich pal achter de weesvader op.

Pover besloot een onderzoek in te stellen en hij verhoorde veel oud-wezen, die hem allemaal hun verhaal vertelden en die verhalen waren niet prettig. Hij besloot een rapport op te stellen.

Hij lichtte justitie in en ook de kranten plaatsten grote artikelen. Het geheel trok grote aandacht, zelfs vanuit Amsterdam kwam reactie.

En ja, ook meldde de eerste sollicitant zich voor een job als weeshuisvader, want Piersma zou wel ontslagen worden.

Het weeshuis te Almelo.

De weesvader J. H. Piersma, te Almelo, is tegen 12 dezer gedagvaard voor de rechtbank te Almelo, ter zake, dat hij in 1898 — in ieder geval na 1 Maart van dat jaar — of in 1899, in het weeshuis te Stal Almelo, Arie Sluiter heeft mishandeld, door hem opzettelijk gewelddadig aan te grijpen, op den grond te werpen en te slaan, en vervolgens in de waschkamer van het weeshuis Gerhard Hinnen heeft mishandeld, door hem opzettelijk te slaan, tengevolge waarvan deze tegen een muur is gevallen en een hult op het voorhoofd heeft bekomen. Voorts dat hij in of omstreeks 1898 of 1899, in den tuin van voormeld weeshuis, opzettelijk, Jan Ossenkoppele gewelddadig heeft aangegrepen, en met het hoofd tegen den schommelpaal heeft geslagen of gestooten, en daarna in de gang van het weeshuis geworpen en geslagen. Als verdediger zal optreden jhr. mr. B. de Jonge, advocaat te Zutphen.

Uit: Delpher. Bredase courant april 1904

De regenten van het weeshuis waren (uiteraard) de notabelen van Almelo, met klinkende namen, Ter Kuile, Schol Engberts etc. Ze zaten met het rapport in de maag. Het was ook geen aanbeveling voor hen.

In een haastig belegde vergadering besloten ze zelf een onderzoek in te stellen. Ze hadden al niet veel op met die politie-inspecteur, die wel vaker blijk had gegeven niet zo onder de indruk te zijn van de notabelen in Almelo.

Ze nodigden een aantal oud-wezen uit en er kwamen er daadwerkelijk ook een paar opdaven. Uit hun getuigenis blijkt wel dat ze diep onder de indruk waren van de deftigheid van de regenten. Slechts een paar durfden openlijk kritiek te uiten.

Nee, het viel allemaal best mee, beweerden ze. Een weesjongen die tegenover Pover had beweerd dat hij in het weeshuis van zijn erfdeel van beroofd, had tegenover de regenten een heel ander verhaal. De regenten hadden goed voor zijn erfdeel gezorgd, beweerde hij achteraf.

Andere oud-wezen hadden wel wat aanmerkingen, maar waren toch niet echt ontevreden.

Er waren echter ook oud-bewoners van het weeshuis, die weigerden alleen te komen, ze wilden er een getuige bij hebben.

De regenten weigerden het, de oud-bewoners moesten alleen komen. Waarom dat noodzakelijk was, werd er niet bij verteld. En als de oud-wezen toch met meerderen tegelijk kwamen, mochten ze hun verhaal niet doen en bleven op de gang staan.

De regenten trokken hun eigen conclusies. De vader en moeder Piersma van het tehuis zorgden goed voor de kinderen en werden niet ontslagen.

Maar er kwam wel een vervolg.

Een jaar later werden twee jongens midden in de nacht de straat opgestuurd vanwege 'gekkigheid' met een meisje.

De voogd van de oudste jongen zei glashard dat het niet waar was van die 'gekkigheid'. De jongen had een jaar geleden getuigd tegen de weesvader, dat was de reden van het wegsturen. De regent, Schol Engberts, beweerde dat hij zou aftreden als die jongen terugkwam. De knapen hadden zich laten opruien

door Pover en consorten, beweerde de regent.

Een beetje vreemde redenatie. Waarom zou zo'n 'hooggeplaatste' heer aftreden omdat een gewone jongen terugkeerde in het weeshuis?

De perikelen waren aan de Almelse bevolking niet voorbijgegaan. Dat bleek wel toen de weeshuisvader op een zondag de kerk verliet. Hij werd lastig gevallen, verwensingen werden geschreeuwd en zelfs een steen vloog rakelings langs zijn hoofd.

De politie kwam tussenbeide. De bevolking was boos en ze had niets vergeten, dat was duidelijk.

Vader Piersma vroeg meteen een wapenvergunning aan, hij had geen vertrouwen in de politie. Dat had waarschijnlijk te maken met dat vernietigende rapport van inspecteur Pover.

Was het, achteraf bekeken, storm in een glas water? Spraken de oud-wezen de waarheid of was die

vervormd door de jaren die inmiddels voorbij waren gegaan? Waren ze misschien geïntimideerd door de regenten, die mijlenver boven stonden zowel in ontwikkeling als financieel en maatschappelijk?

Er kwam geen rechtszaak van, de getuigenissen waren te tegenstrijdig. In die jaren was een tere kinderziel niet erg in tel en er werden vaak wel klappen uitgedeeld, waar niemand over viel.

Zoals gezegd: het weeshuis had een goede naam en in latere jaren was er niets dan lof over de behandelwijze van de weeskinderen.

Vader Piersma bleef aan de leiding, maar vele jaren heeft dat niet geduurd, zoals gezegd: in de jaren 1940-1945 was het weeshuis al gesloten.

Bronnen

Collectie Overijssel, politieverbalen 1903/1904.

Museum Almelo afdeling genealogie (inmiddels opgeheven)

Houtkap op de Hof te Espelo

Door: Marieken Scholten-Sijses

In het Jaarboek Twente van 2024 staat een artikel over "Hout, het goud van de Marke" geschreven door Cor Trompetter. Ook de heer J.H.R. Wiefker heeft over "Utrechts' hout op Twentse boerderijen" een artikel geschreven dat verschenen is in *Inschrien* 1985, 1 en 2. Deze zijn in te zien via de Twentse Taalbank.

Hout was een kostbaar product. Vanaf de zestiende eeuw werd veel hout legaal, maar ook illegaal gekapt. Dit leidde tenslotte tot de vrijwel gehele ontbossing van Twente. Er waren in de Marke veel afspraken over het beheer van de houtkap. Wie zich daar niet aanhield, kon op fikse geldstraffen rekenen. Desondanks ging de illegale houtkap door. Deze ontbossing had grote zandverstuivingen tot gevolg. Een van de in deze artikelen genoemde hoven waar illegale houtkap, met medeweten van de Hofmeijer,

plaats vond, was de Hof te Espelo. Het is van deze Hof dat een flink aantal documenten bewaard is gebleven. Dit archief was door de kinderen van Gabriel Davina en Josyna Nauta voor f 45,- verkocht aan G. Jordens, notaris te Enschede, die het aan Vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis (VORG) geschonken heeft. Deze zijn als kopie aanwezig in het Oud-Archief van de Oudheidkamer Twente.

Het oudste document dat over de houtkap gaat is van 1691. Het is een verslag van wat de verkoop heeft opgebracht van enige percelen "eikenholt". In totaal brengen 221 eikenstammen f 1294 op.

Dit betrof acht erven waar gekapt werd. Voor nu vertegenwoordigt dit een waarde van € 15.615 om enig idee te geven over de waarde van hout.

Op den hof van E. Espelo bevochten stammen / 456
Op het Erve Wiefker in Lomak 19 4 140
Op het Erve Wiefker in Twickhale 25 4 131
Op het Erve Lette Wiefker Lomak 16 4 56
Op het Erve Wiefker Lomak 35 4 305
Op het Erve Wiefker Frijer 12 4 56
Op het Erve Wiefker Tulkover 18 4 50
Op het Erve Wiefker Alden 16 4 100
f 1294

De meeste documenten over de houtkap stammen uit de periode dag Gabriel Davina. Hij trouwde op 11 juni 1748 met Maria Agnes Hofmeijer, dochter van Bernard Casper Hofmeijer, en nam het hofmeierschap van de hof te Espelo van hem over. In de "Annalen van Franciscus Davina" staat hierover geschreven.

"Burger van Kessel in Clefflandt desen Bernardus Casparus Hoffmeijer hadde t regt van t hoffmijerschap in Leuneker, Edog "...", is hij tewere blijven wonen, en heeft sterk negotieert in korenwijn en bier "...". Middeler tijt heeft hij zijn broer op den hoff tot Espelo laten wonen"..." maar dese waar van geen oppassen en waar seer genegen tot den drank, Des wegen gink t met hem den kreeftgank, en soo "...", heeft desen Bernardus Casper, Hoffmeyer die ook weduwnaar ware in het jaar 1746 goot geoordeelt om sijnen

hoff self te gaan bewonen op dat aldaar alles niet te niet liep. Deswegen is hij op de gemelde tijt met zijn soon en dogter van wesel naat Espelo gekeert, en dese dogter van Bernardus Casper Hoffmeijer, op welke 't hoff regt wier gevallen, heeft Gaberjel Davina ten huwelijk gekregen, en bewoont met die tegens woordig het Espelo den Hoff van Leuneker".

Gabriel werd hierdoor ook markerichter van Lonneker, en kon daardoor de 'goedsheeren en eigengeerfden der marke Lonneker' samenroepen tot een holting ten einde te beraadslagen over bijvoorbeeld het onbevoegd hout hakken, het vergroten van het erf, het verkrijgen van grond ("toeslagen"), het timmeren van huizen, het zogenaamde "gebouwt", etc. De holting had hierover het laatste woord.

*G. Davina Hoffmeijer in Espelo
All mede Marken Rigter
Deze gelezen den D.W. Varoten
10. May 1757.
B. Nagel gga*

Opgemerkt moet nog worden dat de Hof viel onder het kapittel van St. Pieter te Utrecht. Voor alles hadden de hofmeiers toestemming nodig van de "heeren decaen en Capitularen van St. Pieter".

Vanwege het slechte beheer van de Hof, hadden dezen al in 1702 een rentmeester aangesteld, om dit te verbeteren. Deze rentmeester werd door de hofmeijers als onderkruiper beschouwd.

Met deze rentmeester stond Gabriel bepaald niet op goede voet.

"Ik hebbe niet leedig kunnen blijven van Ued Eerwaarde missive van den 3 November (1759) te beantwoorden met betuigingen, dat mij ten uitersten

smertet dat de verbittering en haat waar mede den rentmeester waar schijnlijk teegen mij is ingenomen, en soo verre gaat, dat deselve sig niet ontsiet, om van mij notoore onwaarheden Ued Decan en Capittelaren voor te draagen."

Zo deed Gabriel zijn beklag over het gedrag van de rentmeester t.o.v. de houtkap in het hof te Espelo. "Door zijn toedoen is het nauwelijks meer een bos te noemen". Al in 1765 had hij hierover bij het "Capittel" aan de bel getrokken.

"...also het bos te Espelo sedert veele jaaren door het kappen van houwbare hout niet alleen, maar

ook het vellen van de schoonste jongen boomen "...sodanig is verdorven, en in de grond geholpen "... dat ook het Capittel daarvan in geen 70 of 80 jaren

eenig geproportioneerd niet of voordeel sal kunnen trekken".

*Wet op de leuneker.
Wij merken ondertusschen dat Ued nog wel bij kas moet zijn uijt Ued voorstel om het gehele Bosch van ons te kopen waar toe wij voor als nog niet sullen komen, immers niet soo lange ons geen voordeligen braken taten gedaan worden. Geschreven 't Utrecht den 12. Maert 1761.
Uwe goede vrienden
Decan en Capitularen der
Cerken St Pieter 't Utrecht,
Ten broom: Van de kler
J. P. Haller*

Er is een brief van maart 1761 waarin het Capittel opheldering vraagt over een reparatie door een timmerman waarvoor 24 stam beschikbaar waren. Dit bleek niet voldoende. Ook is er schade in het bos ontstaan.

"den Timmerman in uwen tegenwoordigheid betuigt heeft dat alle de reparaties caar mede volkomenlijk konde geschieden, soo sulks nu niet heeft kunnen gedaan worden, had Uedele aan onsen Rentmeester wel eens dienen op te geven, waar die vier en twintig stammen gebleven zijn, en wat daat van gemaekt is, wanneer zijn E soude hebben kunnen nagaan of deselve ten oorbare geëmploijeert, en tot de nodige reparaties genoeg waren geweest ofte niet "...". De brief gaat verder over schade aan gronden en eindigt met

"Het sal ons wijders aangenaam zijn te vernemen dat Ued. de hekken, waardoor de toegangen tot het Bosch zijn gesloten houd om daardoor dieverijen te verhoeden die al te veel geschied zijn".

Vervolgens gaat het over toebrengen van schade aan het eikenhout door het kappen van beukenhout. Het capittel snapt niet hoe dat kan. De brief eindigt met:

"Wij merken ondertussen dat Ued nog wel bij kas moet zijn uijt Ued voorstel om het gehele Bosch van ons te kopen waar toe wij voor als nog niet sullen komen, immers niet soo lange ons geen voordelige taxaties gedaan worden. Geschreven 't Utrecht den 12 Maert 1761

Uwe goede Vrienden, Decan en Capitularen der Cerken St Pieter 't Utrecht".

Dat laatste lijkt mij gezien de toon van de brief enigzins bezijden de waarheid.

De toewijzing van het benodigde hout was vastgesteld in een brief van november 1760.

"Dat onsen rentmeester in de maand februarij van dit jaar (1760) met een Timmerman alle defecten zoo aen bruggen hekken als aan de woonders huijsen opgenomen heeft, en tot reparatie van 't een en ander aangewesen 24 stammen, zoo groot als klijn ten deelen uijt de Huttematen, en eenige uijt de Paardenwijde, waar meede den Timmenman in tegenwoordigheid betuigt heeft, dat al het voorschreven volkomenlijk daar van konde gerepareert worden."

*-Eerstelijck den Hoff Espelo met alle desselfs aenhorige
gronden en Landen, boschen en Houtgewassen, bepotingen
en beplantingen, getimmertens en opstallen, mitsgaeders
met alle dessels oude en nieuwe toebehooren, regaliaes
Hoffdiensten regten en geregtigheden, met de paght
van twee en twintig gulden voor het gewin of in
plaets van de derde garff jaarlijks, het recht van
Aker in de Boerschap Lonniker, het ontfangen der
tiensen op sint Lamberti des anderen daeghs op*

Met andere woorden: waar is dit hout gebleven? Verkocht zonder toestemming, gestolen? Vertel het maar. De briefwisseling gaat door over het te kappen hout en wie daar rechten op heeft.

Tenslotte heeft het capittel er genoeg van en verkoopt in 1770 de Hof te Espelo aan Baron du Tour tot den Bellinkhof, dit tot groot ongenoegen van Gabriel. De verkoopakte noemt over de Hof te Espelo de volgende eigendommen:

" Ten eersten Den Hoff Espelo met alle desselfs aanhorige gronden en landen, boschen en Houtgewassen, bepotingen en beplantingen, getimmertens en opstallen, mitsgaeders met alle dessels oude en nieuwe toebehooren, regaliaes Hoffdiensten regten en geregtigheden, met de paght van twee en twintig gulden, voor het gewin of in plaets van de derde garff jaarlijks, het recht van Heer in de Boerschap Lonniker, het ontfangen der tiensen op sint Lambertie des anderen daeghs op dubbelde Thienden van den .... subiet te betalen en verders alle op en dependeutien; daartoe en aen tot heeden dpevteerende in dier voegen al staende ende geleegeen in den Boerschap Lonniker"..." mitsgaders als Gabriel Davina en Maria Agnes Hoffmeijer echtelieden door welgemelde Capittuele na Meijer reghten daar mede bij openene brieve van Erfwinninge den 1 maj 1755 in vorleit geworden."

Daarna worden 21 erven genoemd bij de verkoop en in totaal 52 percelen met o.a. de tienden en tijnsen uit verschillende erven. De koopsom bedraagt f 49.920,-.

En zijn nog vele akten waarin beiden zich over de ander

beklagen, vooral over het "ongoorloofd houwen van hout". Tenslotte komt het tot een compromis, en schrijft de advocaat G.W. Ameling over het bereikte. De proces kosten zijn voor ieder de helft.

"De Heer Baron du Tour is eindelijk overgehaald om in de voorgeslagene punten te bewilligen, om deselve in Compromis te geben, te weeten f 22 pagt jaarlijks vast te stellen, de Erfwinning en het Hout, sijn voor Hoogelger, en het tegt van Hoffmeijer voor de Heer Davina"

Tenslotte is Gabriel in staat om in 1777 voor f 7.000 de Hof te Espelo aan te kopen van Baron du Tour. Alle procedures sinds de jaren 1770 (toen baron du Tours het Hof kocht) hebben Gabriel al f3.000,- gekost. Hij zoekt vrede voor hem en zijn gezin. Du Tour betwistte nl. Gabriel zijn rechten als Hofmeijer.

Uiteraard had Gabriel dit bedrag niet op de plank liggen. In 1779 verkoopt hij 35 percelen opgaande beuken en eiken voor een bedrag van f 81 en 15 stuivers.

"Conditien en voorwaerden waarna de Ed G: Davina als eijgenaer van den Hoff te Espelo en daar aen hem toebehoorige lande en bossen, en houtgewassen geleegeen in 't Gericht Enscheijde, van voornemen is op heeden den 16 februari 1779, na voorgaende karken, publicatie aen de meestbiedende te verkoopen 35 perseelen of stukken opgaande Eijken en Beuken, boomen of stammen staende in t Bos in en om de Campen en wijdelanden aen hem voorgemelt toebehoorig."..." Die verkooping sal geschieden bij den gulden van 21 stuiver het stuck."

Gabriel overleed in 1808 op de Hof te Espelo. De Hof was toen 225 hectare groot. In 1887 kocht de familie Cromhoff Hof Espelo van de erven van de kleinzoon van Davina.

Prompt werd overgegaan tot de verkoop van een flink aantal bomen. In totaal worden 194 stukken beschreven.

OMSCHRIJVING DER BOOMEN	
staande op het landgoed Hof Espelo en Wonersplaatsen	
en op het erve de Veldscholte te Lonneker,	
die op Maandag den 14 November 1887 ten overstaan van den Notaris A. PETERI te Enschede publiek zullen worden verkocht, doch die door de koopers van den ondergrond kunnen worden benaderd tegen vergoeding van 5% aan de koopers dier boomen.	
Op het Hof Espelo en Wonersplaatsen.	
Op perceel 4.	15. 5 eiken.
1. 4 eiken.	16. 4 dennen, 1 beuk.
2. 1 peppel, 3 eiken.	17. 4 eiken, 1 den.
3. 7 eiken.	18. 4 eiken, 4 dennen.
4. 3 eiken.	19. 4 eiken, 5 dennen.
Op perceel 2.	20. 5 dennen, 5 eiken.
5. 2 eiken.	21. 4 dennen.
6. 4 eiken.	22. 8 eiken en dennen.
7. 22 eiken en dennen.	23. 1 eik.
Op perceel 4.	24. 1 beuk.
8. 7 eiken.	25. 1 eik.
Op perceel 2.	26. 1 eik.
9. 6 eiken.	27. 1 eik.
10. 4 eiken.	28. 2 eiken.
11. 11 eiken.	29. 1 eik.
12. 15 eiken.	30. 1 eik.
13. 4 eiken.	31. 1 eik.
Op perceel 3.	32. 1 eik.
14. 10 eiken en dennen.	33. 1 eik.
	34. 1 eik.

Bronnen:

Twentse Taalbank. Inschrien 1985.1 en 2

<http://www.twentsetaalbank.nl/docs/Inschrien1985.1.pdf> en 1985.2

- Davina, Fr., Annalen van Franciscus Davina. Oud-archief Oudheidkamer Twente GE L 335.112-135. Oldenzaal 1756.
- Archief Davina. Oud-archief Oudheidkamer Twente: OKT.GE L 088/089/103/104/116/135/139/140/283/287/293

Gezocht

Henk Huiskes verzorgt nog dit jaar de sprekers voor de lezingen. Hij wil deze taak graag aan een ander overdragen.

De afdeling verzorgt voor de leden (en andere bezoekers) vijfmaal in het jaar een lezing. Onderwerpen en sprekers worden vaak gehaald uit de bladen van andere afdelingen.

Regelmatig dragen ook anderen tips voor sprekers aan. Henk wil in het begin, indien nodig, nog wel assisteren. Als u deze taak zou willen overnemen, staat u er dus niet alleen voor. Voor verdere informatie: vraag Henk tijdens de lezingen of via de secretaris.

Zie onder bij Colofon.

Afdelingswebsite

Komende lezingen in het najaar 2024

Een onbekende rondzwervende trein vol dwangarbeiders heeft tijdens de oorlog in Enschede stilgestaan. Hierdoor kon een groep mensen deze trein ontvluchten, enkelen daarvan zijn zelfs nu nog in leven. Historicus Jan Bornebroek schreef naar aanleiding van zijn vondst het boek 'De spooktrein'

Korte samenvatting

"Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog wilden de Duitsers voorkomen dat de geallieerden, gevangenen en dwangarbeiders in handen kregen," vertelt Bornebroek "Toen Duitsland veel bombardementen te verwerken kreeg ontstond er chaos en zijn veel gevangenen gedood. De mensen die niet direct zijn vermoord, zijn in treinen weggestuurd. Ze werden s 'nachts rondgereden zonder voedsel. Overdag dronken ze water uit slootjes."

Van één trein is bekend dat deze, na weken te hebben rondgezworven, in Enschede is geweest. De trein heeft daar gestaan op 23 maart 1945, een week voor de bevrijding van de stad. De stationschefs van de plekken waar de trein gestaan heeft, wilden

zo snel mogelijk van de hongerige mensen af. Daarom heeft deze ook maar slechts één dag in de stad gestaan. Veel inzittenden hebben op deze dag de kans gegrepen om de trein te ontvluchten.

Spoorzoeken

Tot op de dag van vandaag is het onduidelijk waar de trein gebleven is. Omdat er geen gegevens over het treintoestel aanwezig zijn, is de trein nog niet teruggevonden. "We vermoeden dat de trein naar Bad Bentheim is gegaan," zegt Bornebroek. "De Duitse universiteit Vechta doet onderzoek naar de lokale spoorwegmaatschappij in Bentheim. Nu hopen we op basis van dat onderzoek te vinden waar de trein gebleven is."

De lezing vindt plaats in de Stefans-Hof in Borne, om 14:00; de zaal is open vanaf 13:30 uur.

De ingang is rechts naast de Stephanus kerk.

Parochiehuus Stefans-Hof, Grotestraat 207, 7622 GH Borne.

Afdeling Twente - 40 jaar

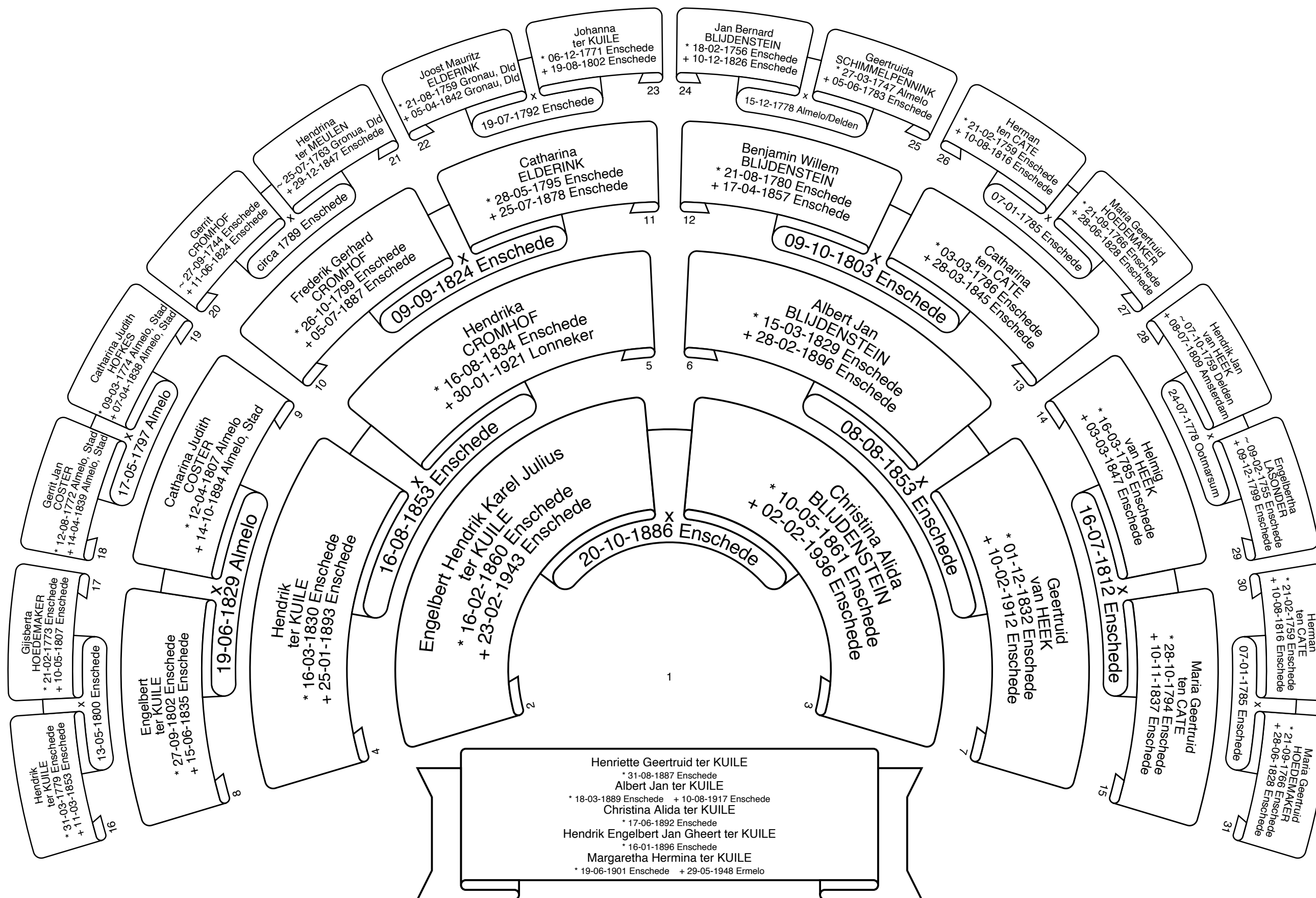

Kwartierstaat ter KUILE

Blad 1

De NGV-afdeling Twente houdt op 9 november in Borne haar voorouderdag.

Ook deze editie van de TVD staat in het teken van informatie-uitwisseling en het aanbieden van zaken die beginnende en gevorderde genealogen kunnen gebruiken bij hun hobby.

Het thema voor deze editie is "Hoe begin ik mijn onderzoek".

Diverse standhouders laten iets zien over de woon- en leefomstandigheden of genealogische gegevens van verre en minder verre familieleden. Informatie over het verleden van dorp of stad.

Op deze beurs kunnen geïnteresseerden o.a. transcripties bekijken van Twentse en andere bronnen. Deze transcripties van doop-, trouw- en begraafboeken worden door de Stichting. Genealogische Werkgroep Twente ingebracht.

In de televisieserie "Verborgene Verleden" lijkt het zoeken van onze voorouders zo makkelijk. Niets is echter minder waar. Via internet een naam invullen en denken dat je stamboom daar

klaar staat is een wijd verspreide misvatting. Op het

internet vind je alleen fragmenten, die je aan elkaar moet plakken. Gelukkig maar, anders zou er niet veel aan zijn.

Vertegenwoordigers van de NGV Twente laten zien hoe ze de stamboomonderzoeker kunnen helpen bij zijn of haar onderzoek. Waar te beginnen en welke technieken er zijn.

De NGV geeft zelf alvast een tip: Als je je familieverhaal wilt optekenen, begin bij jezelf en ga praten met opa's, oma's, ooms en tantes. Het is verbazingwekkend hoeveel die kunnen vertellen. En neem de gesprekken op band op. Want over twintig jaar zijn ze dood.

Tijdens deze dag wordt er een lezing gegeven door Hennie Scholten. Zij zal u vanaf 14.00 uur vertellen hoe u zelf uw onderzoek kunt starten.

De TVD zal worden gehouden op 9 november 2024 van 10.30 uur tot 15.30 uur in het Parochiehuis Stefanshof, Grotestraat 207, 7622 GH Borne

De toegang is gratis.

INDEX 2023

Naam	Uitgave; pagina
Achterop	2023-1 ; 7
Agterbos	2023-1 ; 5,6
Alferink	2023-4 ; 67
Alofsen	2023-1 ; 11
Ammerlaan	2023-3 ; 47
Apeldoorn	2023-4 ; 64
Arends	2023-4 ; 64,65
Arkel van	2023-3 ; 38,39,40
Banierink	2023-2 ; 29
Barg van den	2023-1 ; 0
Beer de	2023-2 ; 23
Beernink	2023-1 ; 10
Beernink, erve	2023-4 ; 66
Beert	2023-2 ; 31
Belshof	2023-4 ; 67
Berends	2023-4 ; 64
Berg	2023-2 ; 23,24

Naam	Uitgave; pagina
Bernardus	2023-1 ; 3
Besselink	2023-3 ; 47
Bloemen	2023-1 ; 0
Bodde	2023-3 ; 46
Bolten	2023-1 ; 10,11
Bonaparte	2023-2 ; 26
Bonke	2023-1 ; 3
Boomkamp	2023-3 ; 46
Bos	2023-3 ; 47
Bosman	2023-3 ; 46
Bouwman	2023-4 ; 66
Bouwman	2023-4 ; 66,67
Bouwmeester	2023-4 ; 67
Boxel van	2023-4 ; 62
Breembroek	2023-2 ; 29
Brenner	2023-4 ; 62
Breukers	2023-4 ; 67
Breukink	2023-3 ; 46
Brinkman	2023-4 ; 64
Brok lie	2023-2 ; 32
Bruggeman	2023-1 ; 12
Bruin de	2023-4 ; 65
Brummelhuis	2023-4 ; 68
Bulthuis	2023-1 ; 8
Comperig	2023-1 ; 2
Cornelissen	2023-1 ; 5,13
Croese	2023-1 ; 11
Dale van	2023-4 ; 68
Dam van	2023-3 ; 48,51
Daviena	2023-1 ; 7,9
Davina	2023-3 ; 47
Dekker	2023-4 ; 64
Denneboom	2023-2 ; 23,24
Derkink	2023-2 ; 29
Diest van	2023-3 ; 39
Does	2023-1 ; 10
Dumont	2023-2 ; 25
Eggengoor	2023-1 ; 11
Eggink	2023-4 ; 67
Ekkel	2023-4 ; 64,65
Elenbaas	2023-3 ; 43

Naam	Uitgave; pagina
Ensink	2023-2 ; 29
Essen van	2023-1 ; 5
Faber	2023-1 ; 5
Fleerkotte	2023-2 ; 29
Gebbink	2023-4 ; 66,67
Geerdink	2023-2 ; 29
Gijbers	2023-4 ; 67
Goempel	2023-1 ; 4
Goldsmid	2023-1 ; 3,4,23
Gompel	2023-1 ; 4
Gomprich	2023-1 ; 3
Meijer	2023-1 ; 3
Gooselink	2023-2 ; 28
Gosink	2023-2 ; 28
Grobbe	2023-1 ; 5,10
Groot Beerninck	2023-4 ; 67
Groot Severt	2023-4 ; 67
Groothengel	2023-3 ; 50
Haar de, Hoeve	2023-4 ; 61
Haar ter	2023-2 ; 28
Hag van 't	2023-1 ; 10
Hammink ter	2023-1 ; 5
Harbers	2023-4 ; 67
Hardloper	2023-1 ; 3
Harmsen	2023-1 ; 11
Harten van	2023-3 ; 50,51
Hartog	2023-2 ; 22
Hassink	2023-4 ; 67
Hazewinkel	2023-3 ; 47
Heerspink	2023-1 ; 11
Heijman	2023-1,2 ; 3,22
Heiman	2023-2 ; 22
Hekman	2023-4 ; 64
Hendriks	2023-4 ; 64
Heukers	2023-4 ; 67
Heupers	2023-1 ; 13
Heyman	2023-1 ; 3
Hirsch	2023-2 ; 23
Hooze Havik	2023-1 ; 8
Huiskes	2023-4 ; 58,59,60,61
Huisman	2023-4 ; 64

Naam	Uitgave; pagina
Hulscher ten	2023-2 ; 28
Hulskens	2023-1 ; 4
Hulst	2023-1 ; 3
Hutten	2023-4 ; 64
Izaaks	2023-1 ; 11
Jacobs	2023-3 ; 38
Jansen	2023-3 ; 46
Jong de	2023-4 ; 64
Joosten	2023-3 ; 46
Julte	2023-3 ; 47
Jurjensen	2023-1 ; 11
Kamp	2023-2 ; 26
Kappers	2023-4 ; 64
Katz	2023-2 ; 23
Keller	2023-1 ; 3
Klaassen	2023-3 ; 41
Klein Falckenborg	2023-4 ; 67
Kleinhaus	2023-2 ; 24
Klerk de	2023-2 ; 32
Kok	2023-1 ; 5,13,64
Komman	2023-4 ; 67
Konink	2023-1 ; 5,6
Korte Roelofs	2023-4 ; 66
Korte Roelofs, erve	2023-4 ; 66
Kosters	2023-1 ; 10
Kramer	2023-4 ; 65
Kuile ter	2023-4 ; 68
Lamberts	2023-1 ; 10
Leefert	2023-4 ; 64
Leferink	2023-4 ; 67
Lehman	2023-1 ; 8
Leiser	2023-1 ; 4
Lenderink	2023-4 ; 67
Lentjes	2023-3 ; 46
Leurink	2023-1,2 ; 2,3,24
Loef van der	2023-3 ; 49
Löhman Sachs	2023-2 ; 22
Lubbers	2023-1 ; 6
Lugtenbelt	2023-1 ; 11
Luijk van	2023-3 ; 47
Maatman	2023-1 ; 11

Naam	Uitgave; pagina
Meiér	2023-1 ; 4
Meijer	2023-1 ; 3,4
Meijers	2023-1 ; 10
Menko	2023-2 ; 24
Metz	2023-4 ; 65
Meyer	2023-1 ; 3,65
Middendorp	2023-2 ; 29
Mieghoop	2023-1 ; 10
Mordechai	2023-1 ; 4
Morskotte	2023-2 ; 28
Moses	2023-1 ; 2,3
Mulder	2023-3 ; 47
Mulderink	2023-1 ; 3
Muller	2023-2 ; 22
Namink	2023-1 ; 11
Niers	2023-4 ; 67
Nijenhuis	2023-4 ; 67
Nijhof	2023-1 ; 10
Nijhoff Jan	2023-3 ; 41
Nijhuis	2023-4 ; 64
Nijman	2023-1 ; 10,64
Nollen	2023-2 ; 28
Noweck	2023-1 ; 5
Odink	2023-4 ; 66
Oeding, erf	2023-4 ; 66
Oedink	2023-4 ; 66
Oinck	2023-4 ; 66
Oink	2023-4 ; 66,67
Olde Bekke	2023-2 ; 28
Onderbergen van	2023-2 ; 32
Ooink	2023-4 ; 66,67
Ooink op Beernink	2023-4 ; 66
Oonk	2023-4 ; 66
Oostrik	2023-1 ; 5,13
Ottenstein van	2023-3 ; 40
Ottink	2023-4 ; 67
Oversteeg	2023-3 ; 46
Pannenberg de, erve	2023-4 ; 58
Papen	2023-4 ; 67
Pas	2023-4 ; 64,65
Paters	2023-4 ; 64

Naam	Uitgave; pagina
Pegel	2023-1 ; 7
Peters	2023-3 ; 46
Pharhorst	2023-2 ; 28
Pol	2023-2 ; 28
Polle ten	2023-4 ; 67
Poppink	2023-4 ; 67
Poppink, erve	2023-4 ; 66
Potjewijd	2023-2 ; 24,25
Prinsen	2023-4 ; 62
Puodinaitis	2023-2 ; 24
Reekers	2023-4 ; 67
Reine	2023-1 ; 3
Rietman	2023-1 ; 7
Rijnestein van	2023-3 ; 40
Rikkerink	2023-4 ; 67
Robers	2023-3 ; 46
Rode	2023-3 ; 46
Roelofs	2023-4 ; 66,67
Roetgerink	2023-4 ; 66,67
Roth van 't	2023-1 ; 11
Rouwenhorst	2023-4 ; 67
Rutbeeke	2023-4 ; 67
Salomon	2023-1 ; 3
Salomons	2023-2 ; 22
Samuel	2023-2 ; 23
Schapink	2023-1 ; 10
Scheidelaar	2023-1 ; 7
Schildkamp	2023-3 ; 46
Scholten	2023-3 ; 46
Schopman	2023-3 ; 47
Schutte	2023-1 ; 11
Schutten	2023-4 ; 64
Schuurman	2023-4 ; 64,65
Schwartz	2023-2 ; 25,31
Sijses	2023-1 ; 17
Sloet	2023-4 ; 68
Sniedergeers	2023-1 ; 11
Snijders	2023-1 ; 11
Snueverink	2023-1 ; 12,13
Snuverink	2023-1 ; 6,12,13
Solms van	2023-3 ; 40

Naam	Uitgave; pagina
Soupenberg	2023-1 ; 10
Spaaij	2023-3 ; 46
Speckreise	2023-2 ; 26
Spekreis	2023-2 ; 25,26,27,32,62
Spruijt	2023-1 ; 12
Stegehuis	2023-1 ; 10
Stoekenbroek	2023-3 ; 47
Strijker	2023-1 ; 10
Top	2023-4 ; 64,65
Tusveld	2023-4 ; 62
Tusveld van Boxel	2023-4 ; 62
Vennegoor	2023-2 ; 29
Virneburg van	2023-3 ; 38,40
Vis	2023-3 ; 47
Vloedgraven	2023-1 ; 11
Voogt van der	2023-3 ; 47
Vosseberg	2023-4 ; 67
Wanrooij van	2023-1 ; 7
Weide in de	2023-1 ; 11
Weinberg	2023-1 ; 3
Wemekamp	2023-1 ; 11
Wessels	2023-3 ; 46
Wetering	2023-1 ; 11
Wevelinkhoven van	2023-3 ; 40
Willemsen	2023-1 ; 10
Wolf	2023-1 ; 3
Wolters	2023-1 ; 11
Woord te	2023-4 ; 67
Zandman	2023-4 ; 64,65
Zilbersjmit	2023-2 ; 23,24
Zilversmit	2023-2 ; 22,23
Zweers	2023-4 ; 62

Met dank aan Ton Boswerger die deze index verzorgd heeft.

Colofon

*Nederlandse Genealogische Vereniging.
Opgericht 1946.*

Correspondentieadres:

NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.
E-mail: info@ngv.nl
Telefoonnummer: 085-1051199
(alleen op de openingstijden)

Openingstijden

Na afspraak via info@ngv.nl op 1^e en 3^e donderdag
en 2e zaterdag van de maand, van 10:00 - 16:00 uur.

Afdeling-Twente.

Opgericht 1984 (Heropgericht 2021).
Het gebied omvat de volgende gemeenten:
Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede,
Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo,
Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-
Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Dalfsen,
Olst-Wijhe, Raalte en de voormalige gemeente
Bathmen.

Afdelingswebsite:

<https://www.ngv-afdelingen.nl/twe/>

Afdelingsbestuur en functionarissen:

Voorzitter

Vacature

Secretaris

Marieken Scholten-Sijses
E-mail: secretaris-twe@ngv.nl

Budgethouder

Henny Nollen
Email: henny.nollen@hetnet.nl

Bestuurslid en Genealogisch correspondent

Anton Hilgerink
E-mail: hilgerink3@home.nl

Bestuurslid en eindredacteur

Twente Genealogisch (TG)

Hennie Scholten
E-mail: hennie.scholten@home.nl

Bestuurslid en coördinator lezingen

Henk Huiskes
E-mail: gen.hbhuiskes@caiway.net

Bestuurslid en verantwoordelijk voor de leestafel

Jan Aaldenberg
E-mail: rails@hetnet.nl

Afgevaardigde naar AV

Henk Huiskes (zie links)

Webmaster

Marieken Scholten-Sijses
E-mail: webredacteur-twe@ngv.nl

Kopij Twente Genealogisch.

De redactie behoudt zich het recht voor om
bijdragen voor TG in te korten, aan te passen of te
weigeren. Dit geschiedt vanzelfsprekend alleen
in/na overleg met de auteur.

Twente Genealogisch verschijnen.

Bij voldoende kopij verschijnt TG vier keer per jaar
rond het einde van elk kwartaal.

Bezorging Twente Genealogisch

Voor de bezorging van Twente Genealogisch kunt u
contact opnemen met mevrouw Marieken Scholten-
Sijses, zie onder secretaris.

Twente Genealogisch wordt gratis toegezonden aan
de leden van de afdeling Twente en aan leden van
andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap
zijn aangegaan.

Publicatie

Het in dit blad gepubliceerde mag slechts worden
overgenomen met schriftelijke toestemming van de
redactie, de schrijver en vermelding van de bron:
Twente Genealogisch ISSN 138-0787.

Wijzigingen

Wijzigingen adreswijzigingen, wijziging e-mailadres
opgave nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend via
het e-mailadres:

ledenadministratie@ngv.nl of per post naar
NGV Ledenadministratie,
Postbus 50,
3989 CB Bunnik

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres:
Holthuizenbrink 29
7544 ML Enschede

"Watermolen Singrave"

Twente Genealogisch 2024

Kwartaalblad van de
afdeling Twente
Nummer 3 - 2024

Hof te Singraven

Tekst en foto's Marieken Scholten-Sijjes

Al in 1380 wordt de Hof ten Singraven vermeld in de lijst van leenmannen van het Sticht Utrecht. De naam betekent niets anders dan de “grote graven”. Deze moet de Omvloed zijn die als molentocht gegraven is. Deze naam moet al minstens 1000 jaar oud zijn. De hof gaat meerdere keren in andere handen Over. Onder andere vanaf 1505 woonden er de “Begijnen van Oldenzaal”. In 1515 gaat het bezit al over naar Graaf Everwijn II van Bentheim.

Niet alle nonnen verlieten het huis. Eén van hen was volgens de overlevering te goed bevriend met de dorpelingen. Voor haar gedrag werd ze bestraft met inmetzelen in één van de muren van het kasteel. Iedere dag galmde het gejammer en gekrijs door de gangen van het kasteel. Tot haar dood erop volgde. Sindsdien wordt haar geest gezien in het spattende water van de watermolen of achter de ramen van het huis en brengt ze ongeluk aan de bewoners van Singraven.

In het Verpondingsregister 1601/2 Buurschap Denekamp komt Singraven als volgt voor:

1601 Singraven, havezaete, 12 mudde gesiedes 35 koeweiden (. 25 – 0 - 0)

1602 Singraven, 12 mudt seylandndt, und 25 koeweidenn.

(N.4.) ANSLACH VAN HET SYNGRAVEN TEGENS 3 PER CENTO				
Meyere	Avestkamp	- Rogge	- 6	Mudde - 12 Rthlr.
	„	Haver	- 2	„ - 2 „
	Schiphorst	- Roggen	- 7	„ - 14 „
	„	- Haver	- 3	„ - 3 „
	Sunderhaus	- Roggen	- 7	„ - 14 „
	„	- Haver	- 6	„ - 6 „
	Lewe	- Haver	- 7½	„ - 7½ „
				58½ Rthlr.
	MOLLE	- Roggen	- 150	Mudden - 300 Rthlr.
	Witteweite	-	- 2½	„ - 10 „
	Gerst en Molt	-	- 20	„ - 40 „
	Boeckweite	-	- 25	„ - 37½ „
	Haveren Mangkoern	-	- 18	„ - 18 „
				405½ „
	Koeweiden	-	- 50	„ - 155 „
	De Olie Mølle	-	-	„ - 40 „
	Sneylanden	-	- 18	„ - 54 „
	Waegen en lyffdanste	-	-	„ - 30 „
	SUMMA			- 741 Rthlr.
	Deese 741 Rthlr. ad 3 per cento facit			24700 Rndlr.
	2189 stuck holtgewass	ad		2000 „
	Pottgrondt	ad		2000 „
	Huis, Hoff, Gaerdens, Jachten, Vischerien, Adelicke Gerechtigheit, Vicarij tot Denecamp en waere in Selve marcke			4000 „
	SUMMA			32700 Rthlr.

In 1651 werd het huis voor 26.000 (!) Rixdaelers verkocht aan "Jr. Gerhardt Sloodt, LandtRentmeister vann Twente". De waarde berekening staat hier naast.

Meerdere malen werden daarna huis en goed verkocht. Even zovele malen werd aanstonds begonnen met renovatie en uitbreiding van de bezittingen.

De laatste eigenaar was sinds 1922 Willem Frederik Laan. Hij was niet tevreden over het aanzicht van het huis. De voorgevel werd aangepast en in passende stijl werden twee poortwoningen gebouwd. Verder werd het Huis steeds meer ingericht met oude kunst en antiek.

Laan bleef vrijgezel en zocht daarom contact met de Stichting Edwina van Heek om het cultureel erfgoed in stand te houden.

Hij overleed in 1966 en sindsdien zet de Stichting zich in om dit waardevolle erfgoed te behouden voor deze en volgende generaties.

www.drukkerijveltmann.nl

drukkerij veltmann bv

UW PARTNER IN DRUKWERK

FSC

www.fsc.org

PROF. 002818

ISO 9001

BUREAU VERITAS

Certification

Sinds 1981 produceren wij een breed pakket drukwerk, van ansichtkaart, affiche, huisstijl tot een fullcolour brochure.

Het vervaardigen van kunstkaarten, artiestenkaarten, ansichtkaarten, uitnodigingen, brochures en posters is onze specialiteit. Van ontwerp tot eindproduct, alles wordt door ons verzorgd. Zowel in kleine als grote oplagen.

Wij drukken met persoonlijke aandacht voor uw drukwerk en geven u advies voor het beste eindresultaat!

twitter

@drukveltmann

f

www.facebook.com/drukkerijveltmann

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Twente, 40e jaargang 2024 nr. 3

Inhoudsopgave

Voorwoord	p. 42
Ruzie op een 'Groove'	p. 42
Een wondervolle genezing	p. 44
Ad Memoriam rei perpetuam Rijssen 3tia Februarij 1825	p. 44
Weeskinderen in Drenthe.	p. 45
Een overlijdensbericht	p. 48
Een artikeltje werd getikt op een echte schrijfmachine met lint	p. 48
Online zoeken in het buitenland	p. 49
Introductie 40 jaar afdeling Twente van de NGV	p. 51
Afdeling Twente 40 jaar	p. 53
Kwartierstraat Ledebouer	p. 54
Gezocht	p. 55
Agenda	p. 55
Colofon	p. 57

Voorwoord

Door: Hennie Scholten

Het is alweer bijna oktober. De tijd vliegt om het met een overbekend cliché te zeggen. In dit nummer veel over overlijden en begraven. Ruzies bij een begrafenis, overlijden van een man, die hoog in aanzien stond in Almelo en zelfs een prachtige wonderbaarlijke genezing in Rijssen.

Wie zegt dat er vroeger weinig tot niets gebeurde in ons dierbare Twente? Ik maak u vooral attent op de agenda. De spooktreinlezing op 12 oktober a.s. En dan natuurlijk de Twentse voorouderdag op 9 november. U krijgt een leuke folder bij dit nummer. Misschien om in uw omgeving op te hangen en zo ruchtbaarheid te geven aan deze dag? De Twentse voorouderdagen zijn een paar jaar overgeslagen, corona en ook een beetje

het internet, waar veel op te vinden is. Zoals een oud-directeur van het Historisch archief Overijssel in Zwolle eens zei: na de pornosites zijn de stamboomwebsites het meest bezocht.

Toch blijven er veel vragen over het hoe en nu verder bij het samenstellen van de stamboomfamilie. We hopen dat we een aantal vragen kunnen en mogen beantwoorden tijdens deze dag.

En dan hoe het begin was: 40 jaar bestaan van onze afdeling, lees met genoeg het artikel over de introductie van veertig jaar geleden.

Ik wens u veel leesplezier met dit nummer.

RUZIE OP EEN “GROOVE”

Door Anton Vedders

In 1799 werd er een proces gehouden voor het richterampt Kedingen naar aanleiding van de nodige ruzie en “slagerije” die zich heeft voorgedaan op een begrafenis.

Op 16 februari 1799 werd in Rijssen Gerrit Sending de boer op Möllenkolk in Elsen begraven (deze boerderij aan de Holtdijk 8 werd later door meerdere generaties Hartgerink bewoond en het bevindt zich anno 2023 in een leegstaande en vervallen staat).

Gerrit was in 1777 te Rijssen getrouwd met Maria Hilderink en hij liet bij zijn overlijden in 1799 de boerderij na aan zijn vrouw en opvolgend zoon Hendrik Jan Meulenkolk.

De inwoners van Elsen werden (en worden thans meestal nog) begraven te Rijssen. Zoals gebruikelijk in die tijd werd er na afloop (meestal stevig) gedronken en dit gebeurde bij de herberg van de gebroeders Antony en Jan Hendrik Bruggink op het Schild in Rijssen.

Vele Elsenaren maar ook enkele inwoners van Herike (w.o. de Scholte) waren aldaar aanwezig.

Toen later op de avond de meeste bezoekers waren vertrokken bleven toch nog enkele aanwezigen achter en vroegen aan de herbergier om nog wat borrels (in het proces “zoopjes” genaamd) in te schenken.

Aan het “schap” kwamen Jan Wolters (*1767), de

boer op erve Meyer, en Evert Jan Letink (*1743) elkaar tegen. Erve Meyers stond tot ca 1840 nabij de erven Schöppert en Lenfert aan de Bovenbergweg. Evert Jan boerde op Groot Letink (Dit stond in de buurt van de Klompenmaker en werd afgebroken ca 1830).

Maar al snel kregen deze twee heren woorden met elkaar en sloeg Jan Wolters met zijn tabaksdoos Letink aan zijn hoofd. De als heethoofd bekend staande Wolters verliet kort daarop het café om met zijn paarden en wagen, die voor het pand stond en waarop meerdere andere Elsenaren zaten, naar huis te rijden. Echter Evert Jan was nog niet klaar met Jan en trok hem van de wagen. Er volgde een flinke worsteling waarbij ook Arend Eeftink (*1757), de boer op Klein Letink en dus de naaste buurman van Evert Jan, deel nam; hij sloeg Wolters met een stok.

Maar Wolters gebruikte waarschijnlijk een mes of een gelijksoortig “instrument” waarmee hij Evert Jan deerlijk in het gezicht verwonde. Er kwam een chirurgijn aan te pas die onder ede verklaarde hoe de wonden er uit zagen:

----- dit is de lengte van de wonde beginnende van het voorhoofd tot in den linker ooghoek. De diepte is een stroo breedte.

----- dit is de lengte van de 2e wonde beginnende van de buytenzijde des linker ooghoek tot

Twentsche begrafenis

op de benedenste rand van de onderkaak. Een vierde duym diep.

----- dit is de lengte van de wonde van de regterhand tussen den duym en de voorste vinger. Een half duym diep.

Grote consternatie dus.

Onderweg naar huis werd Wolters ook nog enkele keren bedreigd en heeft nog een paar keer moeten vluchten voor Evert Jan Letink en zijn metgezellen die hem achterna waren gekomen.

Eenmaal tierend en scheldend thuis aangekomen heeft Wolters zijn snaphaan of roer (geweer) gepakt en wilde zijn tegenstanders vermoorden, zoals hij schreeuwde; gelukkig is het zover niet gekomen.

Op de rechtszaak werden circa 20 getuigen opgeroepen, maar zo als meestal hadden de ondervraagden niet veel gezien.

De gehoorde getuigen waren o.a. de Scholte van Herike, zijn vrouw Harmina Sendink en hun knecht Jan

Verdriet, de broers Hendrik en Jan Huiskes (Klompjan), Jan Zendman (Smale) en zijn vrouw Mechtelt Worsink, Jan Hilderink op Rietman (nu Hutteman), Hendrik Eertink, Hendrik Teemker, Hendrik Sandvoort op de Mösker en natuurlijk de herbergiers de broers Bruggink. Verder nog enkele knechten en meiden.

Maar wat was nu mede de diepere oorzaak van deze vete? Het bleek dat Wolters eerder een gans van Evert Jan had doodgeslagen die op zijn land liep en het graan vernielde.

Jan Wolters werd als aanstichter in eerste instantie veroordeeld tot het betalen van 100 zilveren ducats. Echter aan het eind van de zaak heeft Evert Jan Letink zijn aanklacht teruggetrokken vanwege hun “naberschap”! Hij wilde dus uiteindelijk weer rust en vrede in de buurt.

Waartoe een dode gans al niet toe kan leiden!

Eerder gepubliceerd in Marclo's cronijke

Een wondervolle genezing

Door: G.E. Spies.

Toen ik onlangs het R.K. doopboek 1812-1856 van de St. Dionysiusparochie te Rijssen (Ov.) bestudeerde vond ik een opmerkelijk verhaal. Het doopboek is voor niet meer dan de helft volgeschreven met dopen, Toen ik echter de vellen lege paginas doorbladerde (je

weet maar nooit) vond ik een paar bladzijden voor het einde er opeens vier beschreven. Daarin stond onder andere een prachtig verhaal over een wonderbaarlijke genezing. Hierna volgt de letterlijke tekst van dit verhaal.

Ad Memoriam rei perpetuam. Rijssen 3tia Februarij 1825.

Euphemia Koedijk, geestelijke dochter, oud ruim 27 jaren, wierd voor zes jaren en negen maanden, van hevige zenuwtoevallen aangetast. Soms tijds achtervolgden zich de toevallen wel 12 maal op eenen dag, tusschen een ijsselijk geschreeuw en geraas rolde en wentelde zich de lijderes in het bed, of op de vloer, en het zweet brak alsdan in groote hoeveelheid uit. Na het eindigen dier toevallen, was zij welgemoed, gevoelde bijna geen ongemak, en verrichtte hare gewoonlijke bezigheden. Geene geneesmiddelen bleven echter onbeproefd om haar aan deze rampvolle kwaal te genezen. Meer dan acht geneesheren konden hiervoor als getuigen optreden, wanneer zij nog allen in leven waren, als: Kirch te Oldenzaal, Essink te Delden, Kriegesman te Rijssen, Temminks te Deventer, de oude en de jonge Geze te Raalte, Smits te Rijssen, Schönink te Ootmarsum, Glabbeek te Almelo. Hierbij kwamen noch eene menigte door proefondervindingen voor deze kwaal nuttig bevonden recepten, zo dat zij ten allen tijde en gedurig gebruik der medecijnen heeft in acht genomen. Soms tijds scheen het wel dat zij van de toevallen genezen was, welke eenige weken uitbleven: ten blijke, dat zij echter hiervan niet genezen was barstten zij dan wederom op eenmaal los. Schokten het lichaam heviger en maakten den laatsten staat van de lijderes erger dan den ersten.

In de eerste jaren was de kracht en werking der zenuwtoevallen meer uiterlijk, en de lijderes gevoelde zoo zeer geen innerlijke benauwdheid, dan wel het uiterlijke geschreeuw en geraas aanduidde. Sedert twee en een half jaar was de werking der toevallen zoo hevig in borst en lijf, dat een der kundigste geneesheeren eene aderbarsting vroegde. Nu werd

de maag verzwakt, het onderlijf zoodanig aangetast, dat zij, om eenige steun te hebben, een riem om het lijf dragen moest.

Deze bijzondere toevallen konden, volgens het oordeel der kundige geneesheeren niet genezen worden, dan door een aanhoudend gebruik van medicijnen en in allen opzichte versterkende spijs en drank: ook dat werd nauwkeurig in acht genomen, men gebruikte te dien einde wederom 7 maanden van den Heer Schönink te Ootmarsum, en daarna 6 maanden van den Heer Grabbeek te Almelo de voorgeschreven medecijnen, echter werd deze zwakte niet genezen, noch de zenuwtoevallen verminderd. In september 1824 wederom door hevige zenuwtoevallen aangetast, matteden zulks het lichaam zodanig af, dat zij op den 12nd December 1824 in en uit het bed gedragen moest worden. Op den laatsten van genoemde maand hielden de vlagen op, nu scheen alle veerkracht als op eenmaal uit het lichaam verdwenen te zijn en de geheele natuur was werkeloos. Het wateren als ook de stoelgang erst na het zetten van lavementen te weeg gebracht, moesten door hevig drukken op het lijf bewerkt worden, alle ledematen schenen niet met pezen en zenuwen, maar met een draad aan elkanderen te hangen. Zij moest worden gelaafd als een nieuwgeboren kind, en van vier personen in en uit bed gebragen worden. In deze akeligen toestand gebruikte zij noch medecijnen van den Heer Glabbeek echter vrugteloos, en op den laatsten van januari 1825 wierp de maag de medecijnen uit.

Den 3n en 12n Februarij 1825 waren door Zijne hoogheid de Eerw. Priester en Prins van Hohenlohe bepaald om voor de lijderes te bidden. Teglijkertijd

was de geheele familie in de kerk, ontving de H.H. sacramenten en was volhardend in het gebed. Op de 2n Februarij hoorde ik haar des avonds de biegt af, en vond haar in uiterste zwakte. Ik moest boven het bed luisteren om haar woorden te verstaan. Op den 3n Februarij des morgens kwartier voor negen ure, bragt ik haar de H. Communie, vond haar in dezelfde zwakte, bad haar de gebeden uit het boekje van den Prins von Hohenlohe voor, tevens haar opwekkende tot geloof, hoop, liefde, berouw en betrouwen op God. In dit oogenblik gevoelde zij eenen schok in haar ingewanden en daarna eene koude trekkinge door het geheele ligchaam, doch dewijl het in een ootmoedig hart niet konde opkomen, dat zij juist op den 3den, en alzoo op den ersten bepaalden dag van Z. Hoogh. De Prins van Hohenlohe, zoo wonderwel zoude genezen worden, maakte zij aan mij dit gevoel niet bekend, en ik verliet haar omtrent tien ure. Om half een, den 3den Februarij kreeg ik aanzoek om haar te bezoeken, daar komende hief zij de handen omhoog, en tilde zich met betvatsel op, ik raadde haar rustig te blijven liggen tot twee ure des namiddags, op welken tijd

zij het gaan beproeven zoude, laat ik het gelijk maar proberen was haar antwoord, en ziet zij kleede zich alleen. Stapte in mijne tegenwoordigheid uit haar ziekenbed en wandelde alleen op haar kamertje, na eenige oogenblikken ging zij van haar kamer in de keuken, schreef tegen de avond twee brieven aan hare vrienden, wegens hare wondervolle genezing en wel tusschen het gevoel van gelukwenschen, van catholijken, acatholijken en joden, die allen haren ellendigen toestand gekend hadden. Op den 4den Februarij, des morgens niet tegenstaande het gure weer, storm en sneeuw, was zij de eerste in de kerk, bedankte God voor hare wondervolle genezing, ontving de H. Communie en was volledig genezen aldus getuige ik ondergetekende.

S. Volmbroek pastoor te Rijssen 1825.

Stephanus Volmbroek was van 1824 tot en met 1852 pastoor te Rijssen. Euphemia Koedijk was na deze wonderbaarlijke genezing nog jarenlang actief, ook binnen de R.K. parochie St. Dionysius. We weten dat ze in ieder geval tot en met 1851 regelmatig getuige was bij huwelijksluitingen

Weeskinderen in Drenthe.

Door: Hennie Scholten

Over ons koningshuis werd lange tijd met het grootste respect gesproken. De laatste jaren is er wat meer kritiek, toch wensen de meeste Nederlanders dat het koningshuis blijft. Komt de kritiek door de mondige maatschappij van tegenwoordig of door een enkele misrekening van het koninklijk huis zelf? Wie zal het zeggen.

Dat was in de 19e eeuw wel anders.

Koning Willem III was geen populaire monarch, hij had als bijnaam 'koning Gorilla' vanwege zijn brute optreden en zijn amper verborgen liefdesleven. Het huwelijk met koningin Sophie, zijn nicht, was spreekwoordelijk slecht en ze leefden dan ook gescheiden van elkaar, de koningin in Den Haag, de koning meestal op het Loo bij Apeldoorn. Hele schotschriften verschenen over deze 'koning Gorilla' in die jaren.

Zijn vader, Willem II was veel populairder dan zijn onstuimige zoon. De prins van Oranje had zijn sporen verdiend in de slag bij Waterloo, hij deed een uitstekend huwelijk met de zuster van de Russische

tsaar. Helaas was hij maar een jaar of acht koning.

Hij stierf onverwacht in zijn geliefd Breda. Zo staat het in de geschiedenisboekjes.

Maar over deze koning Willem II gaan ook andere verhalen, die minder vriendelijk zijn. Goklust, buitenechtelijke uitstapjes en chantage, een raadselachtige diefstal van de juwelen van de koningin, waarvan de koning werd beschuldigd. Hij zou ze gestolen hebben om zijn vele schulden te kunnen betalen. Dat zijn besmukte geruchten, die nogal eens aangehaald worden als het over koning Willem II gaat. Er is nog een verhaal en dat wordt tot op de dag van vandaag nog steeds verteld.

In 1820 werden twee kinderen opgenomen in de koloniën in Drenthe oftewel de Maatschappij van Weldadigheid in Veenhuizen.

Een maatschappij, die gesticht was om werklozen uit de grote steden aan een goede toekomst op het platteland te helpen. Hele gezinnen uit Amsterdam, Rotterdam en andere steden vertrokken naar Drenthe

om daar te beginnen als kolonist in deze maatschappij. Over deze twee alleenstaande kinderen hing meteen al een mysterieus waas. Er werd per jaar zestig gulden voor hen betaald voor onderhoud en kost via een anonieme betaling.

Ze kwamen binnen onder de namen Floris en Emma en werden meteen ingeschreven als Willem en Marianne, het zouden broer en zus zijn. Maar dat mag worden betwijfeld.

Met de geboortedatum van het meisje is geknoeid. Het werd geboren op 11 maart 1820, volgens de papieren en op 5 juli, dus drie maanden later, toen ze werd opgenomen, bleek ze ineens negen maanden oud te zijn.

De kinderen gingen ook niet naar het weeshuis van de kolonie, dat werd pas een jaar later geopend. De kinderen werden ondergebracht bij een boerenfamilie in de kolonie Frederiksoord.

Een van de strenge regels uit het statuut van de Maatschappij zei dat er geen kinderen onder de 6 jaar mochten worden ondergebracht in gezinnen van kolonisten en toch gebeurde het in dit geval.

Sommigen beweerden dat de moeder van de kinderen ene Marianna von Evers, een Limburgse kasteelvrouw, was. Het duurde niet eens lang of men 'wist' dat het om twee buitenechtelijke kinderen van koning Willem II ging, toen nog Prins Willem van Oranje, gehuwd met de Russische prinses Anna Paulowna.

Een oud verhaal vertelt dat op gezette tijden de twee kinderen langs de kant van de weg werden gezet en dan kwam er na enige tijd een gesloten zwart koetsje langs rijden waarin een zwaar gesluierde vrouw zat. Men vermoedde dat het de moeder van de kinderen was. Zelfs nu, twee eeuwen later blijft het een raadsel, ook voor de nakomelingen van de twee kinderen.

Maar er zijn wel zoveel details en aanwijzingen bekend dat mag worden aangenomen dat het buitenechtelijke kinderen van hooggeboren figuren waren die om welke reden dan ook opgeborgen dienden te worden in een omgeving waar niemand vragen stelde.

In het verre verleden toen huwelijken nog werden gearrangeerd op basis van politiek gewin, waren buitenechtelijke kinderen van koningen en prinszen een heel normaal verschijnsel.

Ze groeiden op in de huishouding van hun vader en kregen over het algemeen een goed leven en behoorden tot de hoogste elite van het land. Van de Oranjes is bekend dat de 'slippertjes' altijd goed verzorgd werden en de koningen en prinszen zijn ook nooit krenterig geweest tegenover hun natuurlijke kinderen. Daarom is het merkwaardig dat juist deze twee kinderen verdwenen achter de muren van de Maatschappij van Weldadigheid. Officiële bewijsstukken van hun afkomst zijn er niet meer, ook geen geboorteaktes. Het is allemaal vernietigd.

Koning Willem II

De kinderen zouden geboren zijn in Rotterdam, maar werden vanuit Gorinchem in 1820 "opgestuurd" naar Frederiksoord, een van de drie vrijwillige kolonies van de Maatschappij.

Er is één brief ontsnapt aan de algehele vernietiging. En dat was een brief, die vermeldde dat de 'afzender' op doorreis was naar Westfalen in Duitsland.

Hij had geld bijgevoegd in de hoop dat het voldoende was voor de reis en de eerstkomende tijd van verblijf in de kolonie voor de twee wezen.

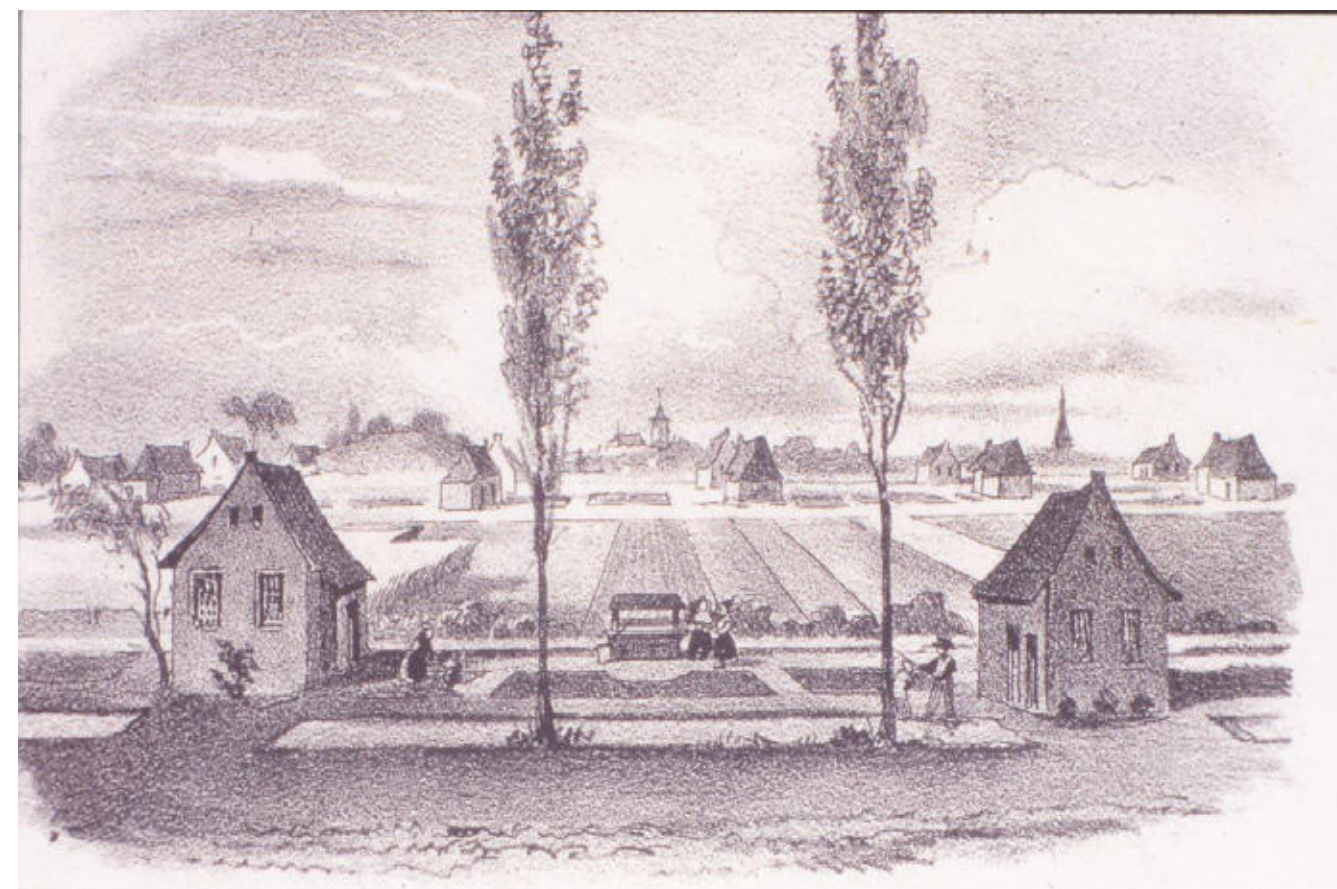
De schrijver wilde graag op de hoogte worden gehouden van de omstandigheden van de kinderen: bij welk gezin zullen ze worden ondergebracht, welke dienaren toezicht houden op hen, etc.

En in het najaar zal hij waarschijnlijk nog een paar kinderen onder diezelfde 'bedingen' naar Drenthe sturen. Aldus de brief.

De onbekende ondertekende met P. Nederlander. Wie deze P. Nederlander was, is een raadsel gebleven. Sommigen denken dat het staat voor prins der Nederlanden, dus de prins van Oranje.

Anderen menen dat achter het pseudoniem de natuurlijke vader van Marianna von Evers schuilgaat, Pieter Willem de Liedel, een persoonlijke vriend van de prins van Oranje. Van deze man werd gezegd dat hij de prins meer dan eens uit netelige situaties had geholpen en daarvoor werd beloond met een burgemeesterschap en een adellijke titel.

De twee kinderen bleven in Frederiksoord en zijn later getrouwd met andere kolonisten. Er zijn geen

Maatschappij van weldadigheid

uittreksels van geboorteaktes in de huwelijks bijlagen. De akte van bekendheid van Marianne der Nederlanden was heel summier, de getuigen waren twee kolonisten, die verklaarden dat zij Marianne al vele jaren kenden. Daar zal niemand aan hebben getwijfeld.

Marianne verliet in latere jaren de koloniën, maar Willem heeft er zijn leven lang gewoond.

Waren ze werkelijk buitenechtelijke kinderen van koning Willem II? Het is en blijft de vraag.

In een handgeschreven brief uit 1948!!!, vertelt de schrijver dat hij in 1901 een man heeft ontmoet in Rotterdam, die de naam van de moeder van de kinderen heeft genoemd, maar hij verklaarde in diezelfde brief dat hij beloofde de naam niet te noemen. Die man wist van de hoed en de rand, hij wist

wie de moeder was van de geheimzinnige kinderen der Nederlanden: een dochter van rijke Rotterdamse koopman. Meer wilde hij er niet over kwijt.

Over de prins als vader wordt niet gesproken in die brief. Maar we moeten wel rekening houden met de datum van de brief: 1948. Het koningshuis was mateloos populair vlak na de oorlog. Een opmerking over buitenechtelijke kinderen zou verkeerd vallen.

Nog regelmatig duikt een bericht op over deze kinderen, die intussen al meer dan honderd jaar geleden overleden zijn. Het blijft een intrigerend vraagstuk. We zullen het waarschijnlijk nooit weten.

Bronnen

museum Frederiksoord

Rijksarchief Assen, Archief Maatsch. Weldadigheid.

Een overlijdensbericht

Een emotioneel artikeltje dat gevonden werd door Jan Harzevoort in het genealogisch archief van het streekmuseum in Almelo.

Helmich Ledeboer was bankier in Almelo, medeoprichter van de bank Ledeboer en Co, die later werd overgenomen door de Twentse bank en weer

later de ABN-Amro werd. Hij was een zoon van de Twentse textielabrikant Abraham Hendrik Lederboer en Maria Geertruid van Heek, geboren te Enschede op 14.06.1844. Hij overleed op 11 februari 1912 in Almelo. (zie ook de stamboom van de familie Ledeboer P.54)

Gebouw Ledeboer en Co te Almelo.

Een artikeltje werd getikt op een echte schrijfmachine met lint

Een algemeene ontsteltenis maakte zich Zondag meester van Almelo's burgerij en diepe rouw heerst nu in de geheele gemeente. Het is alsof de hand des doods rakelings langs ons eigen huis ingegaan.

Men spreekt elkaar aan op straat dat het toch bijna niet te geloven is: eergisteren, gisteren had men hem nog gesproken met dezen had hij nog zo'n opgewekt

gesprek gehad Met genen nog kort geleden een vriendschappelijk overleg gepleegd. Met anderen nog gereisd...

Hoe is het mogelijk vraagt een ieder zich af en direct laat men er opvolgen: wat een slag voor zijn gezin, wat een verlies voor de gemeenschap, voor de groote instelling aan wier hoofd hij stond, een verlies voor

de kerk, waaraan hij zoo gehecht was, wat een ramp voor alle filantropische instellingen, die nooit en nooit een te vergeefs bij Helmich Ledeboer aanklopten. Niemand is onmisbaar. In het maatschappelijk leven en het maatschappelijk leven zal dra in anderen trachten te hervinden wat het verloor in dezen eenvoudigen arbeidzamen, welvoelende man voor zijn echt Twentse persoonlijkheid waarin welwillend voorgaan in alles wat goed en edel is op den voorrang

stond. Zijne belangstelling in ieders persoon en gezin, zijn buitnesporige vriendelijkheid (is er iemand die zich kan beroemen hem het eerst ... te hebben) Zijn type van edel Twentenaar en Enschedeer. Het zal blijvend worden betreurd en in eere worden gehouden

Hij rustte in vrede
Almelo, februari 1912.

Online zoeken in het buitenland

Door: Marieke Scholten-Sijes

AGATHA: De online zoekomgeving van het Rijksarchief in België.

<https://agatha.arch.be/>

Genealogische bronnen

Deze zoekrobot is gewijd aan genealogie. Meer dan 28.000 parochieregisters (tot 1796) en meer dan 36.000 registers van de burgerlijke stand (van 1796 tot 1920) zijn online beschikbaar.

Analyses van akten

Voorheen bekend als Zoeken naar personen. Deze nieuwe zoekrobot laat toe om in meer dan 13 miljoen

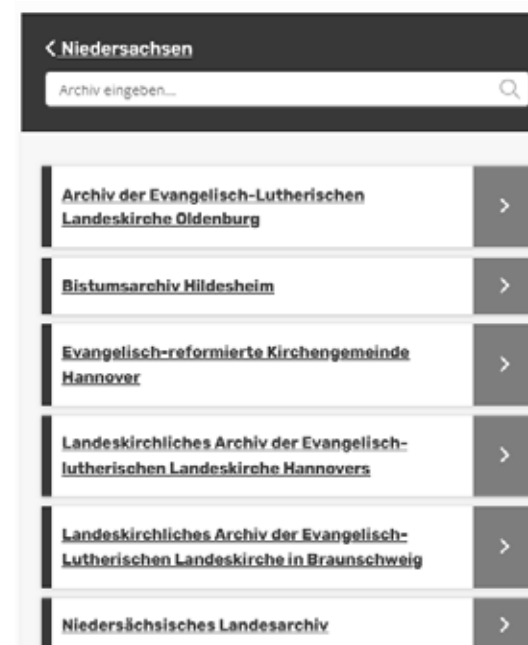
akten en meer dan 42 miljoen namen, die door vrijwilligers en medewerkers van het Rijksarchief werden geïndexeerd, naar een persoon, plaats of object te zoeken.

Archiefinventarissen

Dit onderdeel is momenteel nog in ontwikkeling en zal binnenkort beschikbaar zijn. In de tussentijd nodigen we je uit om Zoeken naar archieven in onze oude zoekomgeving te raadplegen.

Archiefvormers

Dit onderdeel is momenteel nog in ontwikkeling en zal binnenkort beschikbaar zijn. In de tussentijd nodigen

Website van ARCHION

Niedersachsen

Alle Archive

we je uit om Zoeken naar archiefvormers in onze oude zoekomgeving te raadplegen.

Duitsland

De zoekportalen in Duitsland, met name de kerkboeken, nemen langzaam toe. Pas in 1874 werd trouwen bij het 'Standesamt' verplicht, voordat in de kerk getrouwd mocht worden. Dit met grote weerstand van de kerk, die tot dan toe het alleenrecht had. Zonder 'Civilakte' was vanaf nu een huwelijk niet geldig.

In het blad 'Computer Genealogie' vond ik enkele uitbreidingen.

Op de website van ARCHION zijn meer dan 150.000 Kirchenbüchern uit 25 verschillende archiven per muis-klik bereikbaar. Er kan niet alleen op archief gezocht worden, maar ook op plaats waar men naar op zoek is.

<https://www.archion.de/de/alle-archive>

Een andere website is Matricula
<https://data.matricula-online.eu/de/>

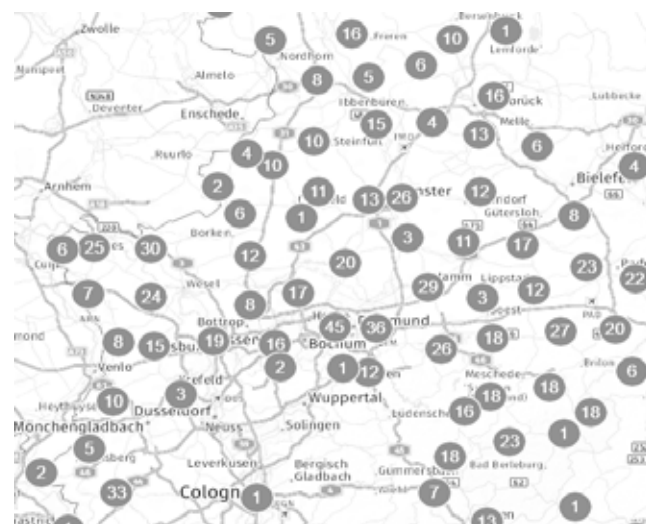
Ook hier zijn kerkboeken op te zoeken. Niet alleen in Duitsland, maar ook in Oostenrijk, Bosnië en Herzegovina, Italië, Luxemburg, Servië en Slovenië. Eenmaal het juiste kerkboek gevonden. Dan krijg je een overzicht van de geschiedenis van deze kerk, en een overzicht van de gedigitaliseerde kerkboeken. De bestanden in Matricula zijn gratis in te zien. Voor Archion moet je betalen. Wel zijn er zijn enkele voorbeelden gratis in te zien.

Via COMPGEN kun je in 50 miljoen persoonsgegevens uit diverse historische bronnen, bv. Adresboeken, familie advertenties, (wie zum Beispiel Adressbücher, Familienanzeigen, plaatsgegevens, verliezen uit de 1e wereldoorlog, etc., etc.,...

<https://www.comp-gen.de/researchieren/>

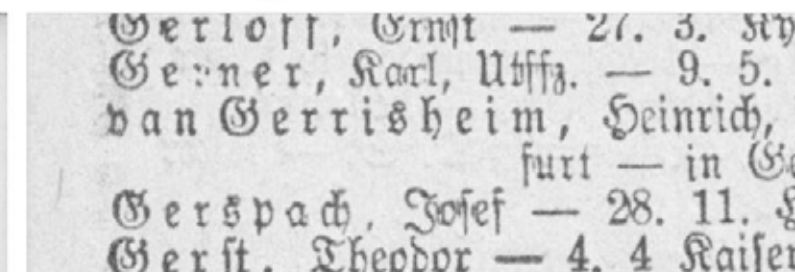
Voer een naam in en er wordt in vele databanken gezocht. En meteen de gezocht personen getoond.

Klein foutje. Van oorsprong was Heinrich (Onkel Heini) Nederlander. Blijkt bij oproep voor de militie al Duits onderdaan te zijn en kwam op 16 nov. 1916, zoals zovelen, van Rheine naar Enschede. Daar is hij ambtshalve in 1922 uit geschreven. Pas in 1953 zou hij de laatste adem uitblazen.

Website van Matricula

Verlustlisten 1. Weltkrieg, page 27520: Gerrisheim, van Heinrich (Bonghorst, Steinfurt)

Introductie 40 jaar afdeling Twente van de NGV

Door: Marieke Scholten-Sijjes

Eind 1984 werd de afdeling Twente van de NGV opgericht. Begonnen werd met 80 leden. Het zaaltje was te klein om alle geïnteresseerden te kunnen herbergen.

De voorzitter, Henk Zorn, schreef bij de eerste uitgave van het afdelingsblad, toen nog alleen "Twente" genoemd, het volgende.

Ten geleide

Degenen van ons die de vergaderingen van 10 november en 15 december 1984 bijwoonden zullen het met mij eens zijn dat de afdeling Twente zeer voorspoedig van start gegaan is. Niet alleen was de opkomst uitstekend, op de eerste vergadering zelfs overweldigend, doch ook de belangstelling en het enthousiasme van de aanwezigen was groot. Er werd veel van gedachten gewisseld en een ieder was, desgevraagd, bereid om actief mee te werken.

Het voorlopig bestuur, thans 7 man/vrouw sterk, heeft veel wensen vernomen; het is aan het werk gegaan. Wat vooral de heren De Boer en Kooiman (alfabetische volgorde) al aan werk verzet hebben is indrukwekkend. Reeds nu een kwartaalblad met inhoud! Een eigen mededelingenblad dus. Een van de leden zuchtte: Is dat nou weer nodig? We hebben Gens Nostra toch al?

Ik dacht dat dit eerste nummer van "Twente 11" een afdoend antwoord geeft op die vraag. De afdeling Twente wil een "hobby club" zijn in die zin dat we de mensen willen inspireren meer aan genealogie te doen. En dan niet alleen de eigen familie

HENGELO – Zaterdagmiddag 10 november (aanvang 2 uur) zal in Hotel 't Lansink een bijeenkomst worden gehouden waarin men een regionale (bijv. Twentse) afdeling van de Nederlandse Vereniging van Genealogen hoopt op te richten.

Het gaat hier om mensen die als hobby bezig zijn met de geschiedenis van hun familie en/of een familiestamboom willen maken. Initiatiefnemer voor de oprichting van een regionale afdeling is prof. ir. H.C. Zorn in Enschede. Er bestaat momenteel een Overijsselse afdeling van de vereniging waarvan zo'n 80 Twentenaren lid zijn.

HENGELO - Het Genealogische Informatiecentrum Twente (GIT) bestaat twintig jaar. Een klein verjaardagscadeautje is dat het centrum, dat zich in de bibliotheek bevindt, sinds vorige week ook op dinsdagavond open is. Een proef van drie maanden, die eventueel wordt voortgezet.

bewerken, maar ook genealogie van een streek, ter ondersteuning van een stukje streekgeschiedenis, en omgekeerd wat aan geschiedenisstudie doen ter ondersteuning van de genealogie. Dat inspireren willen we doen door gerichte informatie beschikbaar te maken. Bijvoorbeeld informatie over de medeleden in Twente. Kan er samen iets ondernomen worden? Al is het maar gezamenlijk naar de archieven reizen.

Moge het orgaan "Twente" veel betekenen voor een uiterst actieve afdeling van de Nederlandse Genealogische Vereniging.

Zo werd de start van, wat in de wandeling "TG" werd genoemd, ingeluid.

In het begin stond het blad vol met kwartierstaten, parentelen en genealogiën. Internet bestond nog niet. Laat staan "WieWasWie", etc. Vanaf 2008 werden deze genealogische gegevens als bijlagen geplaatst op de ondertussen zelf ontworpen website. Men ging voortvarend te werk. Er kwamen werkgroepen, contactgroepen, excursies, een documentatiecentrum, afdelingsblad, cursussen, genealogische contactmiddagen, etc.

Frans Agterbosch schreef in 2004 in Twente Genealogisch een inleiding, waaruit blijkt welke activiteiten in die tijd allemaal georganiseerd werden. Helaas zijn de meeste activiteiten in de loop der jaren een stille dood gestorven.

Namens het bestuur wens ik u allen een heel goed en gezond 2004. Ook zou ik u voor het komende jaar heel veel genealogische plezier willen toewensen. Het bestuur zal u daar graag mee helpen.

In het afgelopen jaar heeft het bestuur hiervoor de voorwaarden weer beter weten te maken. We kunnen spreken over goed bezochte lezingen, waarbij de

educatie ook aan bod is gekomen. De contacten waren veelvuldig en het was er altijd (genealogisch) gezellig en dat is iets wat veel leden op prijs stellen.

Het Genealogische Informatiecentrum Twente, het GIT, laat goede bezoeken zien en heeft nieuwe computerapparatuur gekregen. De Genealogische Computerwerkgroep Twente heeft diverse onderzoekers bij computerproblemen en het internet geholpen. Tevens heeft deze groep de Genealogische Databank Twente totaal vernieuwd. Ook de website is up-to-date gemaakt. Het is gelukkig dat eindelijk ons "Twente Bestand" kan worden ingezien.

Er zijn weer cursussen gegeven waarbij vele beginners van diverse leeftijden het gebied van genealogie en computer zijn binnen getreden. Via ons periodiek Twente Genealogisch hebben wij u weer met behulp van 144 bladzijden zo goed mogelijk op de hoogte gehouden.

Het ledental nam gestaag toe. In 1998 kon het 500e lid verwelkomd worden. De top werd in 2001 bereikt met 576 leden. Daarna werden het er helaas steeds minder. Nu (2024) telt de afdeling Twentse nog slechts ca. 200 leden.

April 2019 waren er te weinig bestuursleden om de afdeling voort te zetten, en werd ze omgezet in een werkgroep onder de afdeling Nederland. Dit maar voor kort. Er waren een zestal mensen die bereid waren in een nieuw bestuur te stappen. En zo werd in december 2021 de werkgroep omgezet een afdeling, die (incl. de korte onderbreking) in november 2024 alweer 40 jaar bestaat.

Wilt u over de geschiedenis meer wil lezen; dan kan dat op de website van Marieken:

<https://sijses.nl/TwenGen/>

114.113168

W. Kooiman
Saffierstraat 11 BOEKLO
7548 CC ENSCHEDE
Telefoon 05428 - 2371

NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING

GOEDGEKEURD BIJ KONINKLIJK BESLUIT VAN 16 AUGUSTUS 1949

Secr.: Simon Stevinweg 151, 1222 SR HILVERSUM. Tel. 035-851972

HOOFDBESTUUR

Hilversum, 25 okt.1984.

Geachte Dames en Heren,

Reeds vele jaren ressorteert de gehele provincie Overijssel, plus Zuid-Drente, onder één afdeling van de N.G.V. De afdelingsbijeenkomsten worden altijd in Zwolle gehouden en wij zijn ons er wel van bewust, dat de afstand voor onze leden in het oostelijk provinciedeel te groot is om die bijeenkomsten te bezoeken. U blijft daardoor voor een belangrijk deel verstoken van de zo uitermate nuttige mogelijkheid tot onderling contact, uitwisseling van ervaringen, leerzame voordrachten, e.d.

Daarom willen wij gaarne trachten te komen tot de oprichting van een nieuwe afdeling: TWENTE / OOST-OVERIJSSSEL, en wij nodigen U hierbij vriendelijk uit tot bijwoning van de speciaal daarvoor belegde bijeenkomst op

zaterdagmiddag, 10 november a.s., om 14.00 uur

in Hotel 't LANSINK, T.C.Storkstraat 18, HENGELO.

Afdeling Twente 40 jaar

De NGV-afdeling Twente houdt op 9 november in Borne haar voorouderdag.

Ook deze editie van de TVD staat in het teken van informatie-uitwisseling en het aanbieden van zaken die beginnende en gevorderde genealogen kunnen gebruiken bij hun hobby.

Het thema voor deze editie is "Hoe begin ik mijn onderzoek".

Diverse standhouders laten iets zien over de woon- en leefomstandigheden of genealogische gegevens van verre en minder verre familieleden. Informatie over het verleden van dorp of stad.

Op deze beurs kunnen geïnteresseerden o.a. transcripties bekijken van Twentse en andere bronnen. Deze transcripties van doop-, trouw- en begraafboeken worden door de Stichting. Genealogische Werkgroep Twente ingebracht.

In de televisieserie "Verborgene Verleden" lijkt het zoeken van onze voorouders zo makkelijk. Niets is

echter minder waar. Via internet een naam invullen en denken dat je stamboom daar klaar staat is een wijd verspreide misvatting. Op het internet vind je alleen fragmenten, die je aan elkaar moet plakken. Gelukkig maar, anders zou er niet veel aan zijn.

Vertegenwoordigers van de NGV Twente laten zien hoe ze de stamboomonderzoeker kunnen helpen bij zijn of haar onderzoek. Waar te beginnen en welke technieken er zijn.

De NGV geeft zelf alvast een tip: Als je je familieverhaal wilt optekenen, begin bij jezelf en ga praten met opa's, oma's, ooms en tantes. Het is verbazingwekkend hoeveel die kunnen vertellen. En neem de gesprekken op band op. Want over twintig jaar zijn ze dood.

Tijdens deze dag wordt er een lezing gegeven door Hennie Scholten. Zij zal u vanaf 13.00 uur vertellen hoe u zelf uw onderzoek kunt starten.

De TVD zal worden gehouden op 9 november 2024 van 10.30 uur tot 15.30 uur in het Parochiehuis Stefanshof, Grotestraat 207, 7622 GH Borne.

De toegang is gratis.

GEZOCHT

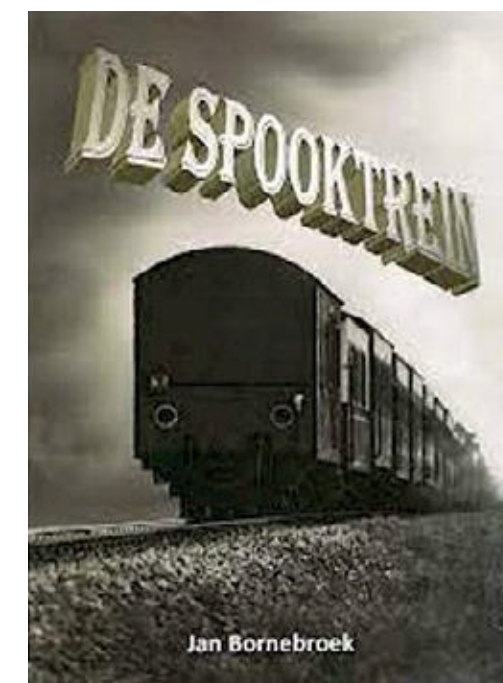
Zie Colofon.

Een onbekende rondzwervende trein vol dwangarbeiders heeft tijdens de oorlog in Enschede stilgestaan. Hierdoor kon een groep mensen deze trein ontvluchten, enkelen daarvan zijn zelfs nu nog in leven. Historicus Jan Bornebroek schreef naar aanleiding van zijn vondst het boek 'De spooktrein'.

Van één trein is bekend dat deze, na weken te hebben rondgezworven, in Enschede is geweest. De trein heeft daar gestaan op 23 maart 1945, een week voor de bevrijding van de stad. De stationschefs van de plekken waar de trein gestaan heeft, wilden zo snel mogelijk van de hongerige mensen af. Daarom heeft deze ook maar slechts één dag in de stad gestaan. Veel inzittenden hebben op deze dag de kans gegrepen om de trein te ontvluchten.

Tot op de dag van vandaag is het onduidelijk waar de trein gebleven is. Omdat er geen gegevens over

Parochiehuis Stefans-Hof, Grotestraat 207, 7622 GH Borne.

Colofon

Nederlandse Genealogische Vereniging.
Opgericht 1946.

Correspondentieadres

NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.

E-mail: info@ngv.nl

Telefoonnummer: 085-1051199

(alleen op de openingsdagen van 10:00-15:00 uur)

Openingstijden

Na afspraak via info@ngv.nl op 1^e en 3^e donderdag
en 2e zaterdag van de maand, van 10:00 - 16:00 uur.

Afdeling-Twente

Opgericht 1984 (Heropgericht 2021).

Het gebied omvat de volgende gemeenten:

Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede,
Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo,
Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen,
Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden,
Dalfts, Olst-Wijhe, Raalte en de voormalige
gemeente Bathmen.

Afdelingswebsite

<https://www.ngv-afdelingen.nl/twe/>

Afdelingsbestuur en functionarissen

Voorzitter

Vacature

Secretaris

Marieken Scholten-Sijes

E-mail: secretaris-twe@ngv.nl

Budgethouder

Henny Nolt

Email: henny.nolt@hetnet.nl

Bestuurslid en Genealogisch correspondent

Anton Hilgerink

E-mail: hilgerink3@home.nl

Bestuurslid en eindredacteur

Twente Genealogisch (TG)

Hennie Scholten

E-mail: hennie.scholten@home.nl

Bestuurslid en coördinator lezingen

Afgevaardigde naar de landelijke AV

Henk Huiskes

E-mail: gen.hbhuiskes@caiway.net

Bestuurslid en promotie

Jan Aaldenberg

E-mail: rails@hetnet.nl

Webmaster

Marieken Scholten-Sijes

E-mail: webredacteur-twe@ngv.nl

Kopij Twente Genealogisch

De redactie behoudt zich het recht voor om
bijdragen voor TG in te korten, aan te passen of te
weigeren. Dit geschiedt vanzelfsprekend alleen in of
na overleg met de auteur.

Twente Genealogisch verschijnen

Bij voldoende kopij verschijnt TG vier keer per jaar
rond het einde van elk kwartaal.

Bezorging Twente Genealogisch

Voor de bezorging van Twente Genealogisch kunt u
contact opnemen met mevrouw Marieken Scholten-
Sijes, zie onder secretaris.

Twente Genealogisch wordt gratis toegezonden aan
de leden van de afdeling Twente en aan leden van
andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap
zijn aangegaan.

Publicatie

Het in dit blad gepubliceerde mag slechts worden
overgenomen met schriftelijke toestemming van de
redactie, de schrijver en vermelding van de bron:
Twente Genealogisch ISSN 138-0787.

Wijzigingen

Wijzigingen adreswijzigingen, wijziging e-mailadres
opgave nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend via
het e-mailadres:

ledenadministratie@ngv.nl of per post naar

NGV Ledenadministratie,
Postbus 50,
3989 CB Bunnik.

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres:
Anjelier 7
7621 AK Borne

"Watermolen Singrave"

Twente Genealogisch 2024

**Kwartaalblad van de
afdeling Twente
Nummer 4 - 2024**

Hof te Singraven

Tekst en foto's Marieken Scholten-Sijjes

Al in 1380 wordt de Hof ten Singraven vermeld in de lijst van leenmannen van het Sticht Utrecht. De naam betekent niets anders dan de “grote graven”. Deze moet de Omvloed zijn die als molentocht gegraven is. Deze naam moet al minstens 1000 jaar oud zijn. De hof gaat meerdere keren in andere handen Over. Onder andere vanaf 1505 woonden er de “Begijnen van Oldenzaal”. In 1515 gaat het bezit al over naar Graaf Everwijn II van Bentheim.

Niet alle nonnen verlieten het huis. Eén van hen was volgens de overlevering te goed bevriend met de dorpelingen. Voor haar gedrag werd ze bestraft met inmitselen in één van de muren van het kasteel. Iedere dag galmde het gejammer en gekrijs door de gangen van het kasteel. Tot haar dood erop volgde. Sindsdien wordt haar geest gezien in het spattende water van de watermolen of achter de ramen van het huis en brengt ze ongeluk aan de bewoners van Singraven.

In het Verpondingsregister 1601/2 Buurschap Denekamp komt Singraven als volgt voor:

1601 Singraven, havezaete, 12 mudde gesiedes 35 koeweiden (. 25 – 0 - 0)

1602 Singraven, 12 muddt seylanndt, und 25 koeweidenn.

(N.4.) ANSLACH VAN HET SYNGRAVEN TEGENS 3 PER CENTO				
Meyere	Avestkamp	- Rogge	- 6	Mudde - 12 Rthlr.
	„	Haver	- 2	„ - 2 „
	Schiphorst	- Roggen	- 7	„ - 14 „
	„	- Haver	- 3	„ - 3 „
	Sunderhaus	- Roggen	- 7	„ - 14 „
	„	- Haver	- 6	„ - 6 „
	Lewe	- Haver	- 7½	„ - 7½ „
				58½ Rthlr.
	MOLLE	- Roggen	- 150	Mudden - 300 Rthlr.
	Witteweite	-	2½	„ - 10 „
	Gerst en Molt	-	20	„ - 40 „
	Boeckweite	-	25	„ - 37½ „
	Haveren Mangkoern	-	18	„ - 18 „
				405½ „
	Koeweiden	-	50	„ - 153 „
	De Olie Mölle	-	—	„ - 40 „
	Saeylanden	-	18	„ - 54 „
	Waegen en lyffdanste	-	—	„ - 30 „
	SUMMA			- 741 Rthlr.
	Deese 741 Rthlr. ad 3 per cento facit			24700 Rndlr.
2189 stuck holtgewass ad			2000	„
Potttegrondt ad			2000	„
Huis, Hoff, Gaerdens, Jachten, Vischerien, Adelijke Gerechtigheit, Vicarij tot Denecamp en waare in Selve marcke			4000	„
SUMMA			32700	Rthlr.

In 1651 werd het huis voor 26.000 (!) Rixdaelers verkocht aan "Jr. Gerhardt Sloodt, LandtRentmeister vann Twente". De waarde berekening staat hier naast.

Meerdere malen werden daarna huis en goed verkocht. Even zovele malen werd aanstonds begonnen met renovatie en uitbreiding van de bezittingen.

De laatste eigenaar was sinds 1922 Willem Frederik Laan. Hij was niet tevreden over het aanzicht van het huis. De voorgevel werd aangepast en in passende stijl werden twee poortwoningen gebouwd. Verder werd het Huis steeds meer ingericht met oude kunst en antiek.

Laan bleef vrijgezel en zocht daarom contact met de Stichting Edwina van Heek om het cultureel erfgoed in stand te houden.

Hij overleed in 1966 en sindsdien zet de Stichting zich in om dit waardevolle erfgoed te behouden voor deze en volgende generaties.

www.drukkerijveltmann.nl

drukkerij veltmann bv

UW PARTNER IN DRUKWERK

FSC

www.fsc.org

PROF. 002818

BUREAU VERITAS

Certification

010 001

Sinds 1981 produceren wij een breed pakket drukwerk, van ansichtkaart, affiche, huisstijl tot een fullcolour brochure.

Het vervaardigen van kunstkaarten, artiestenkaarten, ansichtkaarten, uitnodigingen, brochures en posters is onze specialiteit. Van ontwerp tot eindproduct, alles wordt door ons verzorgd. Zowel in kleine als grote oplagen.

Wij drukken met persoonlijke aandacht voor uw drukwerk en geven u advies voor het beste eindresultaat!

twitter

@drukveltmann

f

www.facebook.com/drukkerijveltmann

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Twente, 40e jaargang 2024 nr. 3

Inhoudsopgave

Voorwoord	p. 60
Twentse Voorouderdag 2024 in Borne	p. 60
Het Stift	p. 63
Pater incognitas	p. 64
Bidprentje en kwartierstraat van Johannes Albertus	p. 66
De kunstweg Zwolle Almelo	p. 66
YouTube kanaal van de NGV	p. 70
Herkomst en betekenis van voor- en achternaam	p. 70
Lezingen in 2025	p. 71
Gezocht	p. 71
Kwartierstaat van Heek	p. 72
Colofon	p. 75

Voorwoord

Door: Hennie Scholten

Het is elke keer weer een hele toer om ons tijdschrift samen te stellen. Deze keer was het ook een hele toer, maar het is gelukt.

Heeft u nog een leuk verhaal in de kast liggen, familieverhaal, kwartierstaat etc. en wilt u het wel publiceren, kom er dan mee, graag zelfs.

Dit keer een reportage over de succesvolle voorouderdag van 9 november 2024. We mogen echt spreken van een leuke dag en een succes. De Duitse afdeling had veel werk, vertelde ze. Uiteindelijk hebben we bijna allemaal wel ergens een Duitse voorouder. Het was de hele dag gezellig druk, de eerste bezoekers waren er al om negen uur. De lezing voor de beginners was voor een aantal bezoekers natuurlijk gesneden koek, maar toch waren er veel vragen. Er moesten

stoelen worden bijgezet, alleen maar fijn.

Verder in dit nummer een artikel over een onderwerp waar veel genealogen mee geconfronteerd worden: de onbekende vader. Komt in de beste families voor, zegt men wel eens, maar toch zo iemand traceren is een ander verhaal, zeker als het al een tijd geleden is.

Een artikel over een weg, die jarenlang voor hoofdbrekens heeft gezorgd, de weg Almelo-Zwolle, een zogenaamde kunstweg, zoals ze in de 19e eeuw werden aangelegd.

Ik hoop dat u veel leesplezier beleeft en ik wens u hele fijne kerstdagen en een goed en gezond begin van 2025.

Twentse Voorouderdag 2024 in Borne

Door: Marieken Scholte-Sijes

Afdeling Twente 40 jaar

Twentse Voorouderdag

9 november 2024

In het kader van het 40-jarig bestaan van de afdeling Twente van de NGV, werd besloten weer een Twentse Voorouderdag te organiseren. De laatste editie was in 2017 in Vriezenveen geweest. Daarna gooide corona roet in het eten.

Al om 8 uur waren bestuursleden en enige vrijwilligers in Borne aanwezig om de zaal in te richten. Niets te vroeg waren ze daar mee klaar. Daar kwamen al de exposanten binnen om hun stand in te richten. Om half elf waren de bezoekers welkom. Enigen konden dit tijdstip niet afwachten en kwamen al daarvoor binnen.

We hadden veel promotie gemaakt voor onze bijeenkomst. Velen kwamen echter door het artikel

“Zo duik je in de geschiedenis van jouw familie” dat deze zaterdag groot in TC Tubantia stond. Een interview met ons bestuurslid Henk Huiskes gaf velen het idee om eens langs te komen. Tenslotte konden we een kleine honderd bezoekers verwelkomen.

Ze konden informatie inwinnen over genealogie in Twente en het omliggende gebied: Drenthe, de Achterhoek, het Emsland en Lingen. Ook was er een stand van het genealogieprogramma ProGen en Jan Harzevoort met zijn genealogische gegevens over Almelo. Er ontstonden geregeld wachtrijen vóór iemand aan de beurt was met zijn/haar vragen. Dat wachten kon gekort worden door het bekijken van een uitgebreide leestafel, of een PowerPoint met info

“Wat is Genealogie”.

Ook over bidprentjes kwamen vragen. Hoe kun je de Twentse bidprentjes vinden? Hebt u ook een bidprentje van... Antwoord op deze vragen kunt u vinden op de website: <https://sijes.nl/TwenGen/scans/index.html>

Om één uur gaf Hennie Scholten een lezing over “De zoektocht naar het verleden”. De zaal stroomde vol. Er moesten zelfs stoelen bijgezet worden. Kortom, we kunnen spreken van een succesvolle dag.

Kon u niet aanwezig zijn bij deze dag. Hierbij de website van enkele exposanten:

EHDC & OSGB (Achterhoek)

<https://otgb.nl/documentatiecentrum/>

ProGen

<https://www.pro-gen.nl/nlhome.htm>

Arbeitskreis Lingener Familienforscher

<https://heimatverein-lingen.de/genealogie/>

Emsländisch Landschaft e.V.

<https://www.emslaendische-landschaft.de/publikationen.html>

Hier enkele foto's van deze dag

Aangereikt door Jan Harzevoort

"het Stift"

Een beknopt uittreksel van de geschiedenis over "Het Stift" te Weerselo.

Onder Stift verstond men die geestelijke stichtingen, waarin alleen ongehuwde dames uit de adel werden toegelaten. De adellijke jufferstiften waren in Oost-Nederland niet talrijk. Er was er één in Deventer (1225) en één bij Hasselt (1233). In Westfalen waren veel van dergelijke Stiften: Bentheim, Vreden, Berghorst, Asbeck, Wietmarschen, Langenhorst. Deze Stiften waren rijk, zij hadden ook bezittingen in Twente. Meestal zijn zij in de Franse tijd in Wereldlijke handen gekomen. Toch bestaan de Stiften nog wel, o.a. in het gebied van de Lüneburgerheide. In een Stift werden alleen opgenomen freules, die op zestien adellijke kwartieren konden bogen.

Ook het Stift te Weerselo was een dergelijke instelling. Vroeger was het een klooster. Omstreeks 1140 schonk Hugo van Goor, advocaat van de Utrechtse kerk, aan zijn neef, de ridder Hugo van Buren, de kerk te Weerselo in de Marke Dolder en de goederen die hij aldaar bezat. De schenking werd door Heribert, Bisschop van Utrecht, bekrachtigd. De kerk was toen niet zelfstandig, maar werd als kapel vanuit Oldenzaal bediend. Vermoedelijk was de kerk gewijd aan de Heilige Remigius. Later nam de abt van de Benedictinerabdij St. Paulus te Utrecht de nederzetting onder zijn hoede. Weerselo was nu tot abdij verheven, de eerste stichting van die aard in Overijssel.

Het klooster had zwaar te lijden onder de heerszucht van de Heren van Sarterlo of Saasveld, die de opkomst van het klooster met lede ogen aanzagen. De Paters zouden toen naar Utrecht zijn teruggekeerd. De omwonende Twentse adellijken en aanzienlijken hebben toen bewerkstelligd, dat Weerselo een zuiver nonnenklooster werd. Zo werd de kiem gelegd voor een adellijk Stift. Toen adellijke juffers haar intrek in het klooster namen, begon de kloostertucht te verslappen. Klachten over de "losbandigheid" van de nonnen bereikten zelfs in 1489 Paus Innocentius VIII.

De Hervorming schoot weinig wortel in Weerselo. In 1614 was alles nog R.K. Toen in 1614-1626 Oldenzaal was veroverd, besloten de Staten van Overijssel, dat in Weerselo een gereformeerd predikant moest komen: Adam Lindenhovius. De Stiftskerk en de bijbehorende goederen werden door de hervormden in bezit genomen. De bevolking van Weerselo bleef overwegend katholiek.

In het Stift mochten voortaan 18 dames worden opgenomen, die de jaarlijkse uitkeringen in geld en in natura moesten ontvangen. Zij moesten tot de Ridderschap behoren en van de "ware gereformeerde religie" zijn.

De uitkeringen eindigden bij de komst van de Fransen in 1795. In 1812 werden de goederen geveild onder toezicht van de sousprefect van het arrondissement Almelo, R.E. van Tuyl, "bij brandender keerse uitgang". De verkoop betrof niet de Stiftsgoederen binnen de gracht. In 1733 stonden daar de kerk, een z.g. spijker met twee klokken, een school met schoolmeestershuis, een sluitershuis met brouwhuis, een spijker van twee verdiepingen, een voorraadschuur voor de tienden (gedorst graan), een rentmeestershuis, een kappittelhuis of Stiftsschuur en voorts de poort met aangebouwde stal, die op last van de Ridderschap was afgebroken en tot opbouw van het muldershuis was gebruikt.

Pater incognitas

Door: Hennie Scholten

Lang geleden was het bijna noodzakelijk: bij een bruiloft moest een kind op komst zijn, er was immers opvolging nodig en vooral hulp als men ouder mocht worden. Dat er wel eens iets misging en er niet

Prent uit de 19e eeuw

kind vaak de naam van de echtgenoot. In negen van de tien gevallen is hij echter niet de biologische vader. Het echten van een kind wordt trouwens vermeld op de huwelijksakte.

In het vroegere drostambt Twente vinden we een aantal rechtszaken, waarin ondersteuning, oftewel donatie, van een buitenechtelijk geboren kind wordt geëist en vaak ook erkenning door de vader, want dan is er sprake van een verbroken trouwbelofte en dat telde zwaar in vroeger eeuwen. Maar een rechtszaak kostte toen ook al een hoop geld.

En soms staat ineens een vermelding in het doopboek met de naam van de vader erbij: 'in hare barensnood het kind gegeven aan...' Maar dat is dan heel vroeger: voor de burgerlijke stand en die aantekening komt echt niet vaak voor. De 'misstap' van de vrouw is in meer dan een document terug te vinden.

getrouwd werd, vaak om financiële redenen) en een vrouw met de gebakken peren achterbleef, was een schande en niet zelden werd zo'n meisje, die met een dergelijke boodschap thuiskwam, de deur uitgezet.

Ondanks alle vooruitstrevendheid zijn we tegenwoordig nog niet echt blij met het verschijnsel alleenstaande moeder.

Hoe dan ook in meeste familiestambomen duikt er een alleenstaande moeder op; met een wit vlak waar de vader dient te staan, maar die naam is onbekend. Iedere stamboomonderzoeker weet dat het een bijna onmogelijke zaak is om zo'n onbekende vader uit vroegere tijden te ontdekken. In de geboorteakte van de burgerlijke stand werd in dergelijke gevallen alleen de moeder benoemd. Over de vader werd geen woord vuil gemaakt.

Hoe de ongehuwde vader wordt genoemd? Met een fraaie Latijnse benaming: de pater incognitas oftewel de onbekende vader.

Klinkt toch anders dan een ongehuwde moeder...

Altijd komt de vraag: hoe kom ik achter de naam van die onbekende vader?

Er zijn een aantal beperkte mogelijkheden. Blijkt het niet al te lang geleden dan is de naam van de onbekende vader soms nog in de familie bekend.

Maar na honderd jaar is die bron opgedroogd; de betrokkenen, die het weten konden, zijn overleden.

Soms heb je geluk. Het kind kan worden erkend door de vader, maar dat is onder burgers en buitenlui zelden het geval.

Als de moeder na enkele jaren trouwde, kreeg het

Een aantal jaren geleden kwam er een vraag uit Wisconsin, USA: Een man van zeventig jaar, van Nederlandse afkomst, vroeg naar zijn biologische grootvader, de natuurlijke vader van zijn moeder. Grootmoeder, laten we haar Dientje noemen, had het geheim meegenomen het graf in.

Na de geboorte van het kind vertrok moeder Dientje naar Zwolle en werkte daar als dienstmeid. Ze trouwde enkele jaren later met een man uit Zwolle. Het kind bleef bij de grootouders. Deze grootouders emigreerden in 1904 naar Amerika met zeven kinderen en het dochtertje van Dientje ging met hen mee.

Twee jaar later emigreerden ook Dientje en haar echtgenoot naar Wisconsin.

Ja, wat doe je bij zo'n vraag? Je weet bijna zeker, het is onbegonnen werk. Maar ik kon het niet laten, ik

begon met de geboorteakte van het buitenechtelijk geboren kind, de moeder van Allan, de man die het me gevraagd had toen ik hem ontmoette in Wisconsin. Ze werd geboren in 1900 in Hellendoorn, aangegeven door de vader van Dientje. Hij was bij de bevalling aanwezig geweest, zo staat in de akte.

In het bevolkingsregister van Hellendoorn vinden we de naam van Dientje ook, drie maanden voor de geboorte van het kind kwam ze terug naar huis. Een goed jaar daarvoor was ze als meisje van zestien jaar vertrokken naar Almelo als dienstmeid bij een boer in Ambt Almelo te gaan werken en niet eens veel later vertrok ze ook weer, terug naar Hellendoorn.

Dientje was duidelijk zwanger geraakt in de tijd dat ze werkte op de boerderij.

Het was een grote boerderij waar ze diende: zeker vijf knechten in dienst.

En geen enkele dienstmeid. Een grote boerderij met veel land en veel vee zonder dienstmeiden, dat is ongewoon.

In het jaar voor Dientje kwam, was er zelfs helemaal geen dienstmeid op de boerderij aanwezig geweest.

Toch bleek dat niet minder dan zes dienstmeiden de laatste jaren binnen de kortste keren vertrokken waren, sommigen zelfs al na enkele weken. Was het er niet prettig werken?

Met de knechten lag het anders, die bleven soms jaren in dienst.

De boer was een nog redelijk jongeman, zijn vrouw kwam uit Vriezenveen. Het echtpaar had vier kinderen. De vrouw stamde uit de rijkere families van Vriezenveen.

In 1908 stierf de boerin, zoals vermeld in de advertentie in de krant: 'na vele jaren zware ongesteldheid.' Meestal was die uitdrukking een synoniem voor tbc.

Er was iets wat mij opviel.

De vader van Dientje was een gewone textielarbeider, zoals iedereen in die jaren. Hij vertrok met vrouw en zeven kinderen naar Amerika.

Dientje volgde twee jaar later naar Amerika, kort na haar huwelijk.

De overtocht kon lang niet altijd betaald worden uit eigen zak. Banken, maar ook particulieren schoten de reissom voor. Daar werden degelijke contracten voor opgemaakt bij de notaris.

Die contracten zijn er nog te vinden in de notariële archieven.

Bronnen notarieel archief 1898, HCO, Zwolle

Had de familie ook zo'n contract opgemaakt? Dat leek me vrij logisch. Een arbeidersgezin van negen personen had in die jaren geen honderden guldens achter de hand.

Het werd vrij snel duidelijk: de oud werkgever van Dientje, boer Jansen uit Almelo schoot de hele reissom voor en dat voor een gezin van negen personen. Twee jaar later tastte de boer nog eens in de portemonnee: voor Dientje en haar man. De helft van de lening werd netjes terugbetaald vanuit Amerika door de jaren heen, de andere helft werd in 1912 kwijtgescholden. Dat was een genereus gebaar. Het ging om een fiks bedrag voor die jaren.

Waarom zou die man zoveel geld uittrekken voor een dienstmeidje dat jaren daarvoor maar korte tijd bij hem had gewerkt?

De kans was immers redelijk groot dat hij naar zijn geld kon fluiten als de familie hoog en droog in Amerika zat. En dan schonk de oud werkgever in 1912 zomaar de helft van het geleende kapitaal aan Dientje en haar familie. Wel een bijzonder gul gebaar...

Er was nog iets dat me dwarszat.

In 1900, vlak nadat Dientje terugging naar haar ouwelui in Hellendoorn, vertrok de welgestelde boer tussentijds uit de kerkenraad, 'vanwege de gezondheid van zijne echtgenote', zo blijkt uit de notulen van de kerk in Almelo. Maar die echtgenote was toen al jaren ziek geweest.

Was er toch een andere reden? Had het iets te maken met een buitenechtelijke zwangerschap van een jong meisje?

Nee, honderd procent zeker ben je nooit in zo'n geval. Maar als ik een en een bij elkaar op tel, durf ik het bijna hardop te zeggen.

Een grote boerderij, dienstmeiden die binnen de kortste keren weer vertrokken. Een jong onschuldig meisje, een kind nog, van zeventien jaar, ver van huis en haard zwanger, voor het hele het hele gezin de overtocht naar Amerika betaald.

Die boer Jansen kon wel eens de pater incognitas zijn, de natuurlijke grootvader van Allan.

Maar ik kan er natuurlijk naast zitten...

(Plaatsnamen en dergelijke zijn een beetje veranderd: er leven nog afstammelingen van de 'pater incognitas')

Bidprentje en kwartierstaat van Johannes Albertus

Door: Hennie Scholten

Generatie I

- 1 **Johannes Albertus ZANDHUIS**, stoffenverver, geboren op 23-10-1857 te Almelo, Ambt, overleden op 28-06-1903 te Almelo, Stad op 45-jarige leeftijd, zoon van **Johannes Frederikus ZANDHUIS** (zie 2) en **Cornelia BRANDRIET** (zie 3).
Gehuwd op 27-jarige leeftijd op 18-09-1885 te Almelo, Ambt met **Janna van het REVE**, 24 jaar oud, geboren op 25-01-1861 te Almelo, Ambt, overleden op 30-05-1916 te Almelo op 55-jarige leeftijd. DV Mannes van het Reve en Maria Anna Ravers.

Uit dit huwelijk:

1. **Johannes Frederikus**, wever, geboren op 29-03-1886 te Almelo, Ambt, overleden op 03-04-1940 te Almelo op 54-jarige leeftijd, ongehuwd.
2. **Herman**, geboren op 02-10-1888 te Almelo, Ambt.
3. **Cornelia Johanna**, geboren op 01-07-1890 te Almelo, Ambt.
4. **Herman Antonius**, geboren op 12-02-1893 te Almelo, Ambt, overleden op 20-09-1914 te Almelo, Ambt op 21-jarige leeftijd.
5. **Jan**, geboren op 21-02-1895 te Almelo, Ambt, overleden op 29-05-1895 te Almelo, Ambt, 97 dagen oud.
6. **Aleida Johanna**, geboren op 23-02-1897 te Almelo, Ambt, overleden op 28-02-1943 te Hengelo op 46-jarige leeftijd.
7. **Maria Anna**, geboren op 23-02-1897 te Almelo, Ambt, tweeling.
8. **Johan Albertus**, geboren op 20-05-1901 te Almelo, Ambt.

Generatie II

- 2 **Johannes Frederikus ZANDHUIS**, landbouwer, geboren op 01-12-1821 te Tubbergen, overleden op 17-10-1895 te Almelo, Ambt op 73-jarige leeftijd. ZV Johannes Zandhuis en Johanna Nijeween.
Gehuwd op 33-jarige leeftijd op 04-06-1855 te Almelo, Ambt met de 29-jarige
- 3 **Cornelia BRANDRIET**, geboren op 09-05-1826 te Almelo, Ambt, overleden op 11-12-1911 te Borne, Zenderen op 85-jarige leeftijd. DV Albertus Brandriet en Sophia Elisabeth Margaretha Jansen.

Uit dit huwelijk:

1. **Johannes Albertus** (zie 1).

De kunstweg Zwolle Almelo

Door: Hennie Scholten

Eeuwenlang ging het vervoer van goederen over het water naar de grote havens in Rotterdam en Amsterdam om vandaar naar overzeese gebieden te worden vervoerd. Kampen was een belangrijke haven aan de Zuiderzee net als Enkhuizen. Wegen en straten waren zandpaden waar paard en wagen overheen reden. Pas na de Franse tijd werden wegen belangrijker. Men begreep dat het sneller ging over de weg. Je kon in een dag in Zwolle komen over de slechte wegen, maar met de boot duurde het soms dagen. Maar de wegen moesten wel worden aangepast en vooral verhard.

Schilderij van de brug over de Regge; geschilderd door B. Spenkelink
In privébezit van H.M.J. Scholten

En dat kostte geld en geld was er niet. Niet bij de overheid, niet bij de lokale overheden.

De textielindustrie kwam op in Twente na de Franse tijd, grotendeels door particulier initiatief. Die goederen moesten snel en zonder al te veel oponthoud vervoerd worden naar de grote havens in het westen van het land. Nederlands-Indië was de grote afnemer. Er moesten straatwegen komen en kanalen: kunstmatige wegen door mensenhand vervaardigd. De natuurlijke wegen, die zich door bossen en heide slingerden, waren niet berekend op het transport van handelsgoederen. De rivieren, die door het landschap kronkelden konden vaak niet bevaren worden door droogte of te veel regen.

Er dienden strak en recht aangelegde verharde wegen te komen, die van dorp naar stad liepen met zo min mogelijk omwegen. Kanalen werden gegraven dwars door Nederland heen, ook door Overijssel. Kortom een nieuwe moderne infrastructuur werd opgezet.

Die hele omwenteling werd met argwaan tegemoet gezien door de bevolking. Straatwegen waren niet populair en zeker niet die kunstwegen, waarover men zich snel kon verplaatsen. Vagebonden, zwervers, bandieten, allemaal volk waar niemand op zat te wachten en dat zwierf allemaal

langs 's Heren wegen. Om nog niet eens te praten over legers en soldaten. Nee, geen doorgaande kunstwegen in de rustige dorpen van het Sallandse en Twentse land.

En toch werden de wegen aangelegd, zogenaamde macadamwegen. Een Engelse uitvinding om wegen te verharderen. In 1832 werd zo'n nieuwe straatweg geopend, die de provincie enigszins moest openleggen. Een zogenaamde kunstweg van Almelo, zeg maar Twente, naar Zwolle, dwars over de, wat nu de Sallandse heuvelrug heet, maar toen nog woest gebied was met enkele stevige zandpaden om buurtschappen en kleine dorpen te bereiken.

In mijn jeugd vertelden ze me regelmatig dat deze weg het langste rechte stuk weg was dat Nederland kent. Iets voorbij het spoor bij Marienheem tot Wierden was het een recht stuk weg zonder één enkele bocht, een afstand van bijna vijftien kilometer. Hij doorkliefde een heidelandschap en liep dwars door een stuk veen, dat in vroegere eeuwen de grens met Twente en Salland vormde: het tegenwoordige Wierdense veld, eeuwenlang een groot moerassig veengebied.

In 1832 maakte die weg het nodig dat er een brug over

de Regge werd gelegd. Voor die tijd kende men daar een doorwaadbare plaats.

Degenen die de brug passeerde met paard en wagen moesten tol betalen. De kosten van aanleg moesten er wel weer uitkomen.

In 1832 bracht die kunstmatige weg ook grote veranderingen voor de jonge gemeente Hellendoorn. Er ontstond een compleet nieuw dorp op die kruising van de straatweg met de rivier de Regge, Na enig nadenken Nijverdal genoemd.

Zo zou het ook gegaan zijn in de gedachtegang van de gemeenteraad van Hellendoorn, zeggen de oude verhalen. Die nieuwe weg moest maar een aantal kilometers en dus uren gaans van het oude dorp afliggen, daarom werd ze door de buurtschap Noetsele gelegd: een dunbevolkte streek. De meeste boerderijen van de buurtschap Noetsele lagen op de essen van de Sallandse heuvelrug.

Die oude verhalen lijken niet helemaal waar te zijn, want al heel snel nadat de nieuwe weg Zwolle Almelo gereed was, beklaagde het dorp Hellendoorn zich erover dat het zover van die weg aflag.

De gemeenteraad probeerde de oude Deventerweg aan te laten sluiten op de klinkerweg en die te laten verhard. Dat is echter niet gebeurd, er was op dat moment geen geld voor.

Harm Boom uit Zwolle was in de jaren dertig van de negentiende eeuw een schoolopziener, die lange reizen maakte door het Overijsselse land om de scholen te inspecteren. Hij reisde van hot naar her en schreef een boek over het landschappelijke schoon. Het is nog steeds bekend: "Mijn reisportefeuille".

Hij heeft het daarin ook over het uitzicht over de buurtschap Noetsele en de nieuwe moderne straatweg, die zich als een "wit lint over de uitgebreide heide strekte tot aan Wierden".

Wij kunnen ons dat amper voorstellen toen we ruim tien jaar geleden, op diezelfde kunstweg, de Grotestraat in Nijverdal, stonden te wachten bij het voetgangersstoplicht.

Het klimaat was in die dertiger en veertiger jaren van de 19de eeuw behoorlijk in de war: te veel water, te veel strenge winters. De Regge kon vaak niet bevaren worden en dus ging het transport over de weg. Al was dat wel duurder dan over het water, het ging wel veel sneller.

In die jaren werden er in Noetsele een tweetal

herbergen gebouwd. Let wel, Nijverdal zelf bestond nog niet. Een herberg vlak naast de houten basculebrug en een aan de kunstweg een eind verderop.

Ze hadden allebei goede klandizie. De nieuwe weg werd druk bereden door voerlui en diligences.

Toch was men niet tevreden. De weg was niet berekend op veel verkeer. De ronde klinkers waren ronduit gevaarlijk in de winterdag, ook in de herfst als de eikels van de aangeplante bomen vielen.

De klinkers raakten te vaak los en de lagen zand die er ter versteviging overheen werden gelegd, maakten meer kapot aan de weg dan dat ze goed maakten.

De klinkerbestrating werd na zo'n twintig jaar, zo rond 1855, vervangen door sintels volgens een procédé uitgedacht door een Engelsman, MacAdam. Goedkoop en gemakkelijk, weinig onderhoud en goed verhard. Het werd dan ook een macadamweg en dat bleef het tot de automobiel het verkeer kwam versterken en nieuwe oplossingen gezocht dienden te worden. Ruim tien jaar geleden stonden veel mensen op het trottoir op de Grotestaat in Nijverdal zuchtend te wachten tot ze een keer veilig konden oversteken.

Een drukke straat, die het dorp Nijverdal in tweeën splitste.

Hoe vaak reden mensen naar Wierden onder die majestueuze bomen met een ouderdom van inmiddels ver over de honderd jaar.

Ja, er zijn vele doden op die straatweg gevallen door die bomen en te hard rijden, daarom werden ze gekapt.

Er moest meer gebeuren dan bomen kappen, die de weg met hun wortels vernielden en dat is inmiddels gebeurd: een tunnel met een weg rond het centrum van Nijverdal.

Het is allang het langste stuk rechte weg zonder bocht van Nederland niet meer.

De bekende Grotestraat in Nijverdal werd deels afgesloten voor autoverkeer. Ook in andere plaatsen langs die befaamde kunstweg ging het verkeer een eind om de dorpen heen: Raalte, Heino, Wierden kregen omleidingen, vaak tweebaanswegen. Auto's en grote vrachtwagens rijden bumper aan bumper over die straatweg van Zwolle naar Almelo om daar aansluiting te maken met de A1 en door te rijden naar Enschede en Duitsland.

Als Harm Boom, die schoolopzichter, die dwars door Overijssel reisde, nog eens kon rondkijken na zo'n 200 jaar wat er van die oude kunstweg geworden was...

De Grotestraat te Nijverdal (macadamweg) in de zeventiger jaren

YouTube kanaal van de NGV

Voorouderspreekuren.

Sinds deze zomer hanteert de NGV een eigen YouTube kanaal. Op dit kanaal worden een aantal van de ontplooiende activiteiten van de afdeling via streaming beschikbaar gesteld. Ook kunt u luisteren naar de tweemaandelijksse podcast. Cursussen en workshops,

georganiseerd door afdelingen kunnen gestreamd worden en via dit kanaal beschikbaar gesteld worden om nog eens terug te kijken.

U kunt dit kanaal bereiken via

<https://www.youtube.com/@NGV-Academie>.

Herkomst en betekenis van voor- en achternamen.

Door: Marieken Scholten-Sijjes

Veel voornamen, zowel voor jongens als meisjes, hadden een Germaanse oorsprong. Zij konden betrekking hebben op stoer, moed, oorlog en strijd, wapens, liefde. Op de website <https://taaldacht.nl/germaanse-namen/> staat een uitgebreide lijst.

In de loop van de Middeleeuwen, onder invloed van het geloof, de gewoonte om kinderen te vernoemen naar heiligen. Veel namen werden gegeven aan de hand van heiligendagen zie de website www.heiligen.net.

Op de website, <https://www.zeevannamen.nl/leesvoer/default.aspx?content=verboden-namen>, staan voorbeelden van verboden namen. Het CBG heeft een databank, <https://cbgfamilienamen.nl/nfb/index.php>, met Nederlandse familienamen en hun verspreiding.

In de Nederlandse FamilienamenBank zijn meer dan 320.000 familienamen opgenomen. Bij deze namen vindt men het aantal naamdragers volgens de Gemeentelijke Basisadministratie van 2007 en de volkstelling van 1947 in verspreidingskaarten getoond. Bv. Naam: Sijssens < Sijses < Sieses
aantal: 2007 29; 1947 25

Naamkunde net www.naamkunde.net

Bij een groot aantal namen vindt men informatie die kan bestaan uit een naamsverklaring, oude naamsvermeldingen, naamkundige en genealogische literatuurverwijzingen, relevante internetsites en pdf-bijlagen. De namen zijn in variantenclusters door hyperlinks met elkaar verbonden. Tevens kan men doorlinken naar webpagina's over specifieke naamtypen en naamscomponenten.

www.meertens.knaw.nl/variatielinguistiek/naamkunde.shtml

Het naamkundig onderzoek op het Meertens Instituut concentreert zich op aspecten waarin synchrone variatie aanwijsbaar en relevant is. Op het gebied van voornamen richt de aandacht zich onder meer op de motieven - in het bijzonder de invloed van idolen - en de esthetische normen bij de tegenwoordige naamkeuze, en op naamgeving bij etnische minderheden.

Bron: Amstelland #133, maart 2024

lezing door Conny van den Eijnden

Onderwerp: Herkomst en betekenis van voor- en achternamen.

Lezingen in 2025

Voor het jaar 2025 hebben we de data van onze bijeenkomsten al vastgesteld. Het zijn: 8 februari, 12 april, 11 oktober en 8 november.

Spreker en onderwerp zijn nog niet bekend.

Gezocht

Henk Huisjes verzorgt nog dit jaar de sprekers voor de lezingen. Hij wil deze taak graag aan een ander overdragen.

De afdeling verzorgt voor de leden (en andere bezoekers) vijf maal in het jaar een lezing. Onderwerpen en sprekers worden vaak gehaald uit de bladen van andere afdelingen. Regelmatig dragen ook

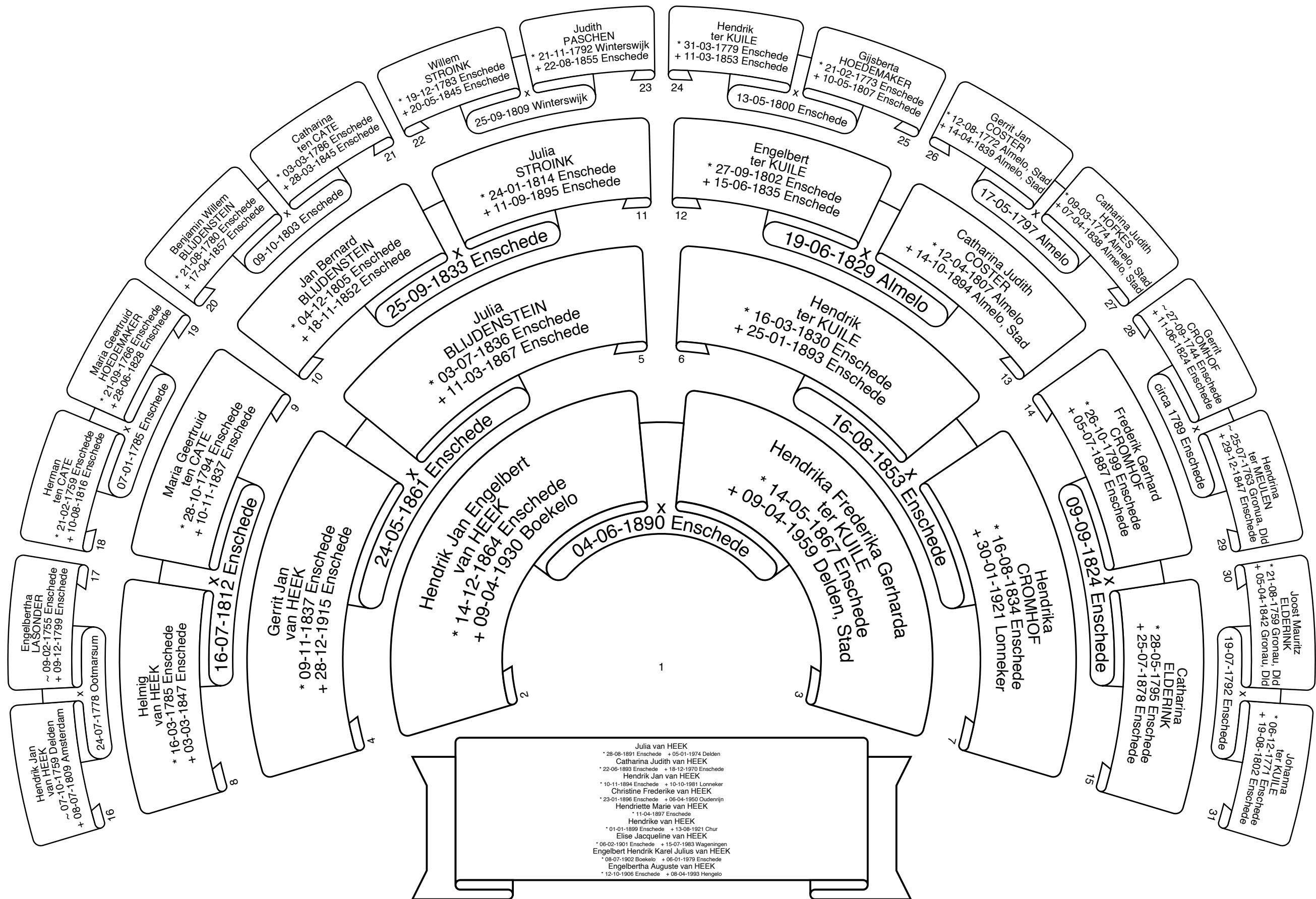
anderen tips voor sprekers aan. Henk wil in het begin, indien nodig, nog wel assisteren. Als u deze taak zou willen overnemen, staat u er dus niet alleen voor. Voor verdere informatie: vraag Henk tijdens de lezingen of via de secretaris.

Zie Colofon.

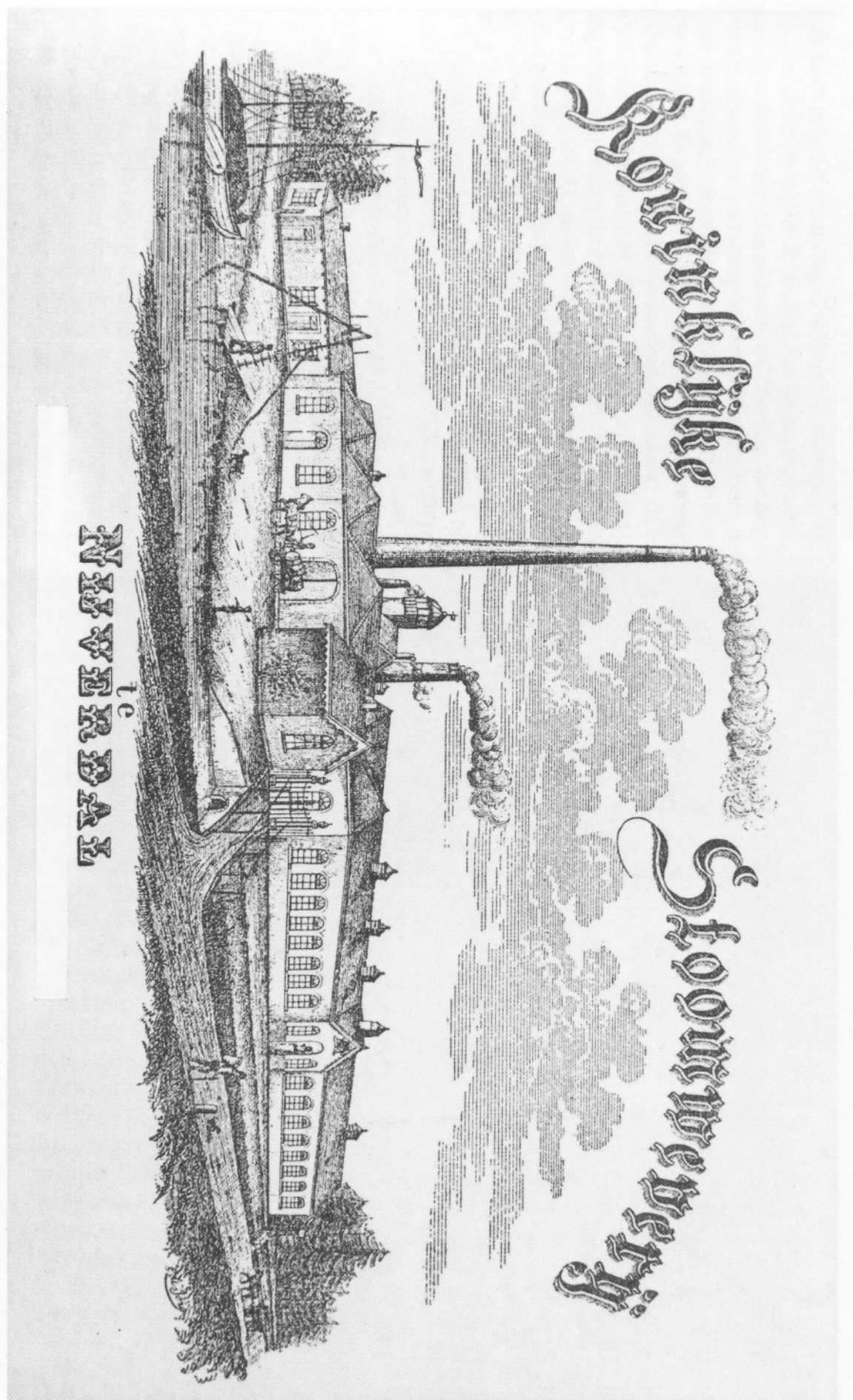

Kwartierstaat van HEEK

Blad 1

briefhoofd van de KSW te Nijverdal, circa 1865

Colofon

Nederlandse Genealogische Vereniging.
Opgericht 1946.

Correspondentieadres

NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.

Ledenadministratie

E-mail: info@ngv.nl

Openingstijden

Na afspraak via info@ngv.nl op 1^e en 3^e donderdag
en 2e zaterdag van de maand, van 10:00 - 16:00 uur.

Afdeling-Twente

Opgericht 1984 (Heropgericht 2021).

Het gebied omvat de volgende gemeenten:

Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede,
Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo,
Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-
Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Dalfsen,
Olst-Wijhe, Raalte en de voormalige gemeente
Bathmen.

Afdelingswebsite

<https://www.ngv-afdelingen.nl/twe/>

Afdelingsbestuur en functionarissen

Voorzitter

Vacature

Secretaris

Marieken Scholten-Sijses

E-mail: secretaris-twe@ngv.nl

Budgethouder

Henny Nolten

Email: henny.nolten@hetnet.nl

Bestuurslid en Genealogisch correspondent

Anton Hilgerink

E-mail: hilgerink3@home.nl

Bestuurslid en eindredacteur

Twente Genealogisch (TG)

Hennie Scholten

E-mail: hennie.scholten@home.nl

Bestuurslid en coördinator lezingen

Afgevaardigde naar de landelijke AV

Henk Huiskes

E-mail: gen.hbhuiskes@caiway.net

Bestuurslid en verantwoordelijk voor de leestafel

Jan Aaldenberg

E-mail: rails@hetnet.nl

Afgevaardigde naar AV

Henk Huiskes (zie links)

Webmaster

Marieken Scholten-Sijses

E-mail: webredacteur-twe@ngv.nl

Kopij Twente Genealogisch

De redactie behoudt zich het recht voor om
bijdragen voor TG in te korten, aan te passen of te
weigeren. Dit geschiedt vanzelfsprekend alleen in/
na overleg met de auteur.

Twente Genealogisch verschijnen

Bij voldoende kopij verschijnt TG vier keer per jaar
rond het einde van elk kwartaal.

Bezorging Twente Genealogisch

Voor de bezorging van Twente Genealogisch kunt u
contact opnemen met mevrouw Marieken Scholten-
Sijses, zie onder secretaris.

Twente Genealogisch wordt gratis toegezonden aan
de leden van de afdeling Twente en aan leden van
andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap
zijn aangegaan.

Publicatie

Het in dit blad gepubliceerde mag slechts worden
overgenomen met schriftelijke toestemming van de
redactie, de schrijver en vermelding van de bron:
Twente Genealogisch ISSN 138-0787.

Wijzigingen

Wijzigingen adreswijzigingen, wijziging e-mailadres
opgave nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend via
het e-mailadres:

ledenadministratie@ngv.nl of per post naar

NGV Ledenadministratie,
Postbus 50,
3989 CB Bunnik.

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres:
Anjelier 7
7621 AK
Borne

"Watermolen Singrave"